

OSMANLI ARŞİV BELGELERİ IŞIĞINDA GİRİT/ KANDİYE'DE HORASANLI ALİ BABA TEKKESİ *HORASANLI ALİ BABA LODGE IN CRETE/KANDİYE IN THE LIGHT OF OTTOMAN ARCHIVE*

Fahri MADEN¹

ÖZ

XIII. asırda Anadolu topraklarında kurulan Bektaşilik, Girit'te görülen ilk tarikatlardan birisidir. Bektaşilik Girit'in fethi sırasında orduda bulunan Bektaşi Şeyhi Horasanizâde Derviş Ali Dede tarafından adaya getirilmiştir. Horasanlı Tekkesi post-nişinlerinden Derviş Ali Baba (1810-1926)'nın faaliyetleri ile Bektaşilik Girit'te gelişme kaydetmiş ve yaygınlaşmıştır. 1826'da Yeniçeri Ocağı ile birlikte Bektaşilik de yasaklanmış, hadiseden Girit Bektaşi tekkeleri de etkilenmiştir. Ancak Sultan II. Mahmut döneminin sonlarından itibaren Bektaşilik üzerindeki yasakçı politikanın yumuşaması diğer bölgelerde olduğu gibi Girit'te de Bektaşiliğin yeniden canlanmasını sağlamıştır. Girit'te Bektaşilik Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar varlığını devam ettirmiştir. Ancak adanın Türk idaresinden

çıkması ve Türkiye'den kopmasıyla yapılan nüfus mübadeleleri neticesinde Bektaşilik etkinliğini tamamen yitirmiştir. Bu çalışmada başta arşiv belgeleri olmak üzere eldeki kaynaklar ışığında Kandiye'de faaliyet gösteren Horasanlı Ali Baba Tekkesi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girit, Bektaşilik, Horasanlı Ali Baba, Safvet İlhami Baba, Cafer Sadık Bektaş Baba.

ABSTRACT

Bektashism founded in Anatolia in the 13th century was one of the first lodges seen in Crete. Bektashism was brought to the island by Bektashi Sheikh Horasani-zâde Derviş Ali Dede who was in the army during the conquest of Crete. Bektashism has made progress in Crete and has become wide spread with Dervish Ali Baba (1810-1926)'s activities who is one of the post-nisin of Khorasan Lodge. Bektashism banned in 1826 together with the Janissaries, Crete Bektashi lodges were also affected by the incident. However, the moderation in prohibitive politics over Bektashism that have seen since

Makale geliş tarihi: 13.06.2016 • Makale kabul tarihi: 25.11.2016

1 Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

the end of the period of Sultan Mahmud II revived Bektashism in also Crete as in other regions. Bektashism continued to exist until the collapse of the Ottoman Empire in Crete. But Bektashism completely lost its activity as a result of the population exchange held with the departing of the island from Turkish administration and breaking away from Turkey. In this study, Horasanli Ali Baba Tekkesi, operating in Kandiye, will be dealt with in the light of resources at hand, especially with the archive documents.

Keywords: Crete, Bektashism, Horasanli Ali Baba, Safvet İlhami Baba, Cafer Sadık Bektas Baba.

GİRİŞ: GİRİT'E BEKTAŞİLİĞİN GELİŞİ VE İLK TEKKE

Bektaşilğin Girit'e gelişi adanın fethine kadar geri gitmektedir. Adanın fethi sırasında orduyla birlikte kuşatmaya katılan ve sonrasında adaya yerleşen dervişler Girit'te İslamiyet'i yaymışlardır (Kara, 2008: 78). Kuşatmaya Emir Sultan, Hacı Bayram Veli ve Abdülkadir Geylani dervişleri (Ustazade Yunus Bey, 2011: 314) ile birlikte katılan Bektaşiler adanın fethinin ardından adaya yerleşerek tarikatı burada temsil edip yaymışlardır. Bektaşilerin adadaki faaliyetlerinin oldukça kapsamlı olduğu tespit edilmektedir. Ayrıca zaman içerisinde adada Türk nüfusu iskân edildiği sırada pek çok Bektaşî dervişi Hanya, Kandiye ve Resmo gibi yerleşim birimlerine göç etmişlerdir.

Böylece kısa zaman içerisinde Girit adasının dört bir yanında Bektaşî tekkeleri faaliyete geçirilmiş, Bektaşilik adanın en faal tarikatlarından biri haline gelmiştir. Bektaşiler hoşgörü ve uzlaşma kültürünü temsil ettiklerinden adada diğer dinlerden İslam'a geçişleri de kolaylaştırıp hızlandırmışlardır (Kara, 2008: 79).

Osmanlı kara ordusunun çekirdeğini meydana getiren Yeniçeriler kendilerini Hacı Bektaş Veli'nin manevi hamiliğinde ve himayesinde olduklarını kabul etmişlerdir. XVI. yüzyılın sonlarında bir Bektaşî babası Miralay rütbesi ve sekiz dervişiyle Yeniçeri Ocağı'nın 99. Orta'sına alınmış (Esad Efendi, 1243: 203), böylece iki müessese arasındaki ilişkiler resmi bir hüviyet kazanmıştır. Bu dervişler gece gündüz devletin saadeti ve Yeniçerilerin zafer kazanmaları için dua etmenin yanı sıra (Hammer, 1329: 201), savaşlarda bir kafiye ile orduya katılır, Yeniçerileri cesaretlendirip onlara manevi destekte bulunurlardı. Girit adasının fethinde on binden fazla Yeniçeri askeri (Ziya; Rahmi, 1933: 15) görev almış olup Bektaşî dervişleri de ordu içerisinde fethi katılmıştır. Fetih sonrası adada Yeniçeri kışlası oluşturulmuş ve çok sayıda Yeniçeri adada ikamet ettirilmiştir. XIX. yüzyılın başlarında adaya bir seyahat gerçekleştiren J. M. Tancoigne Girit'teki Türklerin hemen hepsinin Yeniçeri olduğu, sadece Hanya'da beş Yeniçeri alayının bulunduğunu nakletmektedir. Ayrıca adanın Yeniçeriler tarafından idare edildiğini belirtmektedir (Tancoigne, 2003: 57-63). Bu itibarla Bektaşilik Girit adasında ilk olarak diğer

Osmanlı bölgelerinde de görüldüğü üzere Yeniçeriler kanalıyla temsil edilmiştir.

Yirmi dört yıl süren Girit kuşatması sürecinde Osmanlı ordusuna katılmak için gönüllü birlikler toplanmıştır. Bu gönüllü birliklerden biri Hacıbektaş'taki Pirevi dervişleri tarafından oluşturulan "Bektaşî Dervişleri/Fukaraları Kafilesi"dir. Kafileyi o dönemde Hacı Bektaş Veli Tekkesi postunda oturan Dimetokalı Vahdeti Dede hazırlamış, Horasanizâde Derviş Ali Dede'yi halifesi olarak kafilenin başına getirmiştir. Ayrıca Horasanizâde Derviş Ali Dede'ye gittiği yerlerde Bektaşî tekkesi açma, oralara müşîd ve baba tayin etme yetkisi vermiştir (Köprülü, 1980: 41-42).

Horasanizâde Derviş Ali Dede, 20 Haziran 1645 tarihinde emrindeki Bektaşî kafilesi ile İstanbul'a Osmanlı ordusuna dâhil olarak Girit kuşatmasına katılmıştır. Verdiği vaaz ve öğütlerle gazilerin maneviyatını yükselten Horasanizâde Derviş Ali Dede kuşatma sırasındaki savaşlara da dâhil olmuştur (Ustazade Yunus Bey, 2011: 354; Köprülü, 1980: 42-43). Bir gaza yoldaşı olarak Girit'n fethinde görev alan Horasanizâde Derviş Ali Dede kafiiledaki Bektaşî dervişlerinin dörtte birini ordu kıtaları içerisinde dağıtmış, kalanları kendi maiyetinde bırakmıştır.

Hanya ve Resmo kalelerinin fethinde büyük faydalar sağlayan Bektaşî dervişleri adanın tamamının fethine kadar ordudan ayrılmayıp muharebelere katılmışlar ve birçoğu da şehit olmuştur. Maddi bir karşılık beklemeden hayatlarını feda eden ve Girit

topraklarında şehit olan bu Bektaşî kafiilesinden bazılarının mezarları kaybolmamış, isimleriyle bilinen birer ziyaretgâh olarak XIX. yüzyıla kadar muhafaza edilmiştir. Bunlardan Hanya muhasarasında şehit olan Gazi Mustafa ve Gazi Barbuş'un makamları Hanya kalesinin yirmi dakika güneyinde; Suda muhasarasında şehit edilen Gazi Cafer'in makamı Suda'nın kale kapısının yanı başında idi. Bu üç Bektaşî dervîşi şehit kardeş olup Avlonya kasabasındandılar. Yine Resmo muhasarasında şehit olan Hazret-i Evliya (Ali Evliya)'nın mezarı Resmo kalesinin yirmi dakika güneydoğusunda, Kandiye muharebelerinde şehit düşen Emir Sultan'nın (Ali Emir) makamı Defni köyünün batısında bulunuyordu (Köprülü, 1980: 46-47; Öz, 1997: 359). Bektaşî kafilesinin alemdarı Derviş Ahmet ise 1674 yılının ilk aylarında vefat etmiştir. Derviş Ahmet savaşta sancaktarlık yapmanın dışında ordu efradına su dağıtma hizmetinde de bulunmuştur. Bu sebeple Saka Ali Baba unvanını almış, zamanla ziyaretgâh olan mezarı da o unvan ile anılır ve bilinir olmuştur. Rivayete göre Derviş Ahmet gürbüz bir kahraman olup gayet gür bir sese sahipti. Bu münasebetle sakayı arkasın alıp ordu içerisinde dolaşır, heybetli akisler ile "İbadullah! Sebilullah! Selamullah alâ ruhü'l-Hüseyin! Lanetullah alâ katilü'l-Hüseyin!" naralarını herkese işittirirdi (Köprülü, 1980: 50). Saka Baba'nın türbesi Horasanlı Tekkesi yakınında bulunuyordu. Mezar taşı kitabesinde şunlar yazılıydı: "Yâ hû, Derviş Ahmed Horasanî Baba'nın Kandiye fethinde alemdârı iken eyleyip sıdk u kerâmetle gazâl, aldı gülzâr-ı

cinânı mesken sene 1085" (Köprülü, 1980: 50).

Girit adasında ilk Bektaşî tekkesi Horasanizâde Dervîş Ali Dede tarafından adanın kuşatılması sırasında Osmanlı ordusunun karargâh kurduğu Pedye kazası yakınlarındaki Voni köyünde kurulmuştur (BOA, EV.MKT, 1776/298). O dönemde marmur bir köy olan Voni'de geçici bir tekke kuran Horasanizâde Dervîş Ali Dede 3 Nisan 1647 tarihinde Bektaşî tarikatının ayinini icra etmeye başlamıştır. Voni, Horasanizâde Dervîş Ali Dede'nin faaliyetleri münasebetiyle zaman içerisinde "Dedeler Köyü" adıyla anılmaya başlamıştır. Bir sene kadar bu tekkede kalan Horasanizâde Dervîş Ali Dede ordunun Kandiye üzerine harekete geçmesinin ardından buradan ayrılarak Kandiye muhasarasına katılmıştır. Her ne kadar geçici olarak kurulmuşsa da Voni (Dedeler) Köyü Tekkesi büsbütün tahliye edilip terk edilmemiştir. Orada birkaç dervîş bırakılıp tekke açık tutulmuştur. Ayrıca ilerleyen süreçte Voni (Dedeler) Köyü mukataası Horasanlı Tekkesi'ne temlik edilmiş, bu sayede uzun yıllar köyün gelirlerinden istifade edilmiştir (Köprülü, 1980: 43-44). Arşiv kayıtlarında Sultan Mehmet Hân'ın Kandiye sancağına tabi Petye nahiyesindeki Voni köyünü Kandiye kalesi dışındaki Şeyh Ali Efendi'nin Bektaşî tekkesine vakf eylediği ifade edilmektedir (VGMA, Defter nr. 2827, s.23; VGMA, Defter nr. 4912, s.4). Yine arşiv kayıtlarında Voni köyünün 1650 tarihli vakfiyede Horasanoğlu Tekkesi'ne bağlı bulunduğu görülmektedir (BOA, EV.MKT, 147/6; BOA, EV.MKT, 1776/298).

1. Horasanlı Ali Baba Tekkesi

Bektaşîlik Girit'te merkez olarak kendine Kandiye'yi seçmiş, zamanla şehrin en yaygın tarikatı haline gelmiştir (Kara, 2008: 40, 79). Girit'in fethinde ordunun başında bulunan Serdar-ı Ekrem Gazi Hüseyin Paşa, Horasanizâde Dervîş Ali Dede adına Kandiye'nin fethinin ardından Kandiye yakınlarında "Horasanlı" diye meşhur olan büyük bir tekke yaptırmıştır. Tekkenin bütün giderleri de kendisi tarafından karşılanmıştır. Gazi Hüseyin Paşa Kandiye karşısındaki Yenikale (İnadiye) kalesinin inşaatıyla meşgul olduğu esnada bu kalenin ilk taşı koyan Horasanizâde Dervîş Ali Dede'ye bir tekke yapıp kendisine teberru etmek istediğini bildirmiş, tekke için yer göstermesi talebinde bulunmuştur. Bu teklif üzerine Horasanizâde Dervîş Ali Dede kalenin yer aldığı tepenin kuzeyindeki akarsuyun yanı başında bir yer göstermiş ve orada tekkenin inşaatına başlanmıştır. Böylece muazzam bir müessese olarak meydana getirilmiş olan Horasanlı Tekkesi 1650 yılı Ramazan (Eylül) ayının sonlarında açılmış ve postuna Horasanizâde Dervîş Ali Dede oturmuştur (Ustazade Yunus Bey, 2011: 354).

Horasanlı Tekkesi, Gazi Hüseyin Paşa'nın "hayrâtı" olduğu için bazı kayıtlarda "Hüseyin Paşa Tekkesi" olarak da geçmektedir. Bazı kayıtlarda ise adı "Kemer Tekkesi" dir (Ustazade Yunus Bey, 2011: 354; Köprülü, 1980: 47-49; Şimşek, 2007: 219). Tekkenin ismi arşiv kayıtlarında "Kandiye kalesi kurbunda Horasanoğlu nâm-ı diğer

Bektaşiler tekyesi” şeklinde geçmektedir (VGMA, Defter nr. 231, s.72; VGMA, Defter nr. 234, s.446; VGMA, Defter nr. 260, s.228; BOA, C.EV, 656/33051).

Horasanlı Tekkesi gösterişli bir şenlikle açılmış, fethe katılan Bektaşî kfilesinden yirmi otuz derviş tekkeye alınıp burada ikamet edenlere ve misafir olacıklara hizmet için görevlendirilmiştir. Keza ordunun hareket üssünün de tekkeye yakın olması gelen gidenin çok olmasına ve ortamın canlılığına sebep olmaktadır. Ayrıca tekkeye vakfedilen etraftaki tarla ve bahçeler ekilip biçilmeye başlanmıştır (Köprülü, 1980: 48).

Horasanlı Tekkesi, Gazi Hüseyin Paşa’nın girişimleriyle inşa edilip faaliyetlerine başladıktan hemen sonra tekkede bir de vakıf tesis edilmiştir. Haziran 1650 tarihli vakfiyenin altında şahit olarak Vezir Hasan, Vezir Kenan Paşa, Vezir Süleyman Paşa, Serdar-ı Sefer-i Girit Vezir Hüseyin Paşa, Hanya Defterdarı ve Girit Adası Muharriri Sofu Mehmet Paşa ve Ordu-yı Hümayun Kadısı Ramazan Efendi’nin isimleri vardır. Vakfiye tertip edildikten sonra İstanbul’a bildirilmiş, Osmanlı merkezi yönetiminin tasdikiyle resmîyet kazanmıştır. Vakfiyenin muhtevası “Fukara-yı Bektaşîye Kfilesi”nin Osmanlı ordusuna olan hizmetleriyle Voni köyünün vakfa ait olduğu ve diğer bir takım şartlardan ibarettir. Voni köyünde Kandiye sancağında ve nâhiyesinde 121,5 dönüm tarla, 2 bağ ve 3,5 dönüm bağçenin Horasanlı Tekkesi’ne ait olduğu muhtelif arşiv kayıtlarında ifade edilmektedir (VGMA, Defter nr. 234, s.446; BOA, C.EV, 656/33051). Ayrıca

Sultan IV. Mehmet’in bu tekkeye bazı gelirler vakfettiği tespit edilmiştir (BOA, EV.MKT. CHT, 147/6; BOA, EV.MKT, 1159/46; Ustazade Yunus Bey, 2011: 314, 354; Köprülü, 1980: 164-165; Şimşek, 2014: 32). Zamanla vakfa Kandiye Hünkâr Camii mahallesi ve Balta Ahmet Ağa Camii mahallesinde kira geliri getiren konak ve evler ile çevre kazalarda çeşitli tarla ve bahçeler ilave edilmiştir (VGMA, Defter nr. 2803, s.64; VGMA, Defter nr. 5178, s. 59-60, 68, 73, 232, 243-244, 259, 260, 267-268). Vakfın 1650 yılında 66.690 akçe geliri bulunmaktaydı. 28 Nisan 1652 tarihinde bu gelirin 20.000 akçesi vakıf için ayrılmış, geri kalan kısmının hazine tarafından zapt olunması emredilmiştir (BOA, TD, nr. 820, s.113; Gülsoy, 2004: 259).

Bektaşiliğin Girit’teki en mühim ocağı olan Horasanlı Tekkesi tarikatın adada yaygınlaşmasında büyük hizmetler görmüştür. Adadaki diğer Bektaşî tekkeleri Horasanlı Tekkesi’nin ihyasından sonra bu tekkenin katkılarıyla meydana gelmiştir. Ayrıca bu tekke kısa zamanda gelişme kaydedip şöreti her tarafa yayılmıştır. Seyahate çıkan dervişlerin uğrak yeri haline gelen Horasanlı Tekkesi dolayısıyla Girit adası Bektaşî dervişleri arasında “Küçük Horasan” adıyla anılır olmuştur (Köprülü, 1980: 47).

Ustazâde Yunus Bey’e göre Horasanlı Tekkesi kurulduğu 1650 yılından 1924’e kadar üç dönem geçirmiştir. Bu süreçte tekke iki defa tamamen harap hale gelmiş, her defasında yeniden inşa edilerek önceki gibi canlı bir müesseseye dönüşmüştür. Sözü edilen üç dönemin ilki Horasanizâde Derviş

Ali Dede (1650-1710), ikincisi Horasanizâde Şeyh Mehmet (1711-1810) ve üçüncüsü Horasanî Derviş Ali Baba (1811-1926) dönemleridir (Köprülü, 1980: 47-48). Bu tarihler arasında başka post-nişinler de tekkede görev almıştır. Ancak daha çok adı geçen kişilerin etkisi söz konusudur.

2. Horasanlı Ali Baba Tekkesi'nde Birinci Dönem

Girit'e Bektaşiliği getiren Horasanizâde Derviş Ali Dede, o dönemde Kırşehir'de müftülük yapan ve Türkmen aşiretlerine mensup Horasanlı Mehmet Hüdâbende'nin büyük oğludur. İlk eğitimini babasından aldıktan sonra İstanbul'a giden Horasanizâde Derviş Ali Dede, sınavla girdiği Süleymaniye Darülhadis'inden icazet almıştır. Ardından memleketine dönmüş, maneviyata meyli sebebiyle "babasının tarikatına" girmek için Sulucakarahöyük'e, Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ne gidip Bektaşiliğe intisap etmiş, kendi arzusuyla dünya nimetlerini terk edip hem zahiri ilimleri hem de Batıni ilimleri öğrenip eğitimini tamamlamıştır (Ustazade Yunus Bey, 2011: 354; Köprülü, 1980: 40-41; Öz, 1997: 358-359).

Girit'infethinde görev alan Horasanizâde Derviş Ali Dede, Osmanlı ordusunun her bir neferinin sevgi ve muhabbetini kazanmakla birlikte adanın fatihleri Gazi Hüseyin Paşa ve Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından da hürmet edilen bir zattır. O kadar ki Gazi Hüseyin Paşa Horasanizâde Derviş Ali Dede'ye intisap etmiş, sohbetlerine katılmış ve onu gittiği yerlere beraberinde gö-

türmüştür. Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın da Horasanizâde Derviş Ali Dede'ye ilgisi ve saygısı vardı. Nitekim Ahmet Paşa Kandiye'den ayrılırken bizzat Horasanlı Tekkesi'ne gitmiş, ayrılış vaktine kadar tekkede kalıp Horasanizâde Derviş Ali Dede ile sohbet ettikten sonra duasını alıp onunla vedalaşmıştır. Bu sırada yirmiden fazla derviş teber, tac ve hırkalarını giyinmiş vaziyette ve derecelerine göre sıralanıp saf bağlayarak ihtiram içerisinde izzet ve ikramda bulunmuşlardır (Köprülü, 1980: 44-45).

Horasanizâde Derviş Ali Dede, Horasanlı Tekkesi'nde yirmi iki yıl mürşitlik yapmış, kendisine başvuranların dertlerini ve sırlarını sabırla dinlemiştir. Geride pek çok dervişanın yanı sıra Kur'an-ı Kerim ve İslam dini üzerine telif ve tercüme eserler bırakmıştır (Ustazade Yunus Bey, 2011: 354). Horasanlı Tekkesi'nde beraberinde küçük biraderi Hasan Dede ile onun iki kölesi ve iki cariyesi ikamet etmiştir. Nitekim 1671 yılının ortalarına kadar mürşitlik yapan Horasanizâde Derviş Ali Dede bu tarihte görevi küçük biraderi Hasan Dede'ye bırakarak kendisi inzivaya çekilmiş ve aynı yıl içerisinde vefat etmiştir. Köprülü'ye göre mezar taşında yazan vefat tarihi (1083/1672) yanlıştır. Zira mezar taşı türbenin inşası sırasında yapılmış olduğundan tarihi yanlış atılmıştır (Köprülü, 1980: 49-50).

Horasanizâde Derviş Ali Dede, muhipler arasında "Horasanlı Sultan" unvanıyla yâd edilmiştir (Köprülü, 1980: 53). "Ulum-ı zahire ve batında bir imam-ı hümam ve bir mürşid-i vâcibü'l-ihtiram

olan" Horasanizâde Dervîş Ali Dede'nin Kur'anü'l-Kur'ân, Hadayikü'l-Mecma' ve't-Tevhid, Kemalât-ı Muhammediye, Fezâ'il-i E'imme adlı eserleri ile Muhyiddin-i Arabî'nin Fûsus'una tâlikatı bulunmaktadır. Doğum tarihi tespit edilemeyen Horasanlı Ali Dede 1671 yılında vefat etmiştir. Cenazesi Kandiye'nin 3,5 km güneyinde bulunan Horasanlı Tekkesi'nin bahçesine defnedilmiştir (Köprülü, 1980: 41; Öz, 1997: 358-359). Türbesinin kapısı üzerindeki kitabe, "Ulum-ı zâhirede bir imam-ı hümâm ve fûnun-ı bâtında bir mürşid-i âlî makâm Kırşehirli Horâsânizâde Mevlânâ Dervîş Ali Dede hazretlerinin inzivâgâh-ı mukaddesleridir. Girid'e teşrifleri 1055, dergâhı tesisleri 1060, Hakkâ yürümleri 1082" ifadeleri bulunmaktaydı. Mezar taşı kitabesinde ise, "Hüve'l-bâkî bekâya aznedip dâr-ı fenâdan/ bu dünyayı koyup çün eyledi rihlet/o Fahr-i Kâinât'ın hürmetiçün/günahı afv ola ruhuna rahmet/Horasan erenlerinden merhum ve mağfur el-muhtâc ilâ rahmet-i rabbihi'l-gafur Ali Baba ruhuna el-Fâtîha 1083" ifadeleri yer alıyordu (Köprülü, 1980: 70).

XVII. yüzyılın ikinci yarısında Horasanlı Tekkesi'ni ziyaret eden Evliya Çelebi adaya Bektaşilerin gelişi ve Horasanlı Tekkesi hakkında bilgiler vermektedir. Evliya'ya göre de Girid'e Bektaşiliği Horasanî Ali Baba getirmiş ve Kandiye'de kendi adıyla anılan ilk tekkeyi kurmuştur. Kandiye kalesi yakınındaki bu tekke Şehit Deli Hüseyin Paşa tarafından yaptırılmıştır. Adı geçen tarihte burada 80 kadar yalın ayak başı çıplak, fakr u faka sahibi, abdalân Bektaşî dervîşi

bulunmaktadır. Ayrıca tekke bu dervişlerce bağ ve bahçelerle süslenip misafirler için nezih bir ortama dönüştürülmüştür. Aynı zamanda bir mesire yeri olan buradan Kandiye'yi seyretmek mümkündür (Evliya Çelebi, 2003: 179). Evliya bu tekmeden, "evvela cümleden evvel bina olunan kale haricinde Deli Hüseyin Paşa'nın Horasanoğlu mesiregah tekyesidir kim hankah-ı âl-i abâyı Bektaşîyan asitanesidir..." şeklinde söz etmektedir (Evliya Çelebi, 2003: 229). 1669 tarihinde tekkeyi ziyaret eden Evliya, tekkenin kurucusu Horasanizâde Dervîş Ali Dede ile de görüşmüş olmalıdır. Zira Bektaşî dervişleriyle Hacı Bektaş Veli Tekkesi'nden hareket ederek Girid'in fethine iştirak eden Horasanizâde Dervîş Ali Dede bu tarihte hayattadır.

Horasanlı Tekkesi'nin ikinci mürşidi Horasanizâde Hasan Dede posta geçer geçmez dünya işleriyle alakasını kesmiş, yalnız Bektaşiliğin icra-yı erkânıyla ve tekkenin mamur hale getirilmesiyle meşgul olmuştur. Posta geçtiği yıl ilk iş olarak uzak bir köydeki mülkünü satıp tekkeye yakın bir arazi alıp vakfetmiştir. Ayrıca Mehmet ismindeki Macar kölesini, Fatma ismindeki Rus cariyesini ve İbrahim ismindeki Rus kölesini tekkeye hasretmiştir. İki buçuk yıldan fazla post-nişinlik yapan Horasanizâde Hasan Dede 1675 yılının ilk aylarında vefat etmiştir. Geride Gülboy isminde Gürcü bir cariyeden doğma Mehmet isminde küçük bir evlat bırakmıştır. Adı geçen çocuk daha sonra tekkeye postnişin olup harap halde bulunan Horasanlı Tekkesi'ni asli fonksiyonları

ile yeniden inşa ve ihya etmiştir (Köprülü, 1980: 50).

Bektaşî tekkelerine post-nişin atamaları Hacı Bektaş Veli Tekkesi tarafından yapılır, göreve ehil olan kişi seçilerek İstanbul'a bildirilip atama beratı istenirdi. Horasanizâde Hasan Dede'nin oğlu Mehmet'in yaşının küçük olması münasebetiyle tekkeye 1700 tarihinde Hacı Bektaş Veli Tekkesi tarafından Hacı Bektaş oğullarından (Çelebilerden) Mehmet Dede bin İvaz isimli zat görevlendirilmiştir (Köprülü, 1890: 50-51). 11 Eylül 1700 ve 2 Ekim 1701 tarihli arşiv kayıtlarında Mehmet Dede bin İvaz'ın Horasanlı Tekkesi'nin başına geçişinin biraz uzadığı, bu sırada tekkenin Recep ve Şeyh Abdullah isimli şahıslar tarafından idare edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte 1702 tarihli bir başka arşiv kaydında Horasanlı Tekkesi'nin Kandiye kalesi dışındaki İnadiye mahallesinde Horasanoğlu Mehmet Dede ve Bektaşî Derviş Ali taraflarından tesis edildiği bildirilmektedir (VGMA, Defter nr. 229, s.337; VGMA, Defter nr. 230, s.22; BOA, C.EV, 191/9544).

Mehmet Dede bin İvaz'ın postnişinliği sonrası tekke bir süre boş kalmış, adeta kaderine terk edilmiş ve harap bir duruma gelmiştir. 14 Nisan 1710 tarihli bir mahkeme kaydından hareketle o zamana kadar etrafına nur ve feyz saçan tekke binalarının birdenbire boş ve ıssız bir virane haline dönüştüğü ifade edilmektedir. Hatta Hatice ve Saliha adlı iki kadın bu dönemde tekkeye uğramış, ancak tekkenin "tenha ve hali" bir

yer olduğundan korkup Yenikale (İnadiye kalesi)'ye gitmeye karar verip yolda giderken dört şaki karşılarına çıkmış, onları yakalayıp tekkeye götürüp geceleyin alıkoymuşlardır. Bu belge o tarihte tekkenin boş ve terk edilmiş olmakla birlikte harap ve virane bir vaziyette bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte tekkenin bu harap duruma nasıl ve ne zaman geldiği açık değildir. O dönemde herhangi bir hadise veya deprem gibi doğal afet meydana gelmediğine bakılırsa tekkenin bir ihmal ve bakımsızlık sebebiyle bu hale geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca tekkenin zaman zaman resmi makamların baskısına ve taarruzlarına maruz kaldığı bilinmektedir (Köprülü, 1980: 51).

3. Horasanlı Ali Baba Tekkesi'nde İkinci Dönem

Horasanlı Tekkesi'nin ilk dönemi görüldüğü üzere harap vaziyette sona ermiştir. Horasanizâde Hasan Dede'nin vefatı üzerine geride küçük yaşta evlat bırakması ve tekkenin adeta vekâleten yönetilip sahipsiz kalması bu duruma neden olmuştur. Ayrıca Horasanizâde Hasan Dede'nin küçük yaşta ki oğlu Mehmet, Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ne gidip Bektaşî tarikatının gerektirdiği manevi terbiyeyi almış, müritlik payesine erişmiş, ancak ondan sonra Kandiye'ye dönerek Horasanlı Tekkesi'ni yeniden ihya ile tarikatın icra-yı ayinine devam etmiştir (Köprülü, 1980: 52).

8 Kasım 1711 tarihinde berat-ı hümayun ile mevcut şeyh azl edilerek yerine Horasanizâde Hasan Dede'nin oğlu Meh-

met Baba post-nişin tayin edilmiştir. Bu berat kaydında, “Medine-i Kandiye hâricinde İnâdiye nâm mahalde vâki Horasanioğlu eş-Şeyh Mehmed nâm sahibü'l-hayrın fukara ve misâfirler için binâ eylediği zâviyesinde zâviyedâr olan...” ifadeleri yer almaktadır. Bu dönemde tekke genel bir tamirden geçirilmiş, ilk kuruluşundaki büyüklüğü muhafaza edilmiştir. Böylece Horasanlı Tekkesi adada Bektaşiliği temsil etmeye ve yaymaya devam etmiştir. Fakat ilginçtir ki Mehmet Baba'nın ardından tekke bir defa daha nasıl meydana geldiği tespit edilemeyen bir şekilde harap duruma gelmiştir. İkinci döneme şahit olan Bektaşî dervişlerinden alınan bilgilere göre tekke ikinci dönemin son on senesinde harabe ve virane haline gelmiş, bir insan bile barınabilecek sağlam kısmı kalmamış, ortalığı baykuşlara ve örümcekler kaplamıştır. Tekke binalarından yalnızca binayı tesis eden Horasanizâde Derviş Ali Dede'nin türbesinin mezar üzerindeki kısmı ayakta kalabilmiştir (Köprülü, 1980: 52-53).

Öte yandan 1714 tarihinde mahkemeye müracaat eden Seyyid Mustafa, Horasanlı Tekkesi'nin tesis edilmesinin adanın fethinde İslam askerinin duaları bereketiyle olduğu, Sultan Mehmet'in Voni köyünü tekke fukarasına ve misafirlerine vakfettiği, oysa bu köyün sonradan zorla vakıf şartlarına aykırı olarak başkası tarafından zapt edildiği, Mehmet Dede bin İvaz'ın vakıf şartlarına uygun hareket etmemesi yüzünden vakıf mallarının tekkenin elinden alındığını, tekke postnişini Mehmet Dede bin İvaz'ın üzerinde görünen şeyhlik görevine kendi-

sinin getirilmesini talep etmiştir. Bu talebin uygun görülmesi üzerine Kandiye kadısı tarafından Mehmet Dede bin İvaz postnişinlikten azl edilerek yerine Seyyid Mustafa tevcih edilmiştir (VGMA, Defter nr. 234, s.446). Böylece Mehmet Dede bin İvaz'ın post-nişinliği sırasında ihmal edilen ve harap hale gelen Horasanlı Tekkesi yeniden ayağa kaldırılmıştır. Tekkenin yönetimini ise Seyyid Mustafa Baba devralmıştır.

1726 tarihli arşiv kayıtlarında bu tarihte tekkenin şeyhi ve mütevellisi olan Seyyid Mustafa Baba'nın vefat ettiği ve münhal bulunan şeyhlik ve mütevellilik görevlerine oğlu Seyyid Mehmet Baba'nın atandığı ve tekke vakfına müdahalenin men edildiği tespit edilmektedir (BOA, C.EV, 470/23752; BOA, İE.EV, 59/6470; VGMA, Defter nr. 231, s.72).

Seyyid Mehmed Baba'dan sonra ise tekkede oğlu Mustafa Baba bin Mehmet'in postişinlik görevini devraldığı görülmektedir. Onun zamanında da tekke vakfına dışarıdan müdahale edilmiştir. 1777 yılında mahkemeye başvuran Mustafa Baba bin Mehmet tekke postnişini ve mütevellisi olarak kendisine misafirlere yemek hizmeti vermek, tekkenin onarım ve tamir işlerini yapmak sorumluluğu verildiği halde Hacı İbrahim ve Debbağ İsmail isimli şahısların tekke vakfı arazisine müdahale ettiklerini, bu münasebetle sorumluluklarını yerine getiremediğini bildirmiş, tekke vakfına müdahalenin önlenmesini ve Kandiye kalesinin muhafazasıyla görevli Yeniçeri Ağalarının tekke vakfını korumakla vazifelendirilme-

lerini talep etmiştir. Ayrıca tekke yönetiminde de yalnızca kendisinin görevlendirilmesini, hiç kimsenin post-nişinlik görevine karışmamasını istemiştir (VGMA, Defter nr. 260, s.228). Arşiv kayıtları Şeyh Mustafa'nın 1780 yılında görevine devam ettiğine işaret etmektedir. Şeyh Mustafa'dan sonra ise görevi 1782 yılında oğlu Derviş Mehmet Baba devralmıştır (BOA, C.EV, 656/33051).

XVIII. yüzyılın sonlarında tekkede bir süre Süleyman Baba postnişinlik yapmıştır. Bu dönemde tekke vakfının Kandiye sancağının Bedne (Pedye) nahiyesine bağlı Voni köyünde 121,5 dönüm tarla, 2 dönüm bağ ve 3,5 dönüm bahçesi mevcudiyetini korumaktadır (BOA, C.EV, 656/33051). Süleyman Baba Horasanlı Sultan'ın kandilini uyarmak için Hacı Bektaş Veli Tekkesi'nden gelmiştir. Ancak tekke o sırada bir viraneden ibaret olup barınmaya elverişli hiçbir yeri yoktur. Süleyman Baba yarısı yıkık türbe içinde mezarın yanı başında bir yer yapıp orada yatıp kalkmış, on sene civarında hizmet edip 1810 yılında vefat etmiştir. Süleyman Baba'nın Horasanlı Tekkesi'ne gelişi manevi bir işaret üzerine gerçekleşmiştir. Horasan'ın Meşhed şehri Türkmenlerinden iken kendisine muhtemelen Horasanlı Tekkesi'nin sahipsiz hali malum olmuş, küçük yaştaki oğlu Derviş Ali'yi de yanına alarak Anadolu'ya geçmiş ve Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ne gelip konmuştur. Daha sonra Kandiye'ye yerleşip Horasanlı Tekkesi türbedarlığını yapmıştır. Süleyman Baba'nın tekkede ikameti kesinleştikten sonra kışın yaklaşması üzerine muhipleri kendisine müracaat ederek Baba'nın

ikametine elverişli ufak bir daire inşa etmek istemişler, tüm ısrarlara rağmen Baba buna izin vermemiş, sonunda türbenin yıkılmış olan cephesine iki kat perde çekilmiş ve orası Baba'nın ikametgâhı şekline getirilmiştir. Süleyman Baba vefat edinceye değin orada yaşamış ve kandil hizmeti görmüştür. Muhipleri tarafından devamlı ziyaret edilmiştir. Tekkenin ikinci döneminin son on yılı muhipler arasında "Süleyman Baba'nın türbedarlığı" diye bilinmektedir (Köprülü, 1980: 53-54).

Celveti şairlerinden Nuri Osman Hanyevî arif-i billah ve gönül ehlinin önderi olarak tanıttığı Süleyman Baba'nın vefatına bir tarih manzumesi yazmıştır:

Gülşen-i Bektâşîden bir gül-i bûyâ solup
Verdi fenâya tenini ruhu ki bulmuş bekâ

Hazrete göçdü bir erkân-ı cihânda güher
Server-i abdâl-ı Hak yani Süleymân
Baba

Ârif-i billâh idi merd-i dil-i âgâh idi
Zübde-i eşbâh idi ehl-i dile reh-nümâ

Âlem-i kesretten ol nefret edip nâgehân
Bezmgâh-ı vahdete oldu meserret-resâ

Heşt-i behiştten gelip nâğme-i târihidir
Terk-i fenâ eyledi rûh-ı Süleymân Baba
(1225/1810) (Aydın, 2009: 1111; Şimşek, 2014: 40)

4. Horasanlı Ali Baba Tekkesi'nde Üçüncü Dönem

Bektaşiliğin Girit'te en faal ve canlı dönemidir. Bu dönemin başından itibaren adada hızla gelişme kaydeden Bektaşilik 1826 badiresini dahi atlatmış, Rumların çıkardıkları isyanlardan etkilenmekle birlikte mübadeleye kadar varlığını korumuştur. İlk iki dönemde yoğun olarak Horasanlı Tekkesi faaliyet gösterirken bu dönemde Girit'te dört-beş adet daha tekke tesis edilmiştir (Köprülü, 1980: 54).

Horasanlı Tekkesi ikinci döneminin sonunu harap halde geçirmiştir. Üçüncü defa tekkeyi inşa ve ihya eden ikinci dönemin son yıllarında türbedarlık yapan Türkmen Süleyman Baba'nın oğlu Horasanî Derviş Ali Baba'dır (BOA, C.EV, 656/33051).

1773 yılında Horasan'ın Meşhed şehrinde doğan Horasanî Derviş Ali Baba küçük yaşta babasıyla birlikte Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ne gelmiştir. Burada Bektaşî tarikatına intisap etmiş, seyr-i suluk ve ilim tahsiliyle iştigal ederek ehl-i tarik olmuştur. Horasanî Derviş Ali Baba, babasının vefat ettiği 1811 yılında icazetnamesini alıp Kandiye'ye gelmiş ve Patnaroglu İbrahim Bey'in konağında misafir edilmiştir. Baba Girit'te gelir gelmez tekkenin ihyasıyla ilgilenmeye başlamış ve büyük bir çaba içerisinde girmiştir. Meydanevi, kahve ocağı, aşevi, atevi gibi eklentileri kendi parasıyla inşa ettirmiştir. Maddi durumu uygun olan muhipler yardım aralarına para toplamaya teşebbüs etmişlerse de Baba bunu reddedip

kimseden para kabul etmeyeceğini söylemiştir. Şimdilik kendisinin yaptıracağı binalar ile iktifa olunup bir an önce tekkenin açılması ve tarikat ayininin yapılması gerektiğini, ileri de gerekli görülen binaların hayır sahibi kimselerce inşa edilebileceğini söylemiştir. Nitekim Baba gerekli binaları tamamladıktan sonra muhiplerinden on ikisini tekkede alıkoymuş, Kurban bayramı gününde muhipler ve misafirler toplanarak kurbanlar kesilip yemekler pişirilerek dağıtılmış, 26 Aralık 1811 Perşembe günü akşamı post serilip çerağlar uyarılmış, tarikat ayini yapılarak tekke açılmıştır (Köprülü, 1980: 54-55).

Çok geçmeden Horasanî Derviş Ali Baba tekkeye iki bina daha ilave etmiştir. Bunlar tekkenin yol üzerindeki ark cephesinde bir çeşme ile Meydanevi'nin hemen bitişiğindeki mescittir. Daha sonra camiye dönüşen bu yapının kapısı üzerine "Rabbine sana ölüm gelinceye kadar kulluk et" mealindeki Hicr Suresi 99. ayet yazılı levhayı astırmıştır. Bu levhanın yazısı kendisine ait olup bu yazı onun bir de hattatlığına işaret etmektedir (Köprülü, 1980: 55-56). Kandiye'nin Topaltı mahallindeki Horasanî Tekkesi'ndeki mescidin cami olmaya elverişli olması dikkate alınarak buraya 1815 yılında minber konulmasına ve Cuma ile Bayram namazlarının kılınmasına izin verilmiştir (BOA, HAT, 1533/93).

1817 tarihli arşiv kaydına göre Derviş Ali bin Derviş Süleyman tekkenin postnişinliği görevini ifa etmekte ve tekke gelirlerini zapt etmektedir (BOA, C.EV, 656/33051). Bu

dönemde tekkenin genişletilmesine muhiplerin de katkıları olmuştur. Örneğin Mısır Hidivi Mehmet Ali Paşa'nın mensuplarından Kandiye Serayı Kavalalı Seyyid Mustafa, Horasanlı Tekkesi Camii'nin önüne bir çeşme yaptırmıştır. Hanımı Zeynep Hatun ise Horasanlı Sultan'ın mezarı üzerine büyük bir türbe ile tekkenin iki-üç kilometre güneydeki Maratiti adlı mevkiye çok geniş tarlalar vakfetmiştir. Ayrıca Kandiye Defterdarı Derviş Ali Efendi tekkenin avlusunun ortasına birden fazla musluklu büyük bir çeşme, Patnaroglu İbrahim Bey tekke binaları ve bahçelerini çepeçevre saran duvarlar inşa ettirip ortalığı muhafaza altına almıştır. Daha çok sayıda muhip bina inşa ettirdiği gibi tarla, zeytinlik, bahçe ve benzeri mülklerini vakfetmişlerdir. Kısacası Horasanlı Tekkesi üçüncü devrede post-nişin olanlar ve muhipler tarafından bir kez daha inşa olunmuştur. Bu münasebetle XX. yüzyıla kadar ayakta kalacak olan binalar üçüncü döneme aittir (Köprülü, 1980: 56).

Horasanî Derviş Ali Baba otuz üç sene mürşitlik yaptıktan sonra Ocak 1844'te vefat etmiştir. Onun sohbet meclislerine katılan kişiler, nezaketini, herkese güler yüzle muamelesi gibi güzel hallerini anlata anlata bitirememişlerdir. Onun tekkeye olan hizmetleri dolayısıyla tekkenin ilk banisi Horasanizâde Ali Dede'nin kendisi olduğuna inananlar dahi çıkmıştır. Horasanî Derviş Ali Baba otuz üç yıllık zaman diliminde 1.417 kadın ve erkeğe nasip vermiştir. Bunların 285'i Kandiye, 744'ü Monofaç, 385'i Hanya ve Resmo ile Kandiye'ye bağlı

yerleşim yerlerindendir. Tekkede yetişen dervişlerin kaydı için defter tutulmuş, bu defterde her bir dervişin isim, intisap tarihi ve ikametgâhları yazılmıştır. Ayrıca Horasanî Derviş Ali Baba muhtelif tarihlerde üç Hristiyan'a İslam dinini telkin etmiş, bir sene sonra da onlara nasip vermiştir. Horasanlı Tekkesi'nde mürşitliği sırasında Dudezâde ailesinden bir hanımla evlenmiş, bir kaç evladı dünyaya gelmiştir (Köprülü, 1980: 56-57).

Horasanî Derviş Ali Baba, Arapça ve Farsça'nın yanı sıra Hacı Bektaş Veli Tekkesi'nde bulunurken Arnavut dervişlerden Arnavutça ve Rumca'yı öğrenmiş olup bu dilleri mükemmel bir şekilde konuşurdu. Bu sebeple kendisinin Arnavut olduğunu düşünenler çıkmıştır. Ayrıca babasının ve evlatlarının mezar kitabelerini kendisi yazmış, manzum ve mensur güzel parçalardan oluşan bir Mecmua bırakmıştır. Ustazâde Yunus Bey ona ait olduğunu belirttiği bir şiir naklediyorsa da sözü edilen şiirin bir bölümü yukarı da nakledilen Süleyman Baba'nın vefatına yazılan bir tarih manzumesidir (Köprülü, 1980: 55).

5. 1826 Badiresi ve Girit'te Bektaşilik

Ustazâde Yunus Bey tekkenin üçüncü devresinin ilk yıllarında görülen canlılığın Horasanî Derviş Ali Baba'nın şeyhliği müddetince kesintiye uğramadan devam ettiğini belirtmektedir (Köprülü, 1980: 54, 56). Oysa 10 Temmuz 1826 tarihinde Bektaşilik, Sul-

tan II. Mahmut'un yayınladığı bir fermanla Yeniçeri Ocağı ile birlikte yasaklanmış, İstanbul'dan başlanarak Osmanlı toprakları üzerinde bulunan Bektaşî tekkelerinin yıkılması emredilmiştir. Yasaklanma emri 4 Ağustos 1826 tarihinde Girit adasına da gönderilmiş, adadaki Bektaşî tekkelerinin sayı ve gelirlerinin bildirilmesi, Bektaşîlerin adadan uzaklaştırılması, tekke binalarının yerine mescit ve mektep inşa edilmesi istenmiştir. Bu emir üzerine din ve diyanet gereği Bektaşîlerin adadan uzaklaştırılmalarının elzem olduğu, İslam ehlinin oturdukları köylere birer mescit inşa ederek ilim tahsil etmeleri, Kandiye kalesi haricindeki Bektaşî tekkelerinin etraftaki çiftlik ahalisine mescit olmak ve 200-300 kuruş vakıf gelirinin bu mescide tahsis kılınması lüzumu Kandiye muhafızı Lütfullah Paşa'ya bildirilmiştir (BOA, HAT, 289/17345).

Bektaşîliğin yasaklanması emrinden yaklaşık on ay sonra Osmanlı yetkililerine Girit köylerinde cami olmadığı, bu köylerin çoğunun Bektaşî bulunduğu, bu sebeple Kandiye dışındaki Bektaşî Tekkesi'nin camiyeye çevrilmesi ve Bektaşîlerin uzaklaştırılmasını rica eden bir yazı yazılmıştır. 2 Haziran 1827 tarihli bu yazı da;

"bir takım Bektaşî eşkıyaları hırkapuş olup şerait-i İslamiye ve asar-ı nûr-ı feyzullahîye ne idüğün bilmeyip bidâyet-i hidâyet ve sâlik-i vâsıl-ı illallah iddiasıyla kutbü'l-ârifîn Elhâc Bektâş Velî kuddise sırrahulazîz hazretlerine ifk ve iftirâyı irtikâb birle ferâizullah ve sünnet ve vâcibât ve gusl ve tahâretin cümlesini inkâr ve semt

dalaleti kesb ve idhâr ile hidâyet-i Ahmediyeden haylice nâsı döndüren ve bî-behre ettirerek sûret-i şakavetleri zâhir ve nümâyan olmağla kirve-i müfsidenin şeran indifaileri istihsal olunmayup halî üzere terk olursa cezîre-i Girit sekenesinden ekserisi tabi olarak hilâf-ı şer-i şerîf âyîn-i fâsidelerin alenen icrâyâ ictisârları melhûz idüğü ve bütün nevâhî-i Girit kurrâlarında sâkinûn ekser nâs sâkin oldukları karyelerinde câmi ve mektep olmadığına binâen vücûda gelen sagîr ve sagirelerin talîm-i ilme virilmeyüp duâyâ lisânlarıyla me'lûf ve pâpâs ve ruhbân manastırlarında âyîn-i bâtılalarına dâ'ir her ne ihbâr etmişler ise ehl-i İslam sıbyânları dahi tâ'ife-i müştekinin ihbarâtına havâle-i sem ve itibâr ederek bazen o tezâtlarına vesile idüğü fîmâ ba'd ehl-i İslâm bulundukları karyelerinde birer mescit ile birer mektep binâ ve inşa ederek ilm-i hâllerin ta'lîm ve şeref-i İslamiyeti icrâ etmeleri ve sâlifü'z-zikr Bektâşî eşkıyâsının indifâileriyle Kandiye kal'ası hâricinde top altında tarîk caddede kâ'in tekyeleri etrafında vâki çiftlikât ahâlisiyle ebnâ-yı sebîle câmi-i şerîf olarak iki üç yüz gurusu hasılat ve mevcût evkâfı yine câmi-i şerîfe evkâf tahsîs olup ol vechile mahrûse-i şâhâne eşkıyâ-i merkûme esfâdından tathîr ve tanzîfi muvâfık-ı irâde-i seniyyeden ise icâb eden emr-i âlînin şerefsudûru bâbında emr ve fermân devlet-i âliye-i ebedîyü'd-devâmındır efendim" denilmektedir (BOA, HAT, 293/17474-B).

Böyle olmakla birlikte Horasanî Derviş Ali Baba'nın tekkenin yanında bir cami inşa ettirerek faaliyetlerini sürdürmesi tekkenin

kapatılmadığı gibi camiye de dönüştürülmediğini göstermektedir. Keza Bektaşî yasağı tıpkı Arnavutluk'ta olduğu gibi merkezden uzak Girit adasında da şiddetli bir uygulama alanı bulamamıştır. Melike Kara'ya göre Balkanların bazı bölgelerinde ve Girit'te Bektaşîlik yasaklanmamıştır. Hatta 1826 sonrası adada üçüncü dönemini yaşamaya devam eden tarikat en yoğun faaliyetlerini yine bu dönemde gerçekleştirmiştir (Kara, 2008: 79).

Girit'te Bektaşîliğin 1826'da kesintiye uğramadığı gibi bu tarihten sonra daha önceki dönemlere nazaran daha fazla gelişme kaydettiği tespit edilmektedir. Girit'te 1826'dan sonra Bektaşîler, başlıca üç büyük şehirde Kandiye, Resmo ve Hanya'da varlıklarını sürdürmüşler, özellikle Hacı Bektaş Veli ve Abdal Musa tekkeleri ile sürekli irtibat halinde olmuşlardır.

Ayrıca Kandiye'de dini faaliyetlerin yanı sıra Bektaşîler, günlük geçimlerini sağlamak ve tekkelere gelir getirmek amacıyla ekonomik girişimlerde de bulunmuşlardır. Kandiye'de Topaltı arazisini kullanan Bektaşîler zeytin işlemek üzere kâr amaçlı küçük bir fabrika kurmuşlardır. Fakat bu küçük fabrikanın hasılatının yeterince gelir sağlamaması üzerine bu defa 21 bargir gücünde yeni bir fabrika kurma teşebbüsünde bulunmuşlardır. Yeterince paraları olmadığından Girit'teki Cemaat-i İslamiye İdaresi'nden 6.000 Frank talep etmişler, idare de bu talebe olumlu cevap vermiştir (Kara, 2008: 80). Horasanlı Tekkesi'ne ait olarak tesis edilen

bu yağ fabrikasının tekke tarafından idaresi zor olduğundan kiraya verilmiş, fabrika ile tekke arasına duvar inşa edilerek birbirinden ayrılmış ve 1920 yılında fabrikaya İngiltere'den alet getirilmesi söz konusu olmuştur. Yine arşiv kayıtlarında Horasanlı Tekkesi'ne ait sadece yağ değil dakik (un) fabrikasının da bulunduğu anlaşılmaktadır (VGMA, Defter nr. 2826, s.124).

6. Derviş Ali Baba Sonrası Horasanlı Tekkesi

Horasanî Derviş Ali Baba'dan sonra posta sekiz-dokuz kadar daha mürşit geçmiştir. Bunlardan Mustafa bin Ahmet Halife 1847 yılında vefat etmiş, yerine tekkenin tekke-nişinlik ve tevliyet görevine oğlu Ali Zeynelabidin Halife, tekke camiinin imamet ve hitabet görevlerine ise erbab-ı istihkaktan Süleyman bin Ahmet Halife tayin edilmiştir (BOA, EV.BKB, 183/2; BOA, EV.MKT, 185/66). Ancak kısa bir süre sonra Süleyman bin Ahmet Halife'nin vefatı üzerine imamet ve hitabet görevleri boş kalmıştır. Bu arada tekke vakfının sekiz yıllık muhasebe kayıtları incelenmiştir. 6.139 kuruş geliri bulunduğu tespit edilen tekke vakfının 6.071 kuruş masrafı, 68 kuruş da fazlası vardır (BOA, EV.MKT, 1776/285; BOA, EV.MKT, 185/66). Daha sonraki arşiv kayıtlarında tekke-nişin ve tevliyet görevine atanan Ayanagazâde Ali Zeynelabidin Efendi bin Mustafa ibn Ahmed Ağa'nın 1858 yılında görevinin başında olduğu (BOA, EV.MKT, 287/58; BOA, EV.MKT, 1159/46) ve Hanya eşrafından olan bu kişinin kanunsuz olarak tekke yönetimi-

ni ele geçirdiği ve bir süre sonra görevden uzaklaştırıldığı ifade edilmektedir (BOA, EV.MKT, 1612/57; BOA, EV.MKT.CHT, 147/6; BOA, EV.MKT, 1776/100). Keza 1865 tarihli bir arşiv kaydında tekke ve buradaki caminin imarı için ayrılan 40.000 kuruşun Abidin Bey tarafından zimmetine geçirildiği, bu paranın kendisinden tahsil edilip görevden uzaklaştırılması ve yerine ehil bir kişinin getirilmesi istenmektedir (VGMA, Defter nr. 4935, s.31). Bununla birlikte Abidin Bey'in 1885 yılına kadar tekke vakfının mütevellisi olarak görevini sürdürdüğü, bu tarihte vefatı üzerine vakfın mütevellisiz kaldığı, yeni müteveli tayin edilinceye kadar vakfa kaymakam görevlendirilip gelir ve gider kayıtlarının incelenmesi emredilmiştir (VGMA, Defter nr. 2803, s.129).

Bu dönemde Girit'te 1856 yılında büyük bir deprem meydana gelmiştir. Özellikle Kandiye sancağında ağır hasara neden olan depremden Bektaşî Tekkeleri de etkilenmiştir. Keza Girit kadısı Hafız Nuri Efendi, Horasani Tekkesi'ne gidip dervişlerle namaz kılmış ve onların gönlünü almıştır (Adıyemke, 2012: 31-32).

Ustazâde Yunus Bey'e göre Horasanî Derviş Ali Baba'dan sonra posta geçen şeyhlerden üçü ilim ve fazilet ehli, kadir ve meziyet sahibidir. Bunlar 1866-1875 yılları arasında şeyhlik yapan Manastırlı Hacı İslam Baba, 1876-1880 yılları arasında şeyhlik yapan yine Manastırlı İbrahim Baba ve 1881-1904 yılları arasında şeyhlik yapan Mustafa Safvet İlhâmi Baba'dır. Birincisi musikişinas olup tarikat icazetini 1866 yılında Hacı

Turâbi Ali Baba'dan almıştır (Şimşek, 2014: 44-45). Bedri Noyan'ın Atacı İslam Baba olarak anlattığı bu zatın icazetnamesinin aslı da Bedri Noyan'da bulunmaktaydı. Noyan icazetnamenin kendisine Cafer Sadık Bektaş Baba'nın hediye ettiğini belirtmekte ve günümüz harflerine çevirisini vermektedir (Noyan, 2003-V: 195). İslam Baba'nın vefatından sonra yerine Hacı Bektaş Veli Tekkesi'nden Farsça'ya derinlemesine vakıf bir zat olan Manastırlı İbrahim Baba tayin edilmiştir. Ustazâde Yunus Bey bu ikisinin şeyhliği döneminde 1.300'den fazla kişinin Bektaşiliğe intisap ettiğini söylemektedir (Köprülü, 1980: 56).

6.1. Safvet İlhâmi Baba

Safvet İlhâmi Baba, Manastırlı İbrahim Baba'nın şeyhliğinden sonra boş kalan posta kendi iradesinin dışında muhiplerin arzuları üzerine oturmuştur. Sıradışı bir durum yaşanmıştır. Posta geçmek için adeta her ağızdan Safvet İlhâmi Baba'nın ismi çıkmış, çok geçmeden kendisine yapılan davete icabet etmek zorunda kalmıştır. Nitekim 1881 yılında ileri gelen bir grup Bektaşî dervishi tekkeye gelip kendisini posta oturtup biat etmişler, ardından hususi bir heyet, Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ne gönderilmiş ve Safvet İlhâmi Baba'nın icazetnamesi getirtilmiştir (Köprülü, 1980: 57). Daha sonra ise Osmanlı merkezi hükümeti tarafından postnişin ve tevliyet görevlerini en güzel şekilde ifa ve idare etmeye muktedir olduğu belirtilerek ataması yapılmıştır (BOA, EV.MKT, 1612/57; BOA, EV.MKT, 1776/100).

Safvet İlhâmi Baba, Kandiye eşrafından olup ilmi, terbiyesi, yüksek ahlakı ve daha pek çok vasfıyla temayüz etmiş, âlim ve fazıl bir zattı. Onun mürşitliği döneminde tekkenin feyz ve bereketi, imar ve saadeti artmış, insanların Bektaşî tarikatına muhabbetleri ve intisapları en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu itibarla Safvet İlhâmi Baba tekkeyi arazi ve binalar bakımından yarısı kadar daha genişletmiş, şeyhliği sırasında birkaç bin kişi kendisinden nasip almıştır. Bu sayede Bektaşilik Girit'te oldukça yüksek bir düzeye çıkmış ve toplum arasında yayılmıştır (Köprülü, 1980: 57). Bedri Noyan kendisinde Safvet İlhâmi Baba'ya ait bir yazma kitap bulunduğunu ve bu yazmada Horasanlı Tekkesi'nde nasip alanların listesinin yer aldığını haber vermektedir. Bu liste 1866, 1873-1877 ve 1881 yıllarında nasip alanların kimler olduğunu göstermektedir. Örneğin Ocak-Şubat 1877 tarihli "Kandiye mutasarrıfı saadetli Arif Paşa hazretlerinin harem-i muhteremleri, âsitâneli, İstanbullu, Hasibe Hanım" kaydı bulunmaktadır. Ayrıca Noyan Söke'de ikamet eden, Horasanlı Tekkesi müntesiplerinden Hüseyin Tekin'in bu tekkede yirmi bin kadar muhib bacının mevcut olduğunu söylediğini nakletmektedir (Noyan, 2003-V: 243, 247).

Safvet İlhâmi Baba döneminde 1882 yılında tekke vakfının 4.065 kuruş geliri 4.340 kuruş gideri bulunmaktadır. Buna göre vakfın gelecek yıla 275 kuruş borcu kalmıştır. 1883 yılında ise gelir ve gider miktarı 4.368 kuruştur. Vakfın gelirleri arasında tekkeye ait tarlalardan elde edilen buğday, arpa, yulaf, bakla, piyes, nohut gibi tahılların dı-

şında saman, zeytin, zeytinyağı, patates ve soğan gibi ürünler bulunmaktadır. Giderler ise tekkede tüketilen kahve, tuz, yağ, şeker, et, pirinç, fasulye ve sebze gibi gıda maddelerine ilaveten imamet vazifesi, bakır kapların kalaylanması ve hayvanların nal ve semerleri için harcanan paralardır (BOA, EV.MKT, 1776/100).

Arşiv kayıtlarına göre Horasanioğlu Tekkesi tevliyet görevini vakıf şartına aykırı olarak üzerine aldığı tespit edilen Ayanağazâde Ali Zeynelâbidin Bey'in Aralık 1888 tarihinde (VGMA, Defter nr. 2803, s.60; VGMA, Defter nr.2803, s.125) vefatının ardından küçük bir oğlu kalmış olmasına rağmen münhal kalan tevliyet görevi de Ağustos 1889'da tekke post-nişini Mustafa Safvet İlhâmi Efendi'ye tevcihi olunmuştur (BOA, EV.MKT, 1612/57; BOA, EV.MKT, 1776/100; VGMA, Defter nr. 2702, s.177).

Ustazâde Yunus Bey'e göre Girit'te Bektaşiliğin yükselişi ve ihtişamı 1904 yılı ortalarından başlayarak sönmüş ve benzeri bir daha yaşanmamıştır. Horasanlı Tekkesi'nin faaliyetlerinin tamamen sona erdiği 1924 yılına kadarki yirmi sene zarfında ise kayda değer tek gelişme posta oturan birkaç şeyhin yedi-sekiz yüz muhib daha yetiştirmiş olmasıdır (Köprülü, 1980: 57).

Horasanlı Tekkesi'nde postnişinlik yapanlar arasında Âbidin Mehdi Baba da bulunmaktadır. Baba 1911-1915 yıllarında tekkeyi idare etmiştir. Bedri Noyan muhipler tarafından çok sevilen Âbidin Mehdi Baba'nın dervişlerinden birçoğunun İzmir, Manisa, Söke ve Turgutlu çevresinde ya-

şadığını bildirmektedir. 1915 yılında vefat eden Âbidin Mehdi Baba'nın cenaze merasimi çok kalabalık olmuş, naaş tekkeden çıkarılıp defnedileceği yere götürülürken sürü halinde güvercinler tabutun üzerinde uçmuş ve bu durum herkesi şaşırtmıştır. Bu olay sebebiyle Baba'nın sonradan yapılan lahdinin her köşesine mermerden güvencin kalıpları konulmuştur (Noyan, 2003-VI: 3).

Daha sonra tekkenin başına Hasan Baba geçmiştir. Hasan Baba ile ilgili bilgiler çok azdır. Onunla ilgili bilgilerimiz Salih Akdemir Baba'nın şeyhi olduğudur. Salih Baba, 1888 yılında Kandiye'de doğmuştur. Hasan Baba'dan 1918 yılında nasip almıştır. Bedri Noyan onun güler yüzlü, iyi huylu, terbiyeli ve nüktedan bir kişiliğe sahip olduğunu, Rumca'yı iyi bilip Rumca nefesler yazdığını, Rumca nefeslerinin birinde mürşidinin Âbidin Mehdi Baba olduğunu söylediğini belirtmektedir. Salih Baba mübadelenin ardından Turgutlu'ya göç etmiş, ilk olarak inşaatçılıkla uğraşmış, daha sonra dokuz yıl berberlik yapmış, bir süre de şarap üretimiyle meşgul olmuştur. 1967 yılında Turgutlu'daki tüm mal varlığını satın Hacı Bektaş Veli Tekkesi çevresinden arsa alıp burada bir misafirhane inşa ettirmiştir (Noyan, 2003-VI: 18-19; Şimşek, 2014: 47). Salih Baba'nın Rumca nefesler söylediğini belirtmişken Girit Bektaşilerinin Türkçe'den ziyade daha çok Rumca (Giritlice)'yı kullandıklarını belirtmek gerekir. Bu durum ibadetlerde ve ayinlerde de geçerliydi. Giritli Bektaşiler sadece Hacı Bektaş Veli ve sair derken Türkçe kullanırlardı (Şimşek, 2014: 47-48).

6.2. Cafer Sadık Bektaş Baba

Horasanlı Tekkesi'nin son post-nişini Cafer Sadık Bektaş Baba'dır. 1875 yılında Tokat'ın Zile ilçesinde doğmuştur. Mücerred babagân kolu halifelerinden ve Dede-kargın boyundandır. On iki yaşında babasını kaybeden Baba, on dört yaşında Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ne gelip nasip almıştır. Yaşının küçük olması sebebiyle tekkedeki dervişler onu kovalamak istemişlerse de o direnip kalmış, Hacı Mehmet Dede-baba zamanında çok hizmet etmiş, nihayet Hacı Feyzullah Dede-baba zamanında ondan el almıştır.

Cafer Sadık Bektaş Baba İslam dünyasının ve dünyanın pek çok yerini gezmiştir. Arabistan, Neced, Şam ve Arnavutluk'un dışında Londra'da da bulunmuştur. Baba olarak ilk görev yeri ise Bingazi olmuştur. Hasan Baba'dan sonra Horasanlı Tekkesi'nin postuna oturmuştur. Hatta o sırada Âbidin Mehdi Baba dahi hayatta olmasına rağmen post-nişinlik görevine Hacı Bektaş Veli Tekkesi'nden icazetname getirilerek Cafer Sadık Bektaş Baba getirilmiştir (Noyan, 2003-VI: 76; Ata, 2009: 157-168; Şimşek, 2014: 48-49).

1924 mübadelesine kadar Cafer Sadık Bektaş Baba Horasanoğlu Tekkesi'ni idare etmiştir. Cafer Baba 29 Temmuz 1920'de Kandiye İslam İhtiyar Meclisi'ne tekkede zakir ve müezzin bulunan Kazım Efendi'nin hicret etmek maksadıyla görevinden istifa ettiği ve yerine tekke mensuplarından Kemal bin İbrahim'in tayin edildiğini bildirmiştir. Tekkeye zakir ve müezzin tayin etme

hakkı tekke şeyhine ait olduğundan ihtiyar heyeti bu görevlendirmeyi oy birliği ile kabul etmiştir (VGMA, Defter nr. 2826, s.171).

1924 mübadelesinde Mersin'e gelen Cafer Sadık Bektaş Baba, Fransızlardan kaçan Rum ailenin iki katlı, sekiz odalı evini 25 altına satın almıştır. Gaz ve kereste ticaretinin yanı sıra hazır giyim mağazası işleterek geçimini sağlamıştır (Ata, 2007: 31-32). Girit'ten gelirken Horasanlı Tekkesi'nin üçüncü dönemini açan Derviş Ali Baba'nın kemiklerini beraberinde getirerek Tarsus'a defnetmiştir. Zira olaya şahit olanların anlattıklarına göre mübadilleri adadan götürecek olan gemi Derviş Ali Baba'nın kemikleri ile tekke ve türbedeki şahsi eşyalarını almadan hareket etmemiştir. Derviş Ali Baba'nın kemikleri bir sandık içerisinde önce Mersin'e getirilmiş, bir müddet Halk Evi'nde muhafaza edilmiş, daha sonra Tarsus'ta Reşadiye Mahallesi 3041. sokakta defnedilmiştir. Bugün Derviş Ali Baba'nın türbesi Tarsus'ta ziyaret edilmektedir. Zehra Tersiz isimli hanım türbenin temizlik ve diğer bakımlarını yapmakta, ziyaretçilere hizmet etmektedir (Ata, 2007: 162).

Cafer Sadık Bektaş Baba manevi torunu Sevim Gül'ün verdiği bilgilere göre Girit'te çok saygın ve birleştirici bir mevkide idi. O kadar ki onun post-nişinliği zamanında Bektaşî şeyhlerinin yanı sıra Girit'teki Mevlevî, Nakşî ve Rıfailer onun etrafında toplanmaya başlamış ancak mübadele buna engel olmuştur. Yine manevi torunu Sevim Gül'ün verdiği bilgilere göre Cafer Sadık Bektaş Baba anadili olan Türkçe dışında Arapça,

Arnavutça, Rumca bilmekteydi. Hayatı boyunca üç defa hacca gitmiştir. Bunların ilki kervanla, ikincisi vapurla gerçekleşirken üçüncüsünün nasıl gerçekleştiği bilinmemektedir. Kervanla hacca gidişi muhtemelen Hacı Bektaş'tan genç yaşlarında ikendir. Vapurla gidişi ise, Girit Adası'nda bulunurken meydana gelmiştir. Onun hacca gidişi Hacı Bektaş Veli'nin "Dört Kapı Kırk Makam" öğretilerinde anlattığı "şariat kapısının 3. makamda hacca varmak" ilkesine dayanmaktadır (Ata, 2007: 164, 169).

Cafer Sadık Baba'nın misafiri çok sevdiği, kapısının herkese açık olduğu, çocuk, genç, yaşlı demeden herkesle iyi ilişkiler kurduğu rivayet edilmektedir. Dostları arasında 1879 doğumlu, Yenice eşrafından Hüseyin Gülbaba ile Aşık Veysel bulunmaktadır. Ayrıca Atatürk'ün 20 Ocak 1925 tarihinde Mersin'i ziyaretinde Cafer Sadık Baba'yı yanına çağırttığı ve Baba'nın Bektaşî kıyafetiyle istasyonda büyük bir çadırda arkadaşlarıyla oturan Atatürk'le görüştüğü nakledilmektedir (Ata, 2007: 34-35, 37). Bununla birlikte Cafer Sadık Bektaş Baba'nın şapka inkılabında sakal tıraşı olduğu ve modern giyimi tercih ettiği nakledilmektedir. Ayrıca onun "Önce Türküm, sonra Müslümanım, sonra Bektaşiyim." dediği ifade edilmektedir. Yine "Mevlevîlik olmasa klasik musikimiz, Alevîlik olmasa Türk kültürü ve halk edebiyatı olmazdı" sözünü kullandığı belirtilmektedir. Onun hayatına dair bir başka anekdot, Aydın Lisesi'nde bir Atatürk Abidesi yaptırdığı, merdiven başlarına ise Namık Kemal ve Ziya Gökalp büstlerini diktiğidir (Ata, 2007: 38-39; Ata, 2009: 164).

Cafer Sadık Bektaş Baba son zamanlarını Mersin’de geçirmiştir. 13 Temmuz-26 Ağustos 1960 tarihleri arasında Ali Naci Baykal Dedebaba’dan sonra dedebabalık yapmış, ancak yaşının ilerlemiş olması ve sağlık durumu sebebiyle görevi Bedri Noyan’a bırakmıştır. Bedri Noyan onun “Bektaşiliği gereksiz ayrıntı (teferruat) ve merasimden temizlemek düşüncesini sonuna değin desteklediğini” belirtmektedir. Ayrıca Bedri Noyan onun açık fikirli ve ileri görüşlü bir insan olduğunu, kendisini 1960 yılı Ağustos ayının son günlerinde Ölmez Baba (Yunus) ve Hüseyin Peker ile birlikte ziyaret ettiklerinde yüz yaşlarında olmasına rağmen onları istasyona karşılamaya geldiğini, beraber bir hatıra fotoğrafı çekirmek istediklerinde fotoğrafçıya kadar yürüdüğünü, hatta kendisine hediye olarak birçok yazma risale ve cönk verdiğini ifade etmektedir (Noyan, 2003-VI: 79).

Cafer Sadık Bektaş Baba 25 Ocak 1966’da Mersin’de yüz yaşını geçmiş olarak vefat etmiştir. Mezarı Mersin Mezarlığı’ndadır. Mezar taşında “Hû dost, Çakeri Ali Baba Müccerret Sadık Baba derviş-i billah idi, can fedai rah idi, her kim damenin tutdu, Hak Resulüne yetti, dünya varlığı heba, ummadı ondan vefa, hay olub buldu baka, ruhu olsun pür safa, oku bunda Fatiha, dilek kabul mutlaka D. 1875-Ö.1966.” ifadeleri yer almaktadır. Mezar taşı yazısı Yunus Ölmez Baba tarafından yazılmış, taşın üzerine Hüseyin on iki dilimli tâc konulmuştur. Mezar taşı Arçaylar olarak bilinen Giritli aile tarafından Hacı Bektaş’a getirilmiştir. Manevi torunlarından

Sevim Gül Mersin’de yaşamaktadır (Noyan, 2003-VI: 79; Ata, 2009: 163-168; Şimşek, 2014: 49).

Ustazâde Yunus Bey Horasanlı Tekkesi’nin iki yüz seksen iki senelik hayatıyla ilgili bilgilere burada son veriyorsa da başka kaynaklardan bu tekkede yaşanan diğer gelişmeleri takip etmek mümkündür. Örneğin 1897-1898 yıllarında Rumların Girit adasını ateşe vermeleri ve adadan büyük bir Müslüman göçünün yaşanması sırasında, iç bölgelerden kıyılara gelen Müslüman nüfusun konaklama, yeme ve içme ihtiyaçlarının karşılanmasında Horasanlı Tekkesi’nin büyük katkıları olmuştur (Şimşek, 2014: 45). Bununla birlikte 1897 olaylarında Girit’teki Bektaşî tekkelerinin eşkıya tarafından tahrip edildiği, bazısının ateşe verildiği tespit edilmektedir (BOA, Y.PRK.MYD, 18/75).

Öte yandan XX. yüzyılın başlarında Horasanlı Tekkesi’nin Mustafa Efendi tarafından idare edildiği ve kendisine maaş tahsis olunduğu tespit edilmektedir (BOA, BEO, 1741/130551). Bununla birlikte XX. yüzyılın başlarında Horasanlı Tekkesi’ni ziyaret eden Hasluck’un verdiği bilgilere göre tekke Kandiye şehrinin kırk beş dakika güneyindeki anayol üzerinde, Knossos mevki ile Fortezza (Fortezza) köyü arasında bulunuyordu. Tekke Kandiye’nin 1669’da fethinden önce Horasanlı Ali Dede ismiyle meşhur ve burada medfun bulunan bir aziz tarafından 1650’de tesis edilmiştir. Hasluck’un tekkeye uğradığı sırada Halife ismini taşıyan tekke şeyhi Kolonyalı bir Arnavut olup müccerretliği benimsemişti. Oysa ondan önceki şeyh

efendi evli idi. Onun vefatı üzerine yerine bir mücerredin geçirilmesinin daha münasip olacağı düşünülmüştü. O sırada tekke on iki kadar derviş vardı ki bunların çoğu muhtemelen Arnavut idiler. Ayrıca tekke güzel bir gelire ve iyi bir idareye sahip görünüyordu (Hasluck, 1928: 37).

Ustazâde Yunus Bey 1924 yılında Horasanlı Tekkesi'nin "bütün azameti, ümrani, servet ve sâ mânâ ve cennet-âsâ letafeti ile hâlâ yerinde durduğunu", ancak bu tarihte mübadele sebebiyle diğer İslam eserleri ile birlikte mahvedildiğini haber vermektedir (Köprülü, 1980: 45). Horasanlı Tekkesi'nden ve müstemilatından bugüne sadece kültür merkezi olarak kullanılan mescid kalmıştır (Şimşek, 2014: 61). Ali Ekrem Erkal'ın verdiği bilgilere göre mübadele sonrasında boşaltılan Horasanlı Tekkesi arazisi ve müstemilatına Çeşme-Alaçatı mültecileri yerleştirilmiş, tekkenin bütün müstemilatı yıktırılarak buralara 1914 göçmenleri ve 1922 Eylül sonrası gelenler için evler yaptırılmış, sadece tekkenin mescidi bırakılmıştır. Ancak mescid asli fonksiyonunu kaybetmiştir. Bugün mescid Alaçatılılar Derneği tarafından yeni Alaçatı Kültür Merkezi olarak kullanılmaktadır. Mescidin duvarları Alaçatı resimleriyle ve Çeşme panoramasıyla süslenmiş, bir köşede ise Alaçatılı kadınların yerel bir giysisi sergilenmektedir. Dernek ve kültür merkezi olarak hizmet veren mescid içerisine sıralar ve raflar konulmuş olup raflarda Çeşme ile ilgili kitaplar vardır (Erkal, 2008: 408-409; Şimşek, 2014: 63).

SONUÇ

Bektaşiliğin Girit adasına gelişi adanın fethine kadar geri gitmektedir. Keza Girit'te faaliyet gösteren ilk tarikatlardan biri Bektaşiliktir. Orduyla birlikte kuşatmaya katılan, fetih sırasında ve sonrasında adaya yerleşen dervişler Girit'te İslamiyet'in yayılmasının yolunu açmıştır. Yirmi dört yıl süren Girit kuşatması sürecinde Osmanlı ordusuna Hacı Bektaş'taki Pirevi dervişleri tarafından oluşturulan "Bektaşî Dervişleri/Fukaraları Kafilesi" de katılmıştır. Kafileyi hazırlayan Hacı Bektaş Veli Tekkesi postnişini Dime-tokalı Vahdeti Dede, Horasanizâde Derviş Ali Dede'yi halifesi olarak kafilenin başına getirmiştir. İşte bu Bektaşî dervişleri fethin ardından adaya yerleşerek tarikatı burada temsil edip yaymışlardır. Ayrıca zaman içerisinde adada Türk nüfus iskân edildiği sırada pek çok Bektaşî dervîşi Hanya, Kandiye ve Resmo gibi yerleşim birimlerine göç etmişlerdir. Böylece kısa zaman içerisinde Girit adasının dört bir yanında Bektaşî tekeleri faaliyete geçirilmiş, Bektaşilik adanın en faal tarikatlarından biri haline gelmiştir.

Bektaşilik Girit'te merkez olarak kendine Kandiye'yi seçmiş, zamanla şehrin en yaygın tarikatı haline gelmiştir. Girit adasında ilk Bektaşî tekkesi Horasanizâde Derviş Ali Dede tarafından adanın kuşatılması sırasında Osmanlı ordusunun karargâh kurduğu Pedyâ kazası yakınlarındaki Voni Köyü'nde kurulmuştur. Girit'in fethinde ordunun başında bulunan Serdar-ı Ekrem Gazi Hüseyin Paşa, Horasanizâde Derviş

Ali Dede adına Kandiye'nin fethinin ardından Kandiye yakınlarında "Horasanlı" diye meşhur olan büyük bir tekke yaptırmıştır. Tekkenin bütün giderleri de kendisi tarafından karşılanmıştır.

Bektaşiliğin Girit'teki en mühim ocağı olan Horasanlı Tekkesi tarikatın adada yaygınlaşmasında büyük hizmetler görmüştür. Adadaki diğer Bektaşî tekkeleri Horasanlı Tekkesi'nin ihyasından sonra bu tekkenin katkılarıyla meydana gelmiştir. Ayrıca bu tekke kısa zamanda gelişme kaydedip şöhreti her tarafa yayılmıştır. Seyahate çıkan dervişlerin uğrak yeri haline gelen Horasanlı Tekkesi dolayısıyla Girit adası Bektaşî dervişleri arasında "Küçük Horasan" adıyla anılır olmuştur.

Bektaşiliğin Girit adasındaki en canlı ve faal yılları Horasanî Derviş Ali Baba'nın Horasanlı Tekkesi'nin başında olduğu 1811-1844 arasındır. Gerçi bu dönemde Bektaşilik 1826 badiresini yaşamış, tarikat Yeniçeri Ocağı ile birlikte yasaklanmıştır. Ancak bu dönemi en çok zararla atlatan Girit Bektaşîleri, Horasanlı Tekkesi'ni yeni binalar ile büyütmüşlerdir. Tekkede XIX. yüzyılın ikinci yarısında Safvet İlhami Baba, XX. yüzyılın başlarında ise Abidin Mehdi Baba ve Cafer Sadık Bektaş Baba postnişinlik yapmışlardır. Bu dönemde adadaki Müslüman nüfus içerisinde Bektaşîler %10'dan fazlasını teşkil etmişlerdir. Ancak zaman içerisinde adada meydana gelen savaş ve isyan hadiseleri Müslüman nüfusla birlikte Bektaşîlerin de Anadolu'ya göçüne neden olmuştur.

Nitekim Türkiye'deki Giritli göçmenler Osmanlı döneminde gelenler (Eski Giritliler) ve mübadele ile gelenler (Yeni Giritliler) şeklinde ikiye ayrılabilir. 1898 yılında Sultan Abdülhamit döneminde gelen göçmenler Hatay/Erzin'deki Turunçlu köyüne, Sultan Reşat döneminde gelenler Mersin'deki Reşadiye mahallesine yerleştirilmişlerdir. Ayrıca Türkiye ile Yunanistan hükümetleri arasında yapılan mübadele antlaşması gereği Girit'te bulunan Müslüman nüfus 1924 yılından itibaren Türkiye'ye göç etmiştir. Bu nüfusun önemli bir kısmının Bektaşîliğe mensup olduğu, bu göçmenlerin Çukurova bölgesinde Adana, Mersin ve Hatay illerine yerleştirildikleri tespit edilmektedir. Ayrıca İzmir, Aydın, Balıkesir, Ayvalık, Gemlik ve Bodrum'a da yerleştirilenler olmuştur. Bunlar içerisinde intibak sorunu yaşayanlar bulunduğu gibi mübadele sonrası Anadolu'ya gelip yerleşen bazı Bektaşî baba ve dervişlerinin tekkeler kurdukları da görülmektedir.

1924 mübadelesinde Mersin'e gelen Horasanlı Tekkesi'nin son postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba, Fransızlardan kaçan Rum ailenin iki kat sekiz odalı evini 25 altına satın almıştır. Girit'ten gelirken Horasanlı Tekkesi'nin üçüncü dönemini açan Derviş Ali Baba'nın kemiklerini beraberinde getirerek Tarsus'a defnetmiştir. Cafer Sadık Bektaş Baba son zamanlarını Mersin'de geçirmiştir. 25 Ocak 1966'da Mersin'de yüz yaşını geçmiş olarak vefat etmiştir. Mezarı Mersin Mezarlığı'ndadır.

KAYNAKÇA

A. Arşiv Belgeleri

- BOA, BEO, 1741/130551.
 BOA, C.EV, 191/9544.
 BOA, C.EV, 470/23752.
 BOA, C.EV, 656/33051.
 BOA, EV.BKB, 183/2.
 BOA, EV.MKT, 1159/46.
 BOA, EV.MKT, 147/6.
 BOA, EV.MKT, 1612/57.
 BOA, EV.MKT, 1776/100.
 BOA, EV.MKT, 1776/285.
 BOA, EV.MKT, 1776/298.
 BOA, EV.MKT, 185/66.
 BOA, EV.MKT, 287/58.
 BOA, EV.MKT.CHT, 147/6.
 BOA, HAT, 1533/93.
 BOA, HAT, 289/17345.
 BOA, HAT, 293/17474-B.
 BOA, İE.EV, 59/6470.
 BOA, TD, nr. 820, s.113.
 BOA, Y.PRK.MYD, 18/75.
 VGMA, Defter nr. 229, s.337.
 VGMA, Defter nr. 230, s.22.
 VGMA, Defter nr. 231, s.72.
 VGMA, Defter nr. 234, s.446.
 VGMA, Defter nr. 260, s.228.
 VGMA, Defter nr. 2702, s.177.
 VGMA, Defter nr. 2803, s.60, 64, 129.
 VGMA, Defter nr. 2826, s.124, 171.
 VGMA, Defter nr. 2827, s.23.
 VGMA, Defter nr. 4912, s.4.
 VGMA, Defter nr. 4935, s.31.
 VGMA, Defter nr. 5178, s.59-60, 68, 73, 232, 243-244, 259, 267-268.
 VGMA, Defter nr.2803, s.125.

B. Kaynaklar ve Araştırma Eserler

- ADIYEKE, A. Nükhet; ADIYEKE, Nuri.
 (2012). "1856 Girit Depremi", Tarih Araştırmaları Dergisi (TAD).S. XXXI. 51, s. 31-32.
 ATA, Mehmet Reşat. (2007). Kutsal Bekar "Mücerret" Girit'ten Esen Bir Bektaşî Klasığı. Mersin.
 ATA, Mehmet Reşat. (2009). "Girit-Kandiya Horasanlı Ali Baba Dergâhı Son Postnişini Halife Cafer Sadık Bektaş Baba". Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi. S. 49.
 ATA, Mehmet Reşat. (2012). "Horasan'dan Ege'ye Taşınan Dergâh: Girit'te Bektaşîler de Vardı". Atlas Tarih. S. 15. s. 122-129.
 AYDIN, Abdullah. (2009). Hanyalı Nûri Osman ve Divân'ı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, Türkiye.
 ERKAL, Ali Ekrem. (2008). Geleneksel Kültürüyle Türk Girit-Toplum II. İzmir.
 ERKAL, Ali Ekrem (Ed.). (2011). Ustazade Yunus Bey'in Girit Fethi Tarihi Osmanlı-Venedik Girit Savaşı (1645-1669). İzmir.
 Esad Efendi. (1243). Üss-i Zafer. İstanbul.
 Evliya Çelebi b. Derviş Mehmed Zıllî. (2003). Evliya Çelebi Seyahatnâmesi VIII. İstanbul.
 GÜLSOY, Ersin. (2004). Girit'in Fethi ve Osmanlı İdaresinin Kurulması (1645-1670). İstanbul.
 Hammer. (1329). Devlet-i Osmâniyye Tarihi. I. İstanbul.
 HASLUCK, F. W. (1928). Bektâşîlik Tedkikleri. İstanbul.
 KARA, Melike. (2008). Girit Kandiye'de Müslüman Cemaati 1913-1923. İstanbul.

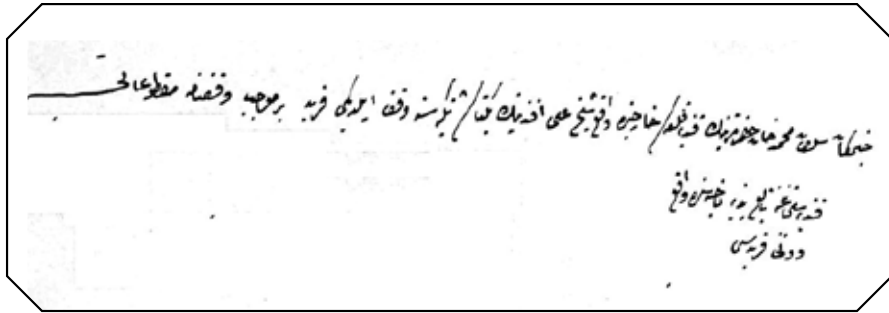
- KÖPRÜLÜ, Orhan F. (1980). "Usta-zâde Yunus Bey'in Meçhul Kalmış Bir Makalesi Bektaşiliğin Girit'de İntişârı". Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, S. 8-9. s. 41-42.
- NOYAN, Bedri. (2003). Bütün Yönleriyle Bektâşiler ve Alevilik V-VI. Ankara.
- ÖZ, Baki. (1997). Bektaşilik Nedir? (Bektaşilik Tarihi). İstanbul.
- ŞİMŞEK, Selami. (2007). "Doğu Akdeniz'de Tahrip Olan Bir Kültür Mirası: Girit'te Tarikatlar ve Tekkeler". A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. S. 32. s. 219.
- ŞİMŞEK, Selami. (2014). Düünden Bugüne Girit'te Türk Tasavvuf Kültürü. İstanbul.
- TANCOIGNE, J. M. (2003). İzmir'e, Ege Adalarına ve Girit'e Seyahat Bir Fransız Diplomatının Türkiye Gözlemleri (1811-1814). İstanbul.
- ZİYA; RAHMİ. (1933). Girit Seferi (Mart 1645-6 Eylül 1669). İstanbul.

EKLER

A. Belgeler

Belge 1. Sultan Mehmet'in Kandiye sancağına bağlı Petye nahiyesindeki Voni köyünü Kandiye kalesi dışındaki Horasanlı Şeyh Ali Efendi'nin Bektaşî tekkesine vakf eylediği (VGMA, Defter nr. 2827, s.23; VGMA, Defter nr. 4912, s.4).

Cennetmekân Sultan Mehmed Hân hazretlerinin Kandiye kal'ası hâricinde vâki' Şeyh Ali Efendi'nin Bektaşî tekyesine vakf eylediği karye ber müceb-i vakfnâme maktu'âtı.

Kandiye sancağına tâbi' Petye nâhiyesinde vâki' Voni karyesi.

Belge 2. Kandiye sancağı Petye kazasına tabi Voni köyünün 1650 yılından itibaren Horasanlı Derviş Ali'nin tekkesi vakfından olduğu (BOA, EV.MKT, 147/6).

Kandiye'de Horasanî Derviş Ali vakfına dâ'ir

Numara 419

Kandiye sancağı mülhakatından Pezye kazâsına tâbi' Voni karyesinin Horasanî Derviş Ali'nin tekyesi evkafından olduğu geçende gönderilen kurrâ vakıfnâmeleri meyanında bulunan bin altmış (1060/1650) tarihli vakıfnâmede gösterilmiş ise de karye-i mezkûrenin hâs-ı hümayûn dâhilinde idüğü irade bulunub tettebbu' edilen defter-i hâkânî mündericatından anlaşıldığından bahisle su'âl-i mu'âmeleyi hâvî Girid vilayet-i celilesinden meb'ûs tahriratın gönderildiği beyan-ı âlisiyle icrâ-yı îcâbî ba-tezkere-i sâmiye emr ve iş'âr buyurulmuş ve ba'dehu icabına bakılmak üzere vakf-ı mezkûrun bin altmış tarihli nezaret-i celileleri cihat kaleminde mukayyed olan vakfiyyesi suretinin celbine lüzum görüldüğü kuyud-ı hâkânî kaleminden ifade kılınmış

olmağla mezkur vakfiye suretinin irsali vergi emanet-i behiyyesinden 7 Receb sene 99 (25 Mayıs 1882) tarihi ve 12 numarasıyla varid olan tezkerede beyan ve iş'âr olunmuş ve kuyûda lede'l-mürâcâ'a Girid ceziyesinde Kandiye kal'ası kurbunda Horasan oğlu nâm-ı diğer Bektaşiler tekyesi vakfından vazife-i mu'ayyene ile tekye-nişin ve tevliyeti 4 M sene 1275 (14 Ağustos 1858) tarihli Ali Zeynelabidin Efendi'nin ba-berat-ı âli uhdesinde olub vakf-ı mezburun bir kıt'a vakfiyyesi dahî mukayyed bulunmuş olduğundan ber mûcib-i iş'âr vakfiye-i mezkûrun kaydından musaddak suretinin bi'l-istinsâh emânet-i müşarûnileyhâya irsalini mutazammın tezkere-i mezkûre cevab-ı âli-i nezaretpenahilerinin tastiri ferman buyurulmak tevaffuk eder fî 27 Receb sene 99 (14 Haziran 1882) fî 10 Şa'bân sebe 99 (27 Haziran 1882) yazıldı.

Belge 3. Kandiye sancağında Pedye nahiyesinde Voni köyünün Horasanlı Tekkesi'ne 1650 yılında vakfedildiği (BOA, EV.MKT, 1776/298).

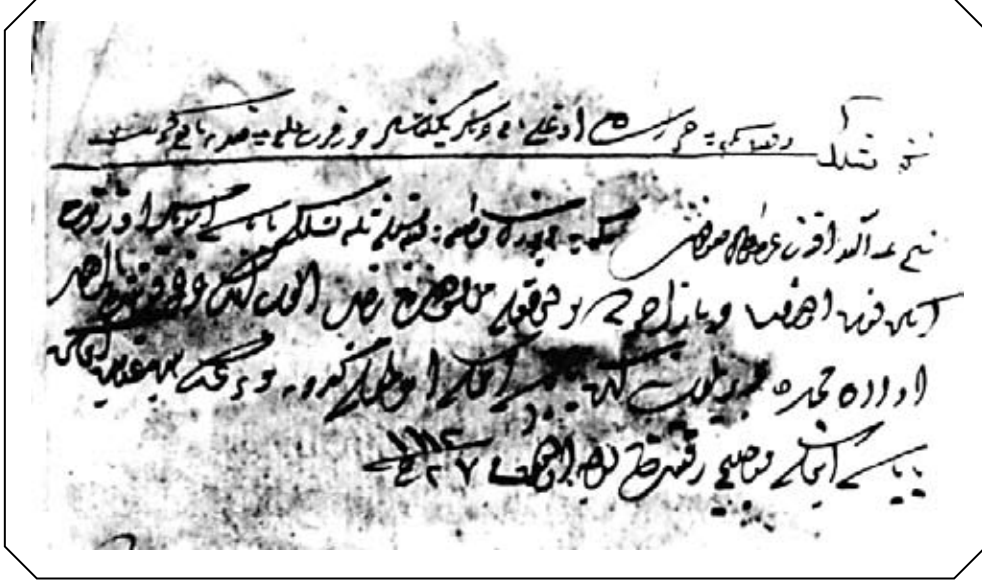
Cihet-i mezkûrun ma' varak bahâ harc-ı nihaiyyesi olan bin yüz yetmiş beş (1.175) gurus otuz yedi buçuk (37,5) para bi'l-vürûd terkim kılınan (2.425) ve (2.427) numaralı makbuz il-mühaberleri mucibince ve yedi bin yüz elli iki (7.152) gurus meyanında teslim-i hazine kılındı-ğış kayden anlaşılmağışa ne veçhile mu'âmelenin cihat kaleminden ifâsı lazım gelür fi 13 Mayıs sene 305 (25 Mayıs 1889).

Nezaret-i evkaf-ı hümâyûna mülhak evkâfdan Girid ceziresinde Kandiye kal'ası kur-bunda Horasan oğlu nâm-ı diğerk Bektaşiler tekye-si vakfından almak üzere vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve tekye-nişinlik cihetleri 4 M sene 1265 (30 Kasım 1848) tarihinde Ali Zeynelabidin Efen-di ibn Mustafa'ya tevcih olunduğış mutazammın berâtı verildiğış kayden anlaşılmiş ve Hacı Bek-taş Velî fukarasından Derviş Ali'nin bin altmış

(1060/1650) tarihiyle müverrah bin iki yüz dört (1204/1789-1790) tarihiyle kayd olunmuş olan vakfiyesinde merhum Hacı Bektaş Veli kuddise sırrehü'l-azizin fukarasından râfî'-i refî'-i râfî'ü's-şân-ı hâkânî kıldetü's-sulehâü's-sâlihîn Dervîş Ali zîde salah ordu-yı hümâyûnüm gelüb beş seneden berü Girid ceziresinde Bektaşî fukarasıyla leyl u nehâr asâkir-i nusret-i encâmın muzaffer ve fühûr ve i'dâ-yı bed-nihâdın münhezim ve makhûr olmalarına ed'iyye-i hâliseden hâlî olmadıklarından ma'adâ müceddeden binâ olunan kal'anın kurbunda hasbinallahu te'âla bir tekye bünyâd edüb eyyâm ve leyyâl ezdiyar-ı ömr ve devletim ve imtidâd-ı izz-i şevketim da'vâtına bi'l-izz ve ve'l-isâl müdâvemmet ve iştifâl üzere olub lakin ziyade fakirü'l-hâl ve bâb-ı ma'îşette mustaribü'l-ahvâl olmalarıyla Kandiye sancağında Pedye nâhiyesinde Voni nâm karye tek-yelerine vakf ve kendülerinin hak-ı meşrutaları olmak bâbında istidâ-yı inâyet etmek haklarında mezid-i inâyet-i mülûkânem zuhura gelüb zikr olunan karye-i cezireden mâ'adâ hudûd ve sınırı ve a'şâr ve rûsumu ve evlad-ı evlad-ı evlad re'âyâsı ve ispençesiyle tekye-i mezbûreye vakf ve vâkî' olan mahsûlât ve rûsûmâtı tekyede sakin olan fukaranın mu'avenet ve sâ'ir levâzımâtına meşruta olmak üzere re'âyâsı ve ispençesiyle ve sınırı dâhilinde olan arazi ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmiresi ve uyûn ve enhâr ve tarla ve ciyâl ve bağ ve bağçe ve zeytinlikleri ve a'şâr-ı şer'iyye ve rûsûmâta ve kaçkun ve mâl-ı gâ'ib

ve mâl-ı mefkûd ve metrukâtı ve beytü'l-mâl-i âm ve resm-i asiyâb ve resm-i güvâre ve resm-i arsâne ve tapu-yı zemin ve destbâni ve bâd-ı hevâ ve sâ'ir müteveccihâtı ve bi'l-cümle âmme-i hukuk-ı şer'iyye ve rûsumuyla mefrûzü'l-kalem ve maktu'ü'l-kadem serbesti olmak üzere ve vakf-ı şer'iyle vakf edüb tekyenin vakfı ve vâkî' olan masûlât ve rûsûmât içinde sâkin olan dervîşânın mu'avenet ve sâ'ir levâzımâtının hak-ı meşru'u ola mademki mezbûr Dervîş Ali hayatında ve tekye-i mezbûrenin meşihati hizmetinde dâ'im ve kâ'im olur karye-i mezbûreyi zabt ve mahsûlâtını ahz ve kabz edüb minvâl-i muharrer üzere fukaranın mu'avenet ve sâ'ir levazımâtına sarf ile ba'de'l-vefât her kim Bektaşîlerden tekye-i mezbûrenin meşihati hizmetinde olub tekyede sâkin olur ise ol zabt edüb ala yevmi'l-mev'ûd müstemid ve mahdûd ve vech-i meşrûh üzere mutasarrıf olalar olbâbda cevâhir-i ısdâk-ı hilafet ve saltanat-ı cihandari benim evlad ve efrad-ı âli nesrâdımdan ve ensâb-ı i'kâb-ı haşmet şî'ârımdan ve vüzerâ-yı izâm ve vûkelâ-yı kirâm ve defterdârân-ı erkân-ı ma'delet aşarımdan ekâbir ve efâzıl ve cümle âlî ve asâfî ve emval ve mübâşirin-i a'mâlden hiç ferd-i kâ'inâmen-kân ve keyfe-mâkân mâni' ve dâfi' olmaya deyu musarrah bulunmuş olmağla evvel emirde vakf-ı mezkûrun muhasebesi keyfiyeti muhasebe-i umumiyye idâresinden beyân olunması lazım gelür fi 31 Mayıs sene 306 (12 Haziran 1890).

Belge 4. Horasanlı Tekkesi'ne 1700 tarihinde Şeyh Abdullah Efendi'nin tekkenişin tayin edilmesi (VGMA, Defter nr. 229, s.337).

Tekyenışinlik

Vakf-ı tekye-i Horasan oğlu nâm-ı diğer Bektaşiler der kurb-ı kal'a-i Kandiye tâbî-i Girid

Şeyh Abdullah Efendi arzuhal kılub tekye-i mezbûrun vazife-i mu 'ayyenesiyle tekyenışinli-

ği babası Ebubekir üzerinde iken fevt oldukda diyar-ı aharda olmakla mahlûlünden ehil olub anın dahi fevtinden ehl olanlara verilüb kendü babası Ebubekir olmağla kendüye verilmek üzere taleb etmeğin babası Ebubekir mucibince ref'inden tevcih olundu fi 27 Ra 1112 (11 Eylül 1700).

Belge 5. 1701 yılında Horasanlı Tekkesi'nin Mehmet Dede bin İvaz tarafından idare edildiği (VGMA, Defter nr. 230, s.22).

Tekyenışinlik

Vakf-ı tekye-i Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler Kandiye cezire-i Girid

Tekye-i mezbûrun vazife-i mu'ayyene ile tekyenışini olan Elhac Bektaş oğullarından Mehmed Dede ibn İvaz meclis-i şer'e varub mutasarrıf olduğu tekyenışinlik babası Ebubekir üzerinde iken fevt oldukda diyar-ı aharda olmağla babası mahlûlünden Receb nâm kimesne olub ba'dehu anın fevtinde nâ-ehl Mehmed nâm kimesneye verilüb babası Ebubekir olmağla kendüye verilmek üzere ahvâli arz ve i'lâm olunmamış iltimas eyledikde medine-i mezbûre sükkânından himem-i gayr-ı vech-i kesir bigaraz

ve ehl-i vukuf meclis-i şer'den tekye-i mezbûre Ebubekir fevtinden oğlu olmak üzere Abdullah nâm kimesne babam Ebubekir'den hilaf-ı inhâ olub lakin merkurum Mehmed Dede her veçhile tekyenışinliğe muhal ve müstehak olduğu ala tariki's-şehâde ihbâr ve mezbûr Abdullah'ın babası Ebubekir tekye-i mezbûreye mutasarrıf olmadığı zahir ve nümayan olmağla merkurum Mehmed Dede'ye ibkâ olunub zirden tekmil-i ibkasına Kandiye kadısı Mehmed Efendi meclis-i şer 'iyye tekye-i mezbûr Ebubekir fevtinden Receb Dede'ye anın dahî fevtinden Mehmed Dede bin İvaz'a kayd Şeyh Abdullah Efendi'ye ve bir güne derkenâr olmağla mucibince tevcih olunmak fî 28 R sene 1113 (2 Ekim 1701).

Belge 6. Horasanlı Tekkesi'ne 1714 yılında Seyyid Mustafa'nın tekkenişin olarak görevlendirilmesi (VGMA, Defter nr. 234, s.446).

Tekyenişinlik

Kandiye muzâfâtından kal'a-i cedid kur-

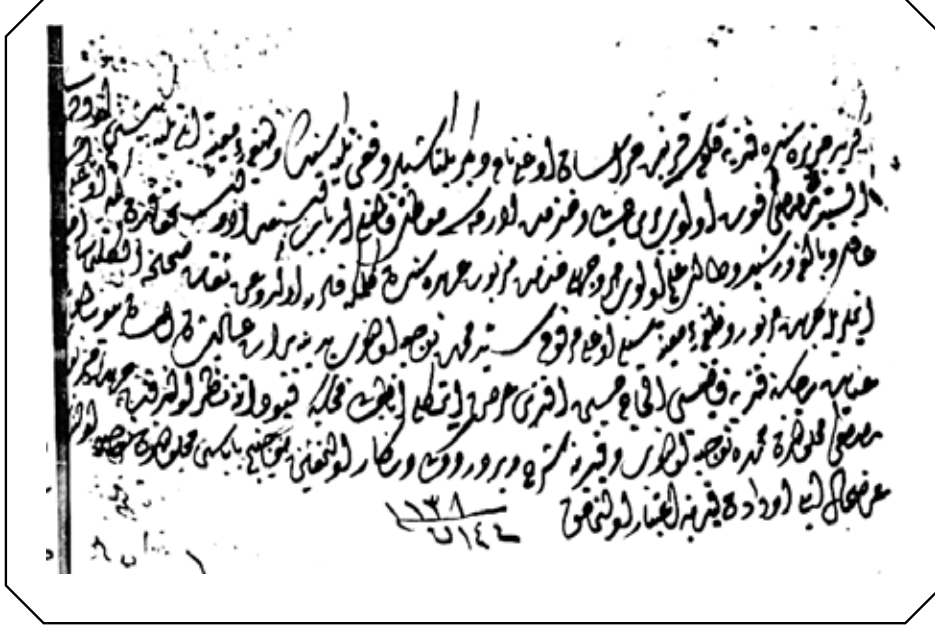
Tekye-i Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler
der kurb-ı kal 'a-i Kandiye cezire-i Girid

bunda vâki' Hacı Bektaş Veli fukarasından Der-
viş Ali Horasani oğlunun binâ eylediği tekye-i

mezbûrenin vazife-i mu'ayyene ile tekye-nişin olan Seyyid Mustafa meclis-i şer'e varub tekye-i mezbûrenin te'sisi olan merkûmân hîn-i fethde asâkir-i İslâmın hizmet-i du'âlarından olmalarıyla merhum Sultan Mehmed Hân-ı Gâzi Pedne nahiyesinde Voni nâm karyeyi tekye-yi mezbûre fukarasına ve misafirine it'âm-ı ta'âm olmak üzere vakf ve şart ve vakfnâme-i hümayun ve-rüb sinîn-i kesireden ber vech-i meşrut zabt üzereler iken sonradan üzerinden tahrir geçmiş deyu mugayir-i şart-ı vâkıf ahara zabt ettirilüb gadr olunmağla karye-i mezbûre kemâfî evlad-ı vakfiyet üzere tekye-i mezbûre mezbûr Seyyid Mustafa'ya ettirilmek üzere Kandiye kadısı Seyyid Mustafa Efendi arz etmekle defterhânesi görüldükden Bedne nahiyesinde iki yüz dört zemin ve zemin-i der tasarruf Mehmed Dede akar-ı tekye-i Horasanî dönüm yüz yirmi bir buçuk (121,5) tarla bağ dönüm iki (2) bağçe dönüm üç buçuk (3,5) hasıl-ı tarla-yı a'la dönüm yedi yüz kırk beş (745) beher dönüm fî beş keyl hâsıl on bin yedi yüz yirmi beş (10.725) haraca mukabil fi's-seb' keyl beş yüz otuz iki hasıl on beş bin dokuz yüz altmış dört (15.964) ma'a gayruhu cem'an altmış bir bin beş yüz otuz bir (61.531) Afi Mazardolu (?) nâm karye defter-i mukata'at-ı hümayûnumdan olmak üzere tahrir ve zikr olunan yüz yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla iki (2) dönüm bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm bağçe vakf-ı mezkûr Horasanî tekyesine olmak iktiza eder deyu defter emini Ebubekir Efendi arz edüb ve tekye-i mezbûrenin tekyenişinliği Mehmed Dede ibn İvaz evladından olduğu Anadolu mu-

hasebesinden derkenar olunan mezbûr Essey-yid Mustafa tekrar arzuhal edüb mukaddemâ tekye-i mezbûrenin tekyenişini olan Mehmed Dede'nin hilaf-ı şart-ı vakıf hareket ve halâtının zahir olmağla tekyenişinlik ref'inden bana tevcih olunmak üzere arz olunub berat olunmak içün arz gönderdiğim arz Anadolu muhasebesine müraca'at etmeksizin askeriden selh üzere berat ettirüb Anadolu ref' olunan Mehmed Dede üzerinde kalmağın şeyh-i mezbûr Mehmed Dede'nin ref'inden sıhhat üzere tevcih ve maliyeden berat verilmek bâbında inayet-i rıza ve karye-i mezbûrenin cümlesi hîn-i fetihten tekye-i mezbûreye vakf olunmak üzere Mehmed Hân aleyhürrahman ve'l-gufrân hazretlerinin tuğra-yı garralarıyla mücella bir kıt'a vakfnâme dahi ibraz ettirüb bu takdirce tekye-i mezbûrenin hâlâ tekyenişini mezbûr Seyyid Mustafa olduğu Kandiye kadısı arzından münfehim olub iddi'ası üzere tekyenişinliği Mehmed Dede ref'inden kendüne arz olundukda Anadolu muhasebesine mürâca'at etmeksizin askeriden berat olunmuş sehve mebni olduğu iş'âr olmağla selefi Mehmed Dede bin İvaz ref'inden tekyenişinliği sıhhat üzere tevcih ve maliyeden berat olunmak fî 5 N sene 1126 (14 Eylül 1714).

Belge 7. 1726 yılında Horasanoğlu Tekkesi'nin şeyhi Seyyid Mustafa Baba'nın vefat ettiği ve münhal bulunan şeyhlik ve mütevellilik görevlerine oğlu Seyyid Mehmet Baba'nın atandığı (VGMA, Defter nr. 231, s.72).

Girid ceziresinde Kandiye kal'ası kurbunda Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler vakfı tekye-sinin vazife-i mu'ayyene ile tekyenişini olan Es-seyyid Mustafa fevt olub ber vech-i âlî hizmet-i lâzimesi mu'attıl kalmağla erbab-ı istihkakdan oğlu âkil ve bâliğ ve reşid ve talib-i ilm olub her veçhile hizmet-i mezbûre uhdesinden gelmeğe kâdir olduğu sekât-ı sahihatü'l-kelimât etmeleriyle cihet-i mezbûr vazife-i mu'ayyenesiyle oğlu merkum Seyyid Mehmed'e tevcih olunub

yedine berat-ı âlişân ihsân buyurulub inâyet ricasına Kandiye kadısı Elhâc Hüseyin Efendi arz etmekle Anadolu muhasebesi kuyûdâtına nazar olundukda cihet-i mezbûre Mustafa mahlûlünden Mehmed'e tevcih olunub defterine şerh verilüb derkenâr olunmağın mucibince babası mahlûlünden tevcih olunub arzuhâl ile evrâk kaydına i'tibâr olunmamak fî 14 N sene 1138 (16 Mayıs 1726).

Belge 8. Mustafa Baba bin Mehmet'in post-nişinlik görevini devraldığı Horasanlı Tekkesi'ne 1777 yılında yapılan müdahalenin men edilmesi isteği (VGMA, Defter nr. 260, s.228).

Kandiyeye muhafızına ve kadısına hüküm ki

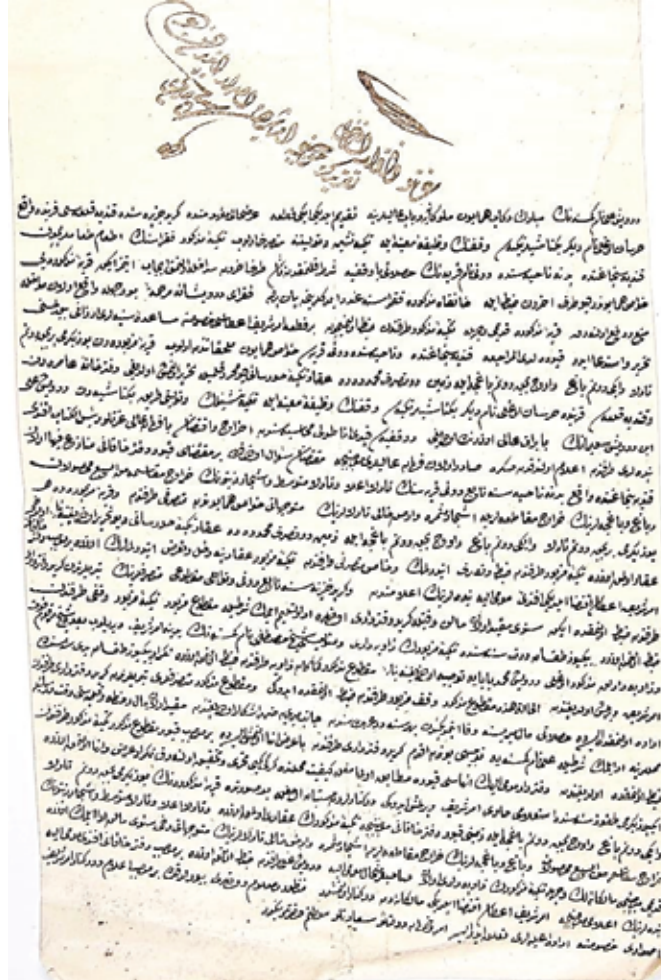
Girid ceziresinde Kandiyeye kal'ası kurbunda vâki' Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler tekyesi vakfının tekye-nişin ve tevliyeti olan Baba Mustafa arzuhal sunub zıkr olunan tekye-nişinlik ve tevliyet bundan akdem kendüye tevcih olunub yedine berat ve zabtı için emr-i âlişân rica buyurulub ayende ve revendeye it'âm-ı ta'âm

edüb mahsûlât ve rûsûmât vakfı kadimi üzere zabt ahz ve kabz ve ber vech-i muharrer ayende ve revendeye it'âm için için yedine hüccet-i şer'iyye verildiğinde ma'ada tekye-i mezbûru ve sâ'ir arazi ve irad-ı vakfı bin doksan senesinden (1090) beru şart-ı vâkıfı üzere Bektaşiyân zabt ve zirâ'at edegelüb hilâf-ı şart-ı vâkıf ve kadim mugayir bir dürlü dahl ve ta'arruz olunmak

iktiza etmez iken Girid sakinlerinden Maliye İbrahim ve on dört cemâ'atinden Elhâc İbrahim ve Mustafa ve Debbağ İsmâ'il ve kırk iki cemâ'atinden Derzi İbrahim nâmûn kimesneler beyden ve yeniçeriden olub hilaf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i şart-ı vâkîf ve amel-i kadim tekye-i mezbûrun vakfını zabt ve icâre teklifi ile tarla ve arazi-i vakfı zabt ettirilüb ber takrib kendüye ve fukaraya gadr-ı külli etmeleriyle mezkûrun ve sâ'ir vakf-ı mezbûrun rabtına müdâhale etmeyüb kadimi üzere kendüye beratı mucibince zabt ettirmek bâbında istid'â-yı inâyet etmeğin hazine-i âmirede mahfuz Anadolu muhasebesi defterlerine nazar olundukda tekye-i mezbûrun tekye-nişinlik ve tevliyeti mezkûr Mustafa Baba ibn Mehmed'in ba-vazife-i mu'ayyene üzerinde idüğü ve tekye-i mezbûrede tekye-nişin ve müteveli olanların yedlerinde olan vakıfnâme-i hümayûn mücebince tekyede sâkin olub irad ma'lûm-ı vakfda hâsıl olan galleden fukarâ ve enbâsıyla it'âm ve ta'mîr iktizâ eden mahalleri fazlasından ta'mîr olunmak üzere şart ve ta'yîn buyurulmuşken hâlâ tekye-i mezbûreden vazife ile tekye-nişin ve müteveli olan Derviş Mustafa hilâf-ı şart-ı vâkîf tekyede sâkin olmadığından ma'âdâ şurûta ri'âyet olunmağın gelle-i vakfı kendü masârıfına sarfla istihlâm edüb tekye-i mezbûre harâbe müşrik olduğu lede's-şer' mu'ayyen ve cidâr kurrâ ahalileri dahî ber vech-i muharrer divan-ı Kandiye'ye ihbâr ve iştirak etmeleriyle merkum Derviş Mustafa'nın ref'î iktizâ etmeğin tekye-nişinlik ve tevliyetlerin uhdesinde gelmeğe kâdir ve âyin-i tarikat-ı Bektaşîye icrasına iktizâları zâhir ashab-ı sülûkden

ve erbab-ı istihkâkdan diğer Derviş Mustafa bin Yusuf her vechile muhal ve müstehak olmağın mezkûr Derviş Mustafa'nın ref'inden diğer Derviş Mustafa bin Yusuf'a tevcihle umur-ı vakf-ı mezbûru rü'yete nazar-ı nefis lazım ve labüdd olmağla Kandiye kal'ası muhâfazasında olan dergâh-ı âlî Yeniçerileri ağaları bulunanlar vakf-ı mezbûre ber vech-i hasbî nazar ta'yîn olunmak ricasına Kandiye muhâfızı vezir-i mükerrrem Mehmed Paşa ve kadısı Hasan Paşa başka başka arz etmeleriyle mucibince tevcih ve ağa-yı müşârünileyhâ nezaretine ilhak olduğu şurûtu dahî derkenâr ve arz ve mezkûr Mustafa Baba ibn Mehmed'e zikr olunan tekye-nişinlik ve tevliyet tevcih ve yedine berat-ı âlişân ihsân buyurulub yedinde olan fetevâ-yı şerîfe ve berât-ı âlişân müciblerince zabt ve rabt ve mahsûlât ve rusûmât-ı vakf her ne ise kanun-ı fer' ve evvelkiler üzere cem' ve tahsil ve ahz ve kabz ettirilüb mugâyir-i emr-i âlişân taraf-ı ahardan müdâhale ve ta'arruz ettirilmemek bâbında emr-i şerîf verilmek ricasına istid'â-yı inâyet etmekle mücebince amel olunmak bâbında bin yüz doksan senesi Cemaziyelahirinin on beşinci günü sâdır olan ferman-ı şerif mücebince zabt-ı için emr-i âlişân verilmek maliye ahkâmından dahî derkenâr olunmağın derkenârı mücebince kadısına hitaben hüküm ki fî 13 C sene 1191 (19 Temmuz 1777) tarihinde sâdır olan ferman-ı âlî mücebince emr-i âlişân yazılmak için iş bu tez-kere verildi.

Belge 9. Kandiye kalesi yakınındaki Petye nahiyesi Voni köyündeki Horasanlı Tekkesi vakfına ait olan tarla, bağ ve bahçeler ile 1780-1814 yılları arası tekkenişin ve mütevelliler (BOA, C.EV, 656/33051).

izzetlû defterdar efendi

takririn mücebince emr-i şerîf ısdar ettirilmiştir deyu fi 26 S sene 232 (15 Ocak 1817).

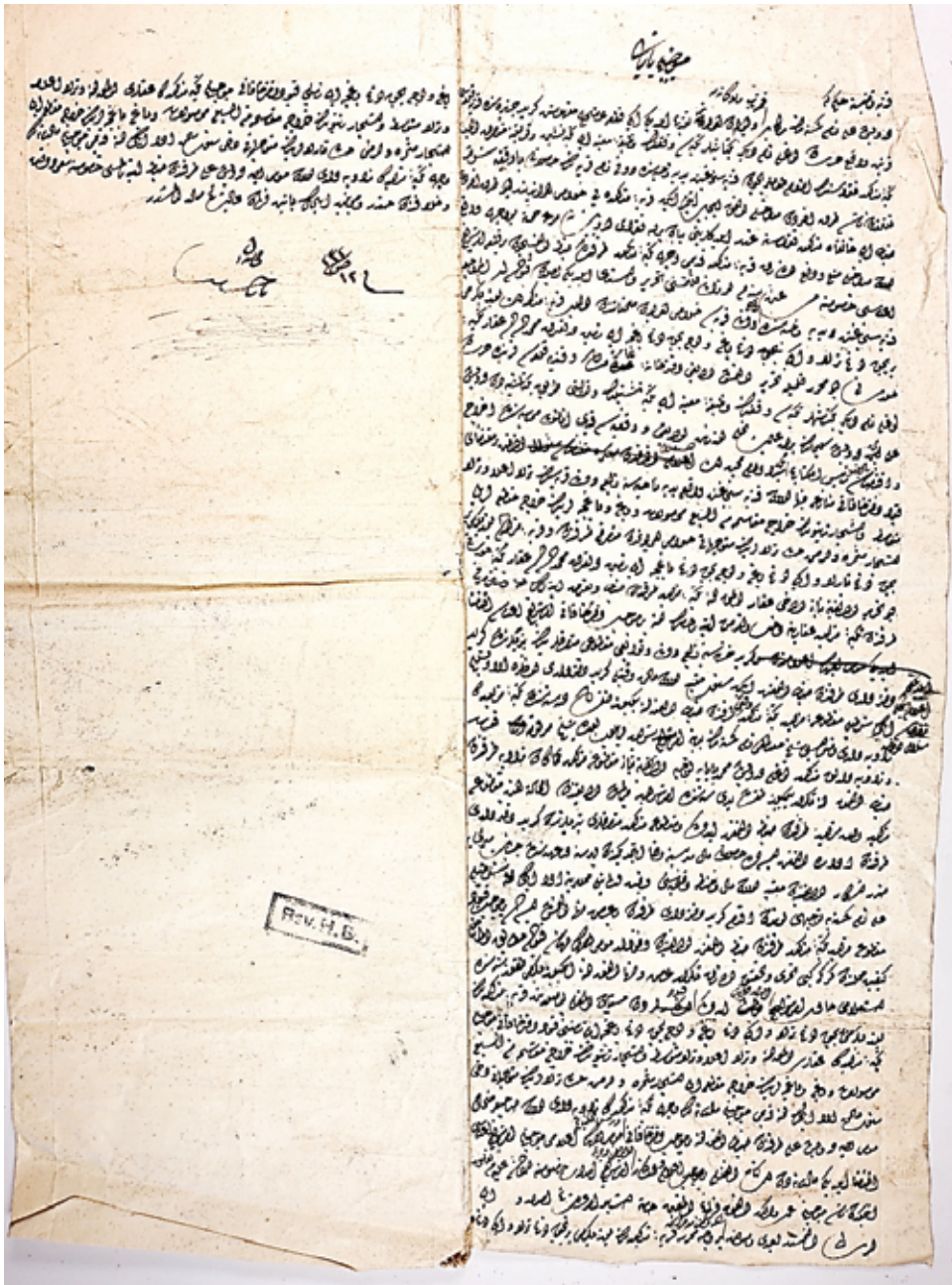
Derviş Ali nâm kimesnenin mübârek rikâb-ı hümayûn-ı mülûkaneye ve Bâb-ı âlilerine takdim eylediği iki kıt'a arzuhalî mefhumunda Girid ceziresinden Kandiye kal'ası kurbunda vâki' Horosânoğlu nâm-ı diğer Bektâşiler tekyesi vakfının vazife-i mu'ayyene ile tekye-nişin ve tevliyetine mutasarrıf olub tekye-i mezkûr fukarasının it'âm-ı ta'âmları için Kandiye sancağında Bedne nâhiyesinde Voni nâm karyenin hasılâtı

bâ-vakfiyye şart kılınmaktan nâşî taraf-ı ahardan müdâhale olunmak icab etmez iken karye-i mezkûreyi havâs-ı hümayundur deyu taraf-ı ahardan zabt ile hânkâh-ı mezkûre fukarasına gadr eylediklerini beyan birle fukarâ-yı dervişana merhameten bu veçhile vâki' olan müdâhale men' ve def' olunarak karye-i mezkûre kadimi veçhile tekye-i mezkûr tarafından zabt olunması için bir kıt'a emr-i şerîf i'tâsı husûsuna müsâ'ade-i seniyyeleri erzânî buyurulmasını tahrîr ve istid'â eder kuyûda lede'l-mürâca'a Kandiye sancağında ve nâhiyesinde Bedne karyesi havas-ı hümayun-ı mülhakatından olub karye-i mezbûreden yüz

yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla ve iki dönüm (2) bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm bağçe ile zemin der tasarruf-ı Mehmed Dede akar-ı tekye-i Horosânî deyu muharrer kalemiyle tahrîr olunmuş olduğu defterhâne-i amireden ve Kandiye kal'ası kurbunda Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler tekyesi vakfının vazife-i mu'ayyene ile tekye-nişinlik ve tevliyeti tarik-i Bektaşiyeden Derviş Ali ibn Derviş Süleyman'ın bâ-berât-ı âlî üzerinde olduğu ve vakfiyesi kaydı Anadolu muhasebesinden ihraç ve iktizâsı bâ-ferman-ı âlî izzetlû re'isü'l-küttâb efendi bendeleri tarafından i'lâm olunduktan sonra sadır olan ferman-ı âlileri mucebince muktezâsı su'âl olundukda ber muktezâ-yı kuyûd-ı defter-i hâkânî menâzi'un fihâ olan Kandiye sancağında vâki' Bedne nahiyesine tâbi' Voni karyesinin tarla-i a'lâ ve tarla-i mütevassıt ve eşcâr-ı zeytunun haraç-ı mukasime mine's-seb' mahsûlât ve bağ ve bağçelerinin haraç-ı mukâta'alarıyla eşcâr-ı müsmire ve arz-i hâlî tarlalarının müteveccihâtı havas-ı hümayundan mutasarrıfı tarafından ve karye-i mezbûrede yüz yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla ve iki (2) dönüm bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm bağçe ile zemin der tasarruf-ı Mehmed Dede akar-ı tekye-i Horosani deyu tahrir olunduğuna binâ'en ol dahî akar olmak üzere tekye-i mezbûr tarafından zabt ve tasarruf ettirilmek ve has mutasarrıfı tarafından tekye-i mezbûr akarına dahl ve ta'arruz ettirilmemek üzere ber muceb-i defter-i hâkânî emr-i şerif i'tâsı iktizâ eylediği efendi-i mumai-leyh bendelerinin i'lâmından ve Girid hazinesine tâbi' Bedne ve tevâbi'î maktu'u mutasarrıflarının teberrularından Girid defterdârı tarafından zabt olunmakda iken senevî mukayyed olan malın vaktiyle Girid defterdârı olanlara eda ve teslim eylemek şartıyla maktu'-ı mezbûr tekye-i mezbûr vakfı tarafından zabt olunmak üzere bin yüz doksan dört (1194/1780) senesinde tekye-i mezbûrun zaviyedârı ve mütevellisi Şeyh Mustafa nâm kimesnenin yedine emr-i şerif verilüb ba'dehu şeyh-i merkum fevt ve zaviyedarlık-ı mezkûr

oğlu Derviş Mehmed Baba'ya tevcih olunduğuna binâ'en maktu'-ı mezkûr kemakân zaviye tarafından zabt olunmak üzere tekrar bin yüz doksan yedi (1197/1782-1783) senesinde emr-i şerif verilmiş olduğundan elhâletü hazihi maktu'-ı mezkûr vakf-ı mezbûr tarafından zabt olunmakda idüğü ve maktu'-ı mezkûr mutasarrıfları teberrularından Girid defterdârı tarafından idare olunmakda ise de hasılâtı mal-ı mîrisine vefa etmediğinden beher sene deruhdesinden canib-i miriye zarar-ı eşkâr olduğundan mukayyed olan mal ve hınta ve kalemiyyesini vakt ve zamanıyla mahallerine eda eylemek şartıyla Ali nâm kimesneye tevcihi bundan akdem Girid defterdârı tarafından bâ-arz-ı inhâ olunmuş ise de ber müceb-i kuyûd maktu'-ı mezkûr tekye-i mezkûr tarafından zabt olunmakda olduğundan defterdar-ı mumai-leyhin inhâsı kuyûda mutabık olmamağla keyfiyet mahallinde gereği gibi taharri ve tahkik olunarak tekrar arz ve inhâ olunmak üzere iki yüz yirmi dokuz (229/1813-1814) senesinde isti'lâmı hâvî emr-i şerif verilmiş idüğü derkenarlardan müstebân olmağla bu suretde karye-i mezkûrenin yüz yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla ve iki (2) dönüm bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm bağçe ile zemini kuyûd-ı defter-i hâkânî mucebince tekye-i mezkûrun akarı olmak üzere ve tarla-i a'lâ ve tarla-i mütevassıt ve eşcâr-ı zeytunun haraç-ı mukasime mine's-seb' mahsûlât ve bağ ve bağçelerinin haraç-ı mukâta'alarıyla eşcâr-ı müsmire ve arz-ı hâlî tarlalarının müteveccihâtı dahî senevî malın edâ eylemek üzere kadimi mucebince malikânelik veçhile tekye-i mezkûrun zaviyedarı olan sahib-i arzuhal-i mumai-leyh Derviş Ali tarafından zabt olunmak üzere ber muceb-i defter-i hâkani efendi mumai-leyh bendelerinin i'lâmı mucebince emr-i şerif i'tâsı iktizâ eylediği malikaneden derkenar olunmuşdur manzur ve ma'lum-ı devletleri buyuruldukda ber muceb-i i'lâm ve derkenar-ı emr-i şerif ısdârı husûsuna irade-i aliyyeleri ta'alluk eder ise emr ve ferman ve devletlû sa'âdetlû sultanım hazretlerindir.

Belge 10. Kandiye kalesi yakınındaki Petye nahiyesi Voni köyündeki Horasanlı Tekkesi vakfına ait olan tarla, bağ ve bahçeler ile 1780-1814 yılları arası tekkenişin ve mütevelliler (BOA, C.EV, 656/33051).

Kandiye kadısına hüküm ki

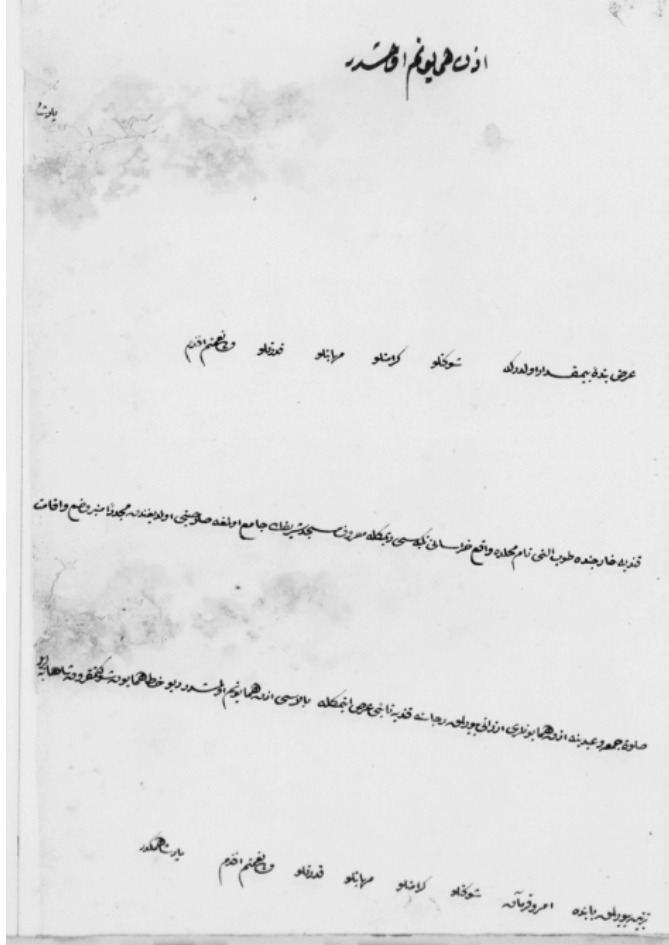
Derviş Ali nâm kimesnenin rikâb-ı kamertâb-ı mülûkaneme divan-ı hümayunuma takdim eylediği iki kıt 'a arzuhal mefhumundan Girid Ceziresinde Kandiye kal'ası kurbunda vâki' Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler tekyesi vakfının vazife-i mu'ayyene ile tekye-nişin ve tevliyetine mutasarrıf olub tekye-i mezkûr fukarasının it'âm-ı ta'âmlar için Kandiye sancağının Bedye nahiyesinde Voni nâm karyenin hasılatı bâ-vakfiye şart kılındığından nâşi taraf-ı ahardan müdâhale olunmak etmez iken karye-i mezkûreyi havâs-ı hümayundur deyu taraf ahardan zabt ile hânkâh-ı mezkûre fukarasına gadr eylediklerini beyan birle fukara-yı dervişana merhameten bu veçhile vâki' olan müdahale men' ve def' olunarak karye-i mezkûre kadimi veçhile tekye-i mezkûr tarafından zabt olunması için bir kıt'a emr-i şerif i'tâsı husûsuna Bedy nahiyesinde vâki' ve Voni karyesi havas-ı hümayun mülhakatından olub karye-i mezkûreden yüz yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla ve iki (2) dönüm bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm bağçe ile der tasarruf-ı Mehmed Dede akar-ı tekye-i Horosânî deyu muharrer kalemiyle tahrir olunmuş olduğu defterhâne-i amiremnden ve Kandiye kal'ası kurbunda Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler tekyesi vakfının vazife-i mu'ayyene ile tekye-nişinlik ve tevliyeti tarik-i Bektaşiyeden Derviş Ali bin Derviş Süleyman'ın berat-ı âlişanımla üzerinde olduğu ve vakfiyyesi kaydı Anadolu muhasebesinden ihraç ve iktizâsı bi'l-fi'il re'isü'l-küttâb Mehmed Efendi dâme mecdududen isti'lâm (i'lâm olunduktan sonra muktezâ su'âl) olundukda ber muktezâ-yı kuyûd defter-i

hâkânî menâzi'ün fihâ olan Kandiye sancağında vâki' Bedye nahiyesine tâbi' Voni karyesinin tarla-i a'lâ ve tarla-i mütevâsıt ve eşcâr-ı zeytûnun haraç mukasime mine's-seb' mahsûlât ve bağ ve bağçelerinin haraç-ı mukâta'alarıyla eşcâr-ı müsmire ve arz-i hâlî tarlalarının müteveccihâtı havas-ı hümayundan mutasarrıfı tarafından ve karye-i mezbûrede yüz yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla ve iki (2) dönüm bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm bağçe ile der tasarruf-ı Mehmed Dede akar-ı tekye-i Horosânî deyu tahrîr olduğuna binâ'en ol dahî akar olmak üzere tekye-i mezbûr tarafından zabt ve ta'ahhüd ettirilmiş mutasarrıfı tarafından tekye-i mezbûr akarına dahl ve ta'arruz ettirilmemek üzere ber müceb-i defter-i hâkânî emr-i şerifim i'tâsı iktizâ eylediği i'lâm etmekle iktizâsı su'âl olunarak Girid ceziresine tâbi' Voni ve tevâbi'i maktu'u mutasarrıflarının teberrularından Girid defterdârı tarafından zabt olunmakda iken senevî mukayyed olan maldan vaktiyle Girid defterdârı olanlara edâ ve teslim eylemek şartıyla maktu'a-i mezbûr tekye-i mezkûr vakfı tarafından zabt olunmak üzere bin yüz doksan dört senesinden (1194) tekye-i mezbûrun zaviyedârı faziletlû Şeyh Mustafa nâm kimesnenin yedine emr-i şerif verilüb ba'dehu şeyh-i merkurum fevt ve zaviyedarlık-ı mezkûr oğlu Derviş Mehmed Baba'ya tevcih olduğuna binâ'en maktu'-ı mezkûr kemakân zaviye tarafından zabt olunmak üzere tekrar bin yüz doksan yedi (1197/1782-1783) senesinde emr-i şerif verilmiş olduğundan elhâletü hazihi maktu'-ı mezkûr vakf-ı mezbûr tarafından zabt olunmakda idüğü ve maktu'-ı mezkûr mutasarrıfları teberrularından Girid defterdârı ta-

rafından idare olunmakda ise de hasılâtı mal-ı mîrisine vefa etmediğinden beher sene deruhdesinden canib-i miriye zarar-ı eşkâr olduğundan mukayyed olan mal ve hinta ve kalemiyyesini vakt ve zamanıyla mahallerine eda eylemek şartıyla Ali nâm kimesneye tevcihi bundan akdem Girid defterdârı tarafından bâ-arz-ı inhâ olunmuş ise de ber mûceb-i kuyûd maktu'-ı mezkûr tekye-i mezkûr tarafından zabt olunmakda olduğundan defterdar-ı mumaileyhin inhâsı kuyûda mutabık olmamağla keyfiyet mahallinde gereği gibi taharri ve tahkik olunarak tekrar arz ve inhâ olunmak üzere iki yüz yirmi dokuz (229/1813-1814) senesinde isti'lâmı hâvî emr-i şerîf verilmiş idüğü derkenarlardan müstebân olmağla bu suretde karye-i mezkûrenin yüz yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla ve iki (2) dönüm bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm bağçe ile zemini kuyûd-ı defter-i hâkânî mûcebince tekye-i mezkûrun akarı olmak üzere ve tarla-i a'lâ ve tarla-i mütevassıt ve eşcâr-ı zeytunun haraç-ı mukasime mine's-seb' mahsûlât ve bağ ve bağçelerinin haraç-ı muktâ'alarıyla eşcâr-ı müsmire ve arz-ı hâlî tarlalarının müteveccihâtı dahî senevî malın edâ eylemek üzere kadimi mucebince malikânelik veçhile tekye-i mezkûrun zaviyedarı olan sahib-i arzuhal-i mumaileyh Derviş Ali tarafından zabt olunmak üzere ber muceb-i defter-i hâkani ve re'isü'l-küttâb-ı mumaileyhin i'lâmı mucebince emr-i şerîf i'tâsı iktizâ eylediği malikaneden derkenar olmağla i'lâm ve derkenâr olduğu veçhile emr-i şerîfim ısdârı husûsuna irade-i aliyyem ta'alluk etmediğinden nâşî mucebince amel ve hareket olunmak fermanım olmağın iş

bu emr-i âlişânım ısdâr ve ile irsâl olunmuştur imdi vusulünde sen ki kadı-i mumaileyhsin ber vech-i muharrer karye-i mezkûrenin yüz yirmi bir buçuk (121,5) dönüm tarla ve iki (2) dönüm bağ ve üç buçuk (3,5) dönüm ve bağçeleriyle zemini kuyûd-ı defter-i hâkânî mûcebince tekye-i mezkûrun akarı olmak üzere ve tarla-i a'lâ ve tarla-i mütevassıt ve eşcâr-ı zeytunun haraç-ı mukasime mine's-seb' mahsûlât ve bağ ve bağçelerinin haraç-ı maktu' ile eşcâr-ı müsmire ve arz-ı hâlî tarlalarının müteveccihâtı dahî senevî maldan edâ etmek üzere kadimi mucebince malikânelik veçhile tekye-i mezbûrun zaviyedarı olan mumaileyh Derviş Ali tarafından zabt ettirilmesi husûsuna sa'y ve dikkat ve hilafından hazer ve mücanebet eylemek bâbında ferman-ı âlişânım sadır olmuştur fî 12 S sene 232 (1 Ocak 1817).

Belge 11. Kandiye'nin Topaltı mahallindeki Horasanlı Tekkesi'ndeki mescide 1815 yılında minber konularak burada Cuma ve Bayram namazlarının kılınmasına izin verilmesi (BOA, HAT, 1533/93).

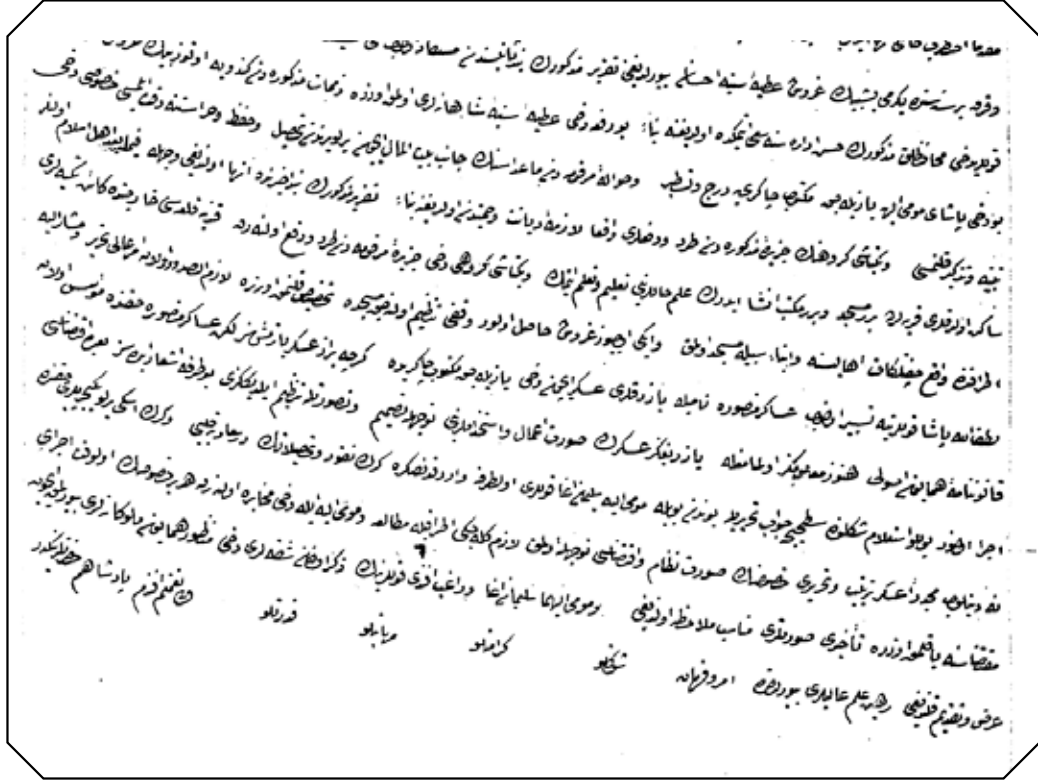
Evkâf-ı hümayun

Arz-ı bende-i bîmîkdâr oldur ki şevketlû kerâmetlû mehâbetlû kudretlû velî ni'metim efendim padişahım

Kandi'ye haricinde Topaltı nâm mahalde vâki' Horasanî tekyesi dimekle ma'rûf mescid-i şerifin câmi' olmağa salahiyeti olduğundan mü-

ceddeden minber vaz' ve ikâmet-i salat-ı cum'a ve îdine izin-i hümayunları erzânî buyurulmak ricasına Kandiye nâ'ibi arz etmekle bâlâsı izin-i hümayunum olmuştur deyu hatt-ı hümayun-ı şevketmakrûn-ı şâhâneleriyle tertib buyurulmak bâbında emr ve ferman şevketlû kerâmetlû mehâbetlû kudretlû velî ni'metim efendim padişahımındır (1815).

Belge 12. Kandiye Muhafızı Lütfullah Paşa'ya 4 Ağustos 1826 tarihinde Girit'teki Bektaşî tekke-
lerinin mescit veya mektebe dönüştürülüp Bektaşîlerin adadan uzaklaştırılmaları emri (BOA, HAT,
289/17345).

Cezîre-i mezbûrda kâ'in Bektaşî tekye-
lerinin mikdâr ve hâsılatlarının kimini ba'dehu
kuyûddan bi't-tahkîk iktizâsı icrâ olunmak
üzere kendülerinin cezîre-i mezkûreden tard
ve def'leriyle mahal ve mevki'leri mesâcid ve
mekâtib inşâ olunması bâbında fermân-ı 'âlî
tasdîri sûretlerini inhâ itmiş isede ma'lûm-ı
hümâyûn-ı mülûkâneleri buyurulduğu vechile
Kandiye muhafızlığı mahfiye-i rütbe-i vezâretle
İzmir gümrük emîni mûmâ ileyh Süleymân Ağa
kullarına tevcih buyurularak tedbîr ve tasmîm
olunduğu vechile... Bektaşî gürûhunun cezîre-i
mezkûreden tard ve def'leri vâkı'an lazıme-i
diyânet ve hamiyetden olduğuna binâ'en takrîr-i

mezkûrun bend-i ahirinde inha olunduğu vec-
hile fîmâ ba'ad ehl-i İslâm olanlar sâkin olduk-
ları karyelerde birer mescid inşâ iderek 'alim-i
hâllerini ta'lîm ve ta'allum etmek ve Bektaşî
gürûhu dahi cezîre-i merkûmeden tard ve def'
olunarak Kandiye kal'ası hâricinde kâ'in tekye-
leri etrafında vâki' çiftlikât ahâlisine ve ebnâ-i
sebîlesiyile mescid olmak ve iki üç yüz gurus
hâsıl olur vakfı tanzîm olunacak mescide tahsîs
kılınmak üzere lazımu's-surûr olan emr-i 'âlî
tahrîr ve müşârunileyh Lutfullah Paşa kullarına
tesyîr olub emr ve fermân şevketlû kerâmetlû
mehâbetlû kudretlû velî ni'metim efendim padi-
şahım hazretlerindir.

Belge 13. Kandiye kalesi yakınındaki Horasanlı Tekkesi vakfının tevliyet ve tekkenişinlik görevine 1847 yılında Mustafa bin Ahmed Halife'nin vefatı üzerine oğlu Ali Zeynelabidin'in, buradaki caminin imamet ve hitabet cihetlerine erbab-ı istihkaktan Süleyman bin Ahmed Halife'nin getirilmesi (BOA, EV.MKT, 185/66).

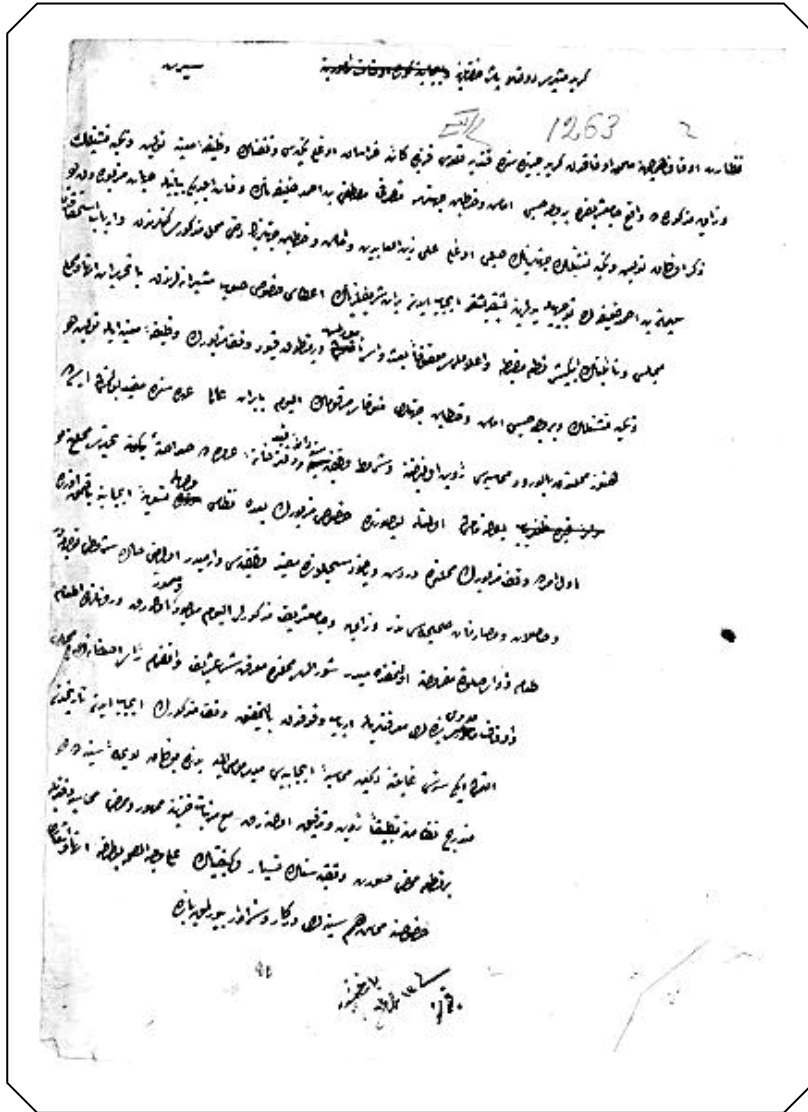
Nezaret-i evkaf-ı hümâyûna mülhak Girid ceziresinde Kandiye kal'ası kurbunda vâki' Horasanî oğlu tekyesi vakfından vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve tekyenişin ve imamet ve hitabet cihetlerine mutasarrıf olan Mustafa Halife ibn Ahmed'in bundan akdem vefat eylediği beyanıyla cihat-ı mezbûreden zikr olunan tevliyet ve tekyenişinlik cihetleri müteveffâ-yı merkumun sulbî oğlu Ali Zeynelabidin Halife'ye ve imamet ve hitabet cihetleri dahi mahal-i mezkûr ahalisinden ve erbab-ı istihkâktan

Süleyman Halife ibn Ahmed'e tevcihiyle yerlerine başka başka berat-ı âlişân buyurulması husûsu bundan akdem cezire-i mezkûre valisi atufetlû Mustafa Nâ'ili Paşa hazretlerinin bir kıt'a inhâsı ve mahalli meclis ve nâ'ibinin ikişer kıt'a mazbata ve arzlari ba'is ve isrâ bulunmuş ve ber mantûk-ı kuyud vakf-ı mezbûrun vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve tekyenişinlik ve ber vech-i hasbî imamet ve hitabet cihetleri müteveffâ-yı mezbûrun uhdesinde mukayyed bulunmuş ise de henüz mahallinden bi'l-vürûd

muhasabesi rü'yet olunduğuna ve şurût-ı vakfiyesine dâ'ir kayd ve defterhâne-i amirede sarahaten tahrîri mahalli bulunamamış olmağla husus-ı mezbûrun ba'dehu tesviye-i icabına bakılmak üzere liva-i emrde vakf-ı mezbûrun mahallinde her dest veyahut sicillâtta mukayyed vakfiyesi var mıdır olduğu hâlde şurûtu ne veçhiledir ve hasılatına ve masârif-ı sahihası nedir ve zaviye ve câmi'-i mezkûr elyevm mevcûd ve ma'mûr olarak derûnlarında it'âm-ı ta'âm ve edâ-yı salavat-ı mefrûza olunmakda mıdır şuraları mahallinde ma'rifet-i şer' ve meclis ve evkâf müdürü ma'rifetleriyle erbâb-ı vukûfdan bi't-tahkik vakf-ı mezbûrun icab eden tarihten iki yüz altmış iki senesi (262/Aralık 1846) gayetine değin muhasabe-i icabiyesi müdür-i mu-maileyhin yedinde bulunan layiha-i seniyyede mûnderiç nizamına tatbikan rü'yet ve tedkik olunarak ma'a mürettebât hazine-i memhûr ve mûmzî muhasabe defteriyle bir kıt'a suret-i vakfiyesi tesyâr ve keyfiyetin ala vech-i sahiha bu tarafa inhâ ve iş'ârı husûsuna dâ'ir mukaddemâ vali-i müşârünileyhiye hazretlerine tahrirat yazıldığı mahreç kaydından ve tahrirat-ı mezkûre mahalline bi'l-vusûl husus-ı mezkûr Kandiyeye meclisine lede'l-havâle meclis-i mezkûrdan tevârüd edüb takdim ve tesyâr kılınan balası defterlû bir kıt'a mazbata me'alinden bi'l-etraf müstebân olacağı veçhile tanzimat-ı hayriyyenin hîn-i berâtını olan elli altı (56/1839) senesinden altmış iki (62/1847) senesi gayetine değin sekiz senelik muhasabesi lede'r-rü'ye altı bin yüz otuz dokuz buçuk (6.139,5) gurus iradından vuku'bulan altı bin yetmiş bir (6.071) gurus masarısı bi't-tenzil altmış sekiz buçuk (68,5) gurus fazla-i vakf zuhur edüb ve zaviye-i mezbûre elyevm mevcud ve ma'mûre ve derûnunda it'âm-ı ta'âm olunmakda ve câmi'-i şerîfe derûnunda dahî edâ-yı salavat-ı mefrûza kılınmakda bulunmuş ve vakf-ı mezbûrun vakfiyesi lede't-

taharrî derdest ve sicillâtta dahi kaydına zaferyâbolunamamış idüğü ve imamet ve hitabet cihetlerine taleb olan merhum Süleyman Halifenin vefatı vuku'uyla ciheteyn-i mezkûreteyn henüz rağbet eder kimesne olmayub anlardan sarf-ı nazarla tevliyet ve tekyenişinlik cihetleri müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden oğlu Ali Zeynelabidin Halife'ye tevcih buyurulması müsted'î idüğü isti'lâmnâme-i mezkûreye cevaben varid olan müşârünileyh Nâ'ili Paşa hazretlerinin inhâsı me'alinden müstefâd ve makal inhâ derkenârlara muvafık olmağla zikr olunan imamet ve hitâbet cihetlerinin ba'demâ inhâ vürudıyla icabına bakılmak üzere ciheteyn-i mezkûreteynden sarf-ı nazarla ancak tevliyet ve tekyenişinlik mezkûrlar babası müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden oğlu merkûme tevcih buyurulması evkâf-ı hümayun müfettişi faziletli Esseyid Mehmed Sa'deddîn Efendi i'lâm ve mucibince tevcih buyurulmak üzere bi'l-fi'il şeyhülislam ve müftüyü'l-enâm olan İsmet Beyzâde devletlû semahatlû Esseyid Ahmed Arif Hikmet Bey Efendi hazretlerinin işaret etmeleriyle vakf-ı mezbûrun muhasabesi rü'yet olunmuş ve vakfiyesi câmi'-i şerîf-i mezkûr elyevm mevcûd ve ma'mûr olarak icrâ-yı hizmet olunmakda bulunmuş olduğundan sabıkü'z-zikr imamet ve hitabet cihetlerinin ba'demâ mahallinden vürüd edecek inhâ mucibince tevcih olunmak şimdi yalnız tevliyet ve tekyenişinlik-i mezkûre cihetleri müteveffâ-yı liva-i merhum Mustafa bin Ahmed'in mahlûlünden oğlu merhum Zeynelabidin Halife'ye ber mûceb-i işaret-i aliyye tevcih ve yedine şurûtu derciyle beratı ve mülhakat zimmeti defterlerine ilmühaberi i'tâ olunmak bâbında evkâf-ı hümayun nazırı atufetlû Ali Şefik Bey Efendi hazretleri i'lâm-ı sahihiyyesi ber mucib-i işaret-i aliyye tevcih ve beratı ve ilmühaberi i'tâ olundu 4 M 1265 (30 Kasım 1848).

Belge 14. Kandiye kalesi yakınındaki Horasanlı Tekkesi vakfının tevliyet ve tekkenişinlik görevine 1847 yılında Mustafa bin Ahmed Halife'nin vefatı üzerine oğlu Ali Zeynelabidin'in, buradaki caminin imamet ve hitabet cihetlerine erbab-ı istihkaktan Süleyman bin Ahmed Halife'nin getirilmesi (BOA, EV.BKB, 183/2).

Girid müşiri devletlû paşa hazretlerine nezâret-i evkâf-ı hümâyûna mülhak evkâfdan Girid ceziyesinde Kandiye kal'ası kurbunda kâ'in Horasanoğlu tekyesi vakfından vazife-i mu'ayyene tevliyet ve tekyenişinlik ve zâviye-i mezkurede vâki' câmi'-i şerîfde ber vech-i hasbî imâmet ve hitabet cihetleri mutasarrıfı Mustafa bin Ahmed Halife'nin vefat eylediği beyanıyla cihat-ı mezbûreden zikr olunan tevliyet ve tekyenişinlik cihetlerinin sulbî oğlu Ali Zeynelabidin ve imamet ve hitabet cihetlerinin dahî mahal-i mezkûru kendilerinden ve erbab-ı istihkâkdan Süleyman bin Ahmed Halifelere tevcihiyle yedlerine başka başka icab eden berat-ı şeriflerinin i'tâsı husûsı savb-ı müşiranelerinden bâ-tahrîrât inhâ ve mahalli meclisi ve nâ'ibinin ikişer kıt'a mazbata ve i'lâmları melfufen ba's ve emr buyurulmuş ve ber mantûk-ı kuyûd vakf-ı mezbûrun vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve tekyenişinlik ve be rvech-i hasbî imâmet ve hitabet cihetleri müteveffâ-yı merkumun elyevm bâ-berât-ı âlî uhdesinde mukayyed bulunmuş henüz mahalinden bi'l-vürûd muhasebesi rü'yet olunduğuna ve şurût-ı vakfiyesine dâ'ir kayd ve defterhâne-i âmirede sarahaten tahriri mahalli bulunamamış olmağla bu surette husus-ı mezbûrun ba'dehu nizamı veçhile tesviye-i icabına bakılmak üzere evvel emirde vakf-ı mezbûrun mahallinde derdes veyahut sicillatta mukayyed vakfiyesi var mıdır olduğu halde şurutu ne veçhiledir

ve hasılât ve masarifat-ı sahîhası nedir ve zaviye ve câmi'-i şerîf-i mezkûrlar elyevm mevcut ve ma'mur olarak derûnlarında it'âm-ı ta'âm ve eda-yı salat-ı mefrûza olunmakda mıdır şuruları mahallinde şer'-i şerîf ve infimam-ı re'y-i asafâneleri mahal ve evkaf müdürü bendele-ri ma'rifetleriyle erbab-ı vukûfdan bi't-tahkîk vakf-ı mezkûrun icab eden tarihten altmış iki (62/1846) senesi gâyetine değin muhasebe-i icabiyyesi müdür-i mumaiyleh yedinde bulunan layıha-i seniyyede munderiç nizamına tatbikan rü'yet ve tedkik olunarak ma' mürettebât-ı hazine memhur ve mümzi muhasebe defteriyle bir kıt'a mümzi suret-i vakfiyesinin tesyar ve keyfiyetin ala vechi's-sıhha bu tarafa inhâ ve iş'arı husûsuna mehat-ı himem-i seniyyeleri derkâr ve sezâvâr buyurulmak bâbında fî 13 Ra sene 63 (1 Mart 1847) yazılmışdır.

Belge 15. Horasanlı Tekkesi tevliyet ve tekkenişinlik görevlerine Mustafa bin Ahmet'in vefatı üzerine oğlu Ali Zeynelabidin Halife'nin atanması (BOA, EV.MKT, 1776/285).

Nezâret-i evkâf-ı hümayun-ı mülûkaneme mülhak evkâfden Girid ceziresinde Kandiye kal'ası kurbunda Horasanî oğlu tekyesi vakfının vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve tekye-nişin ve ber vech-i hasbî imâmet ve hitabet cihetleri mu-tasarıfı Mustafa bin Ahmed'in vefatı vuku'uyla mahlûlünden cihât-ı mezbûreden tevliyet ve tek-yeşinlik cihetleri sulbî oğlu Ali Zeynelabidin Ha-life ve mezkûr imamet ve hitabet cihetleri dahi mahal-i mezbûr ahalisinden erbâb-ı istihkâkdan Süleyman bin Ahmed Halife'ye tevcih ve yed-lerine başka başka berat-ı şerifim itası husûsu mukaddema bâ-tahrîrat ve i'lâm ve mazbata inhâ olunmuş olmakdan nâşî ol-vakt keyfiyet kuyûduna bi'l-mürâca'a bâ-vazife-i mu'ayyene tevliyet ve tekyenîşinlik ve ber vech-i hasbî imamet ve hitabet cihetleri müteveffâ-yı mer-kumun el-yevm uhdesinde olduğu tebeyyün

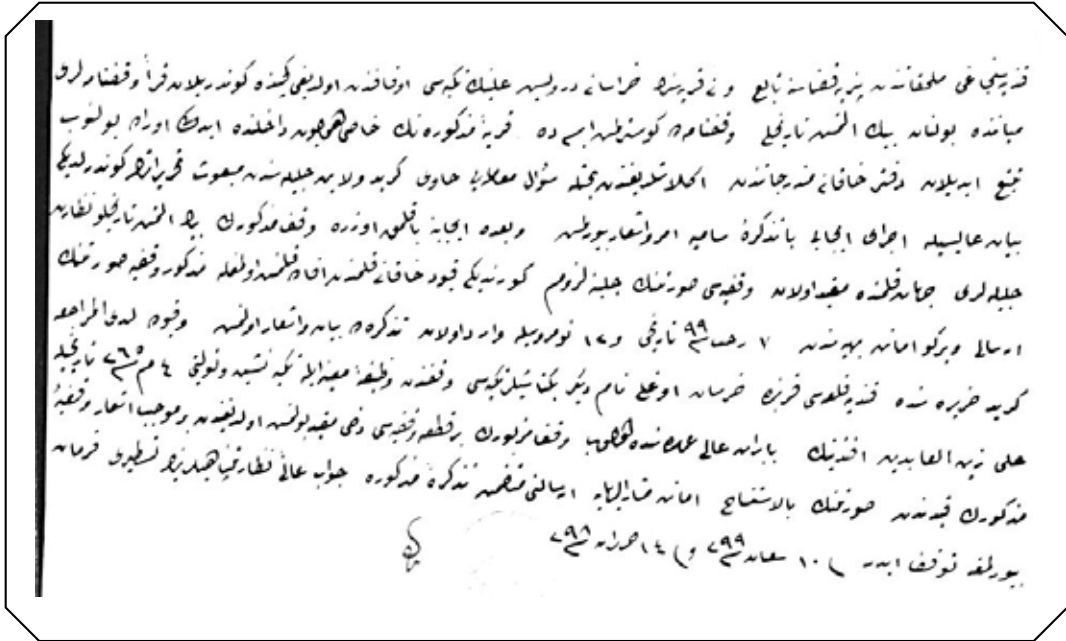
etmiş ise de vakf-ı mezbûrun henüz mahallin-den bi'l-vürûd muhasebesi rü'yet olduğuna ve vakfiyesine dâ'ir kayd ve defterhâne-i amiremde taraf-ı tahriri mahalli bulunamamış olduğundan husus-ı mezbûrun ba'dehu tesviye-i icabına ba-kılmak üzere evvel emirde vakf-ı mezbûrun ma-hallinde derdest veyahut sicillatda mukayyed vakfiyesi var mıdır olduğu halde şurûtu ne veç-hiledir ve hâsılâtı ve masarifat-ı sahihası nedir ve zaviye ve camî'-i mezbûr el-yevm mevcûd ve ma'mûr olarak derûnunda it'âm-ı ta'âm ve edâ-yı salavât mazrufa olmakda mıdır şuraları ma-hallinde ma'rifet-i şer' ve meclis-i evkâf müdürü ma'rifetiyle erbâb-ı vukûfdan bi't-tahkîk icab eden tarihten altmış iki senesi gayetine değin (1845/1846) muhâsebe-i icabıyyesi müdir-i mu-maileyh yedinde bulunan layiha-i seniyyemde mûnderik nizâmâtâ tatbîkan rü'yet ve tedkîk olu-

narak ma' mürettebât hazine memhur ve mümzi muhasebe defteriyle bir kıt'a suret-ı vakfiyesinin ve keyfiyetin ala vechi'l-sihha bu tarafa inhâ ve iş'ârı zımnında isti'lâmı hâvî cânib-i nezâret-i evkâf-ı hümayunumdan tastîr ve mahalline tesyîr olunan tahrîrât mucebince tanzimat-ı hayriyyenin hîn-i bidayetinden altmış iki senesi gayetine değin sekiz senelik muhasebesi lede'l-rû'ye altı bin yüz otuz dokuz buçuk guruş (6.139) irâdından vuku'bulan altı bin yetmiş bir guruş masarîfı bi't-tenzil altmış sekiz buçuk guruş fazlası zuhur eylediği ve zaviye-i mezbûr el-yevm mevcud ve ma'mûr ve derûnunda it'âm-ı ta'âm olunmakda ve câmi'-i şerîf-i mezbûr derûnunda dahi edâ-yı salavât mefrûza kılınmakda bulunmuş ve vakf-ı mezbûrun vakfiyesi lede't-taharrî derdest ve sicillâtta dahî kaydına zaferyâb olunamamış idüğü ve mezkûr imamet ve hitabet cihetlerine tâlib olan merkurum Süleyman'ın bu def'a vefâtı vuku'bularak henüz râğbet eder kimesne olmadığından anlardan sarf-ı nazarla yalnız tevliyet ve tekyenişinlik cihetleri babası müteveffâ-yı merkurumun mahlûlünden oğlu merkuma tevcihi husûsu bu def'a cevaben bâ-tahrîrât inhâ olunmuş ve müfâd-ı inhâ derkenârın muvafık bulunmuş olmağla zikr olunan imamet ve hitabet cihetlerinin ba'demâ inhâ ve vürudıyla icabına bakılmak üzere anlardan sarf-ı nazarla ancak mezkûr tevliyet ve tekyenişinlik cihetleri babası müteveffâ-yı merkurumun mahlûlünden mumaileyh iş bu râfi'-i tevki'-i refi'ü's-şân-ı hâkânî Ali Zeynelâbidîn bin Halife zide takvâhuye ber müceb-i nizâm vakf-ı mezbûr umurunu hüsn-i idâre ve rû'yet ve hayrâtının i'mâriyle şart-ı vâkıfı icraya i'tinâ ve dikkat eylemek ve beher sene lazım gelen muhâsebesini mahallinde ma'rifet-i şer' ve evkâf müdürü

ma'rifetiyle bi'r-rû'ye memhûr ve mümzi defterini cânib-i nezârete bi'l-irsâl yedine suret almak ve tekye-i mezbûr derûnunda ayende ve reven-deye it'âm-ı ta'âm ettirmek ve terk ve tekâsül eder ise ref'inden ahare verilmek şartıyla tevcih ve yedine berat-ı âlişanım i'tâ olunmak bâbında Mekke-i mükerreme payesiyle hâlâ evkâf müfettişi akza-i kuzzâtü'l-müslimîn Mevlana Seyyid Mehmed Sa'deddin zidet fezâ'iluhu ve ikahüm rical-i devlet-i aliyemin hâlâ evkaf-ı hümayunum nâzırı iftihârü'l-âlî ve e'âzım Ali Şefik Bey dâme uluvvuhu taraflarından başka başka i'lâm kılınmış ve olbâbda alemü'l-ulemâü'l-müteharri'n efzalü'l-fuzelâü'l-müteverri'in bi'l-fi'il Şeyhül-islâm İsmet Beyzâde Mevlana Ahmed Ârif Hikmet Bey edâmallahu te'âlâ fezâ'iluhu canibinden işâret olunmuş olmağla mucibince tevcih olunmak fermanım olmağın hakkında mezid-i inâyet-i pâdişahanem zuhura gelüb bin iki yüz altmış beş senesi Muharremü'l-harâmın dördüncü günü (4 Muharrem 1265/30 Kasım 1848) tarihiyle müverrah verilen ru'us-ı hümayunum mücebince bu berât-ı şerîf-i âlişanımı verdim ve buyurdum ki mumaileyh Zeynelabidin Halife zide takvahu babası müteveffâ-yı merkurumun mahlûlünden ciheteyn-i mezbûreteyne şart-ı mezkûr üzere mutasarrıf olub bundan evvel babası müteveffâ-yı merkurum vazife-i mu'ayyenesini tevcihle ahz edegelmış ise merkurum dahî ol veçhile vakf-ı mezbûr mahsulünden ahz eyleye şöyle bilesiz alamet-i şerifeme i'timâd kılasız tahriren fi'l-yevmi'r-râbi' aşar min Saferi'l-hayr sene hams ve sittin ve mi'eteyn ve elf

İş bu suret-i berat-ı şerif-i âlişan kaydına muatabık idüğü tasdiklen şerh kılındı fi 27 Zilka'ade sene 306 (24 Ağustos 1890)

Belge 16. Horasanlı Tekkesi'ne 1858 yılında Ali Zeynelabidin Efendi'nin mütevellî ve tekkenişin tayin edilmesi (BOA, EV.MKT, 1159/46).

Kandiye sancağı mülhakatından Pezve kazâsına tâbî ' Voni karyesinde Horasanî Dervîş Ali'nin tekyesi evkafından olduğu geçende gönderilen kurra vakıfnâmeleri meyânında bulunan bin altmış (1060/1650) tarihli vakıfnâmede gösterilmiş ise de karye-i mezkûrenin hâs-ı hümayun dâhilinde idüğü orada bulunub tetebbu' edilen defter-i hâkânî mündericatından anlaşıldığından bahisle su'âl-i mu'âmeleyi hâvî Girid vilayet-i celilesinden meb'ûs tahriratın gönderildiği beyan-ı âlisiyle icrâ-yı icabı bâ-tezkere-i sâmiye emr ve iş'âr buyurulmuş ve ba'dehu icabına bakılmak üzere vakf-ı mezkûrun bin altmış (1060/1650) tarihli nezaret-i celileri cihat kaleminden mukayyed olan vakfiyyesi suretinin celbine lüzum görüldüğü kuyud-ı hâkânî kaleminden ifâde kılınmış olmağla mezkûr vakfiyye

suretinin irsâli vergi emânet-i behiyyesinden 7 Receb sene 99 (25 Mayıs 1882) tarihi ve 12 numarasıyla varid olan tezkerede beyan ve iş'âr olunmuş ve kuyûda lede'l-mürâca'a Girid ceziyesinde Kandiye kal'ası kurbunda Horasan oğlu nâm-ı diğer Bektaşiler tekyesi vakfından vazife-i mu'ayyene ile tekye-nişin ve tevliyeti 4 M sene 275 (14 Ağustos 1858) tarihiyle Ali Zeynelabidin Efendi'nin bâ-berat-ı âlî uhdesinde olup vakf-ı mezbûrun bir kıt'a vakfiyyesi dahî mukayyed bulunmuş olduğundan ber müceb-i iş'âr vakfiyye-i mezkûrun kaydından suretinin bi'l-istinsâh emanet-i müşârünileyhâya irsalini mutazammın tezkere-i mezkûre cevâb-ı âli-i nezaretpenahilerinin tastiri ferman buyurulmağa tevaffuk eder fî 10 Şa'bân sene 299 ve fî 14 Haziran sene 298 (27 Haziran 1882).

Belge 17. Horasanlı Tekkesi'ne 1858 yılında Ali Zeynelabidin Efendi'nin mütevellî ve tekkenişin tayin edilmesi (BOA, EV.MKT, 287/58).

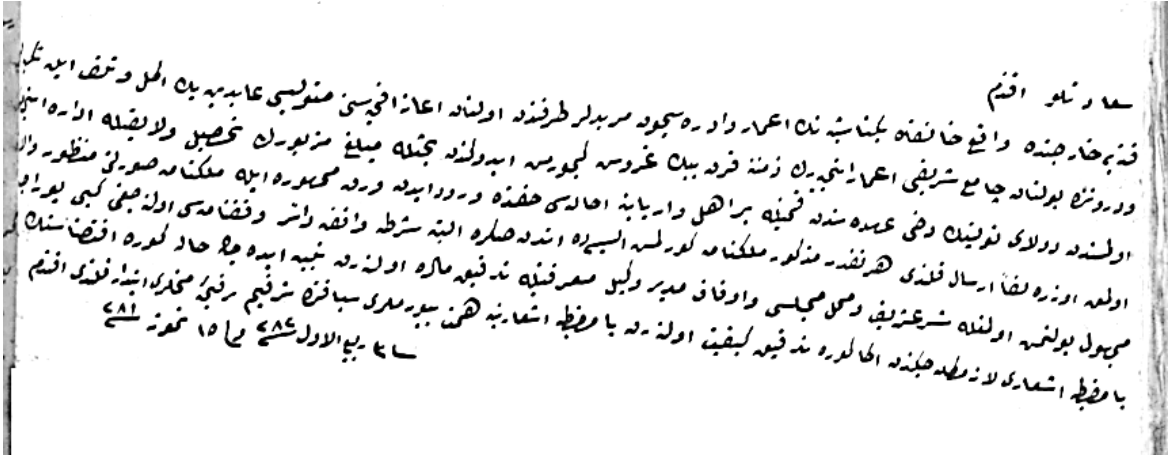
۶۷۷
 اوقاف الحقه در کبره حوزة فقه قلم / قلمه خراسانه افغ نهم ديدک بتاسيد نيم / وقت
 المهر اورزده بوی دظیفه نيم ايله نوبه وکله نيتک جهته ۴ صبح تاخج عم نيمه العاينه
 افغ نوبه وقتي مضمه بران دبر ليد قید اکتایوب بوند نيمه رانغ و بر نطوعه استعا
 رسوخا رنج خرمه ساز عم بابا نوبه / وقت و نوبه دارانغ دار قیظ باب عم نوبه
 ۷۷۷ نیتک
 ادره

Evkâf-ı mülhakadan Girid ceziresinde Kandiyekal'ası kurbunda Horasanoğlu nâm-ı diğer Bektaşiler tekyesi vakfından almak üzere yevmî vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve tekye-nişinlik cihetleri 4 Muharrem sene 1275 (14 Ağustos 1858) tarihinde Ali Zeynelabidin Efendi'ye tevcih olduğu mutazammın beratı verildiği kayden

anlaşılabunun türbedarlığına ve ber mantûk-ı istid'â Resmo haricinde Horasanî Ali Baba türbesi vakfiyye ve türbedarlığına dâ'ir kayda zaferyâb olunmamışdır fî 27 Mayıs sene 308 (8 Haziran 1892)

Bende-i Edhem

Belge 18. Horasanlı Tekkesi'si mütevellis Abidin Bey'in imar için ayrılan parayı zimmetine geçirdiğinden görevden alınması emri (VGMA, Defter nr. 4935, s.31).

Sa'âdetlû efendim

Kandiye hâricinde vâki' hânkâh-ı Bektâşîyyenin i'mâr vâridesi için mürebbidler tarafından olunan i'âne akçesini mütevellisi Abidin Bey ekl ve telef ile tekye derûnunda bulunan câmi'-i şerifi i'mâr etmeyerek zimmetine kırk bin gurus geçirmiş idüğünden bahisle meblağ-ı mezbûrun tahsili ve lâıyıkıyla idare olunmamasından dolayı tevliyetin dahî uhdesinden tahliye bir ehil ve arbabına ihâlesi hakkında vürûd eden varak-ı memhûre ile mülknâme sureti manzûr-ı vâlâ olmak üzere leffen irsâl kılındı her ne kadar

mezkûr mülknâme görülmüş ise de andan sonra elbette şart-ı vâkıfa da'ir vakıfnâmesi olunacağı gibi buraca meçhul bulunmuş olmağla şer'-i şerîf ve mahal meclisi ve evkâf müdür vekili ma'rifetiyle tedkîk-i madde olunarak tebeyyün edecek hale göre iktizasının ba-mazbata iş'ârı lazım geleceğinden ana göre tedkîk keyfiyet olunarak ba-mazbata iş'ârına himmet buyurmaları sıyakında terkim-i rakime-i mahalleri ibtidâr kılındı efendim fî 3 Rebiülevvel sene 282 ve fî 15 Temmuz sene 281 (27 Temmuz 1865).

Vâridât

Dergâh-ı şerîfenin icârât-ı seneviyyesi

Para	Guruş				
	385	revgan-ı zeyt	habbe	kıyye	vukıyye
32	201	<u>nakden</u>	100	96	4
32	586				

Dergâh-ı şerîfenin mevkuf tarlalarının hasılatı

			kıyye	vukıyye
	1.120	Hınta	1.120	1
	1500	Şa'ir	2.000	30
	375	Alef	600	25
	50	Bakla	50	1
	30	Nohud	30	1
	510	Revgan-ı zeyt	130	410
20	37	Zeytun	50	30
	75	Saman	25 (Yük aded)	3
	30	Soğan	120	10
	45	<u>Patates</u>	60	30
12	4.359			
16	293	balada muharrer icârât-ı seneviyyesinin nısfı tenzil		
36	4.065			
36	4.065	ber vech-i karşı vâridâtı mahsuben icrâ kılınmıştır		

Masârifât

Para	Guruş			
	150	imâmet vazifesi		
	675	Şa'ir	kıyye	vukıyye
	270	Hınta	900	30
25	140	Alef	270	1
	25	Bakla	225	25
	10	Nohud	25	1
20	12	Soğan	10	1
20	82	Patates	50	10
	722	Revgan-ı zeyt	110	30
30	33	Zeytun	170	10
	550	Pirinç	45	30
	135	Revgan-ı sade	200	30
	50	Böğrölce	9	15
	80	Fasulye	20	20
	283	Kahve	40	2
		Şeker	18	11
	328	Tuz	20	10
		Hatab	80	
	108	Saman	24 (Haki)	12
	120	Sabun	36 (Yük aded)	3
21	565	Nühas kalaylamasına ve sebze bahası		
36	4.340			
36	4.065	ber vech-i karşı vâridâtı tenzil		
275				
275		deyn-i vakf olub sene 300 (1883) senesinde vaz' olunmuştur.		

min Muharrem sene 1300 (Aralık 1882) ile gayet-i Zilhicce sene 1300 (Kasım 1883) 1 sene muhasebesi

[illegible]

Vâridât

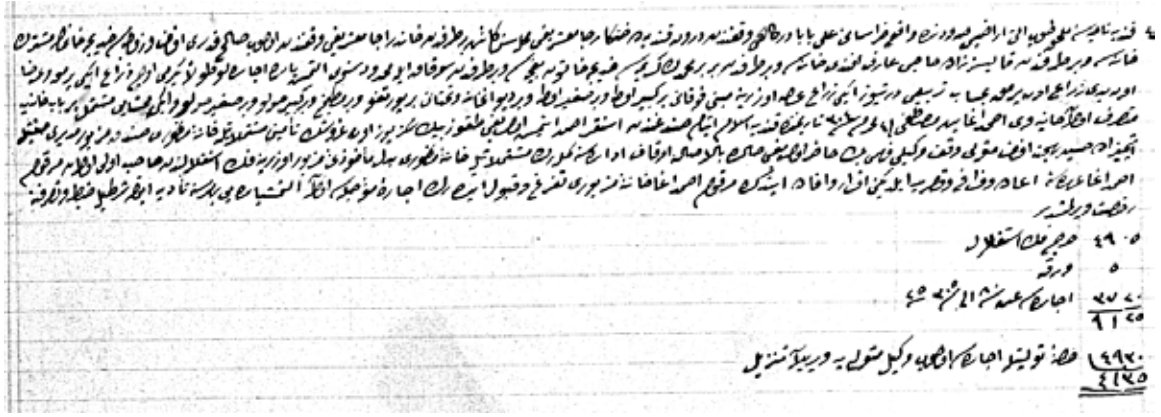
Dergâh-ı şerîfenin icârât-ı seneviyyesi

Para	Guruş				
	385	revgan-ı zeyt	habbe	kıyye	vukıyye
32	201	<u>nakden</u>	100	96	4
32	586				
	1150	Şa'ır		kıyye	vukıyye
	1330	Hınta		1840	25
20	262	Alef		1330	1
	72	Bakla		420	25
	60	Piyes		72	1
20	22	Nohud		80	30
	520	Revgan-ı zeyt		18	10
	30	Zeytin		130	4
	45	Soğan		40	30
				180	10
30	36	Patates		42	35
	78	Saman		26 (Yük aded)	3
	220	Revgan-ı zeyt		55	4
22	4.413				
22	4.368	ber vech-i karşı masarifat tenzil			
	45	fazla olduğu			

Masârîfât

Para	Guruş			
	275	99 (1882) senesinde zuhur eden deyn-i vakf		
	150	İmamet vazifesi		
			kıyye	vukıyye
625		Şa'ır	1000	25
300		Hınta	300	1
20 187		Alef	300	25
20		Bakla	20	1
30		Piyes	40	30
25		Nohud	20	10
600		Revgan-ı zeyt	150	4
20 37		Zeytin	50	30
20 12		Soğan	50	10
105		Saman	35 (Yük aded)	3
300		Revgan-ı sâde	24	12,5
20 522		Pirinç	190	30
20 62		Böğrölce	25 20	
100		Fasulye	50	2
220		Kahve	20	11
96		Şeker	24	4
50		Tuz	100	20
144		Hatab	12 (Yük) 12	
120		Sabun	30	4
150		Çobanların na'llamasına ve semer ta'mirlerine		
22 63		Nühas kalaylamasına		
120		Sebzevât bahası		
20 52		Patates	60	35
22 4.368		Karşıda mahsub kılınmıştır		

Belge 20. Kandiye Topaltı arazisindeki Horasanlı Ali Baba Tekkesi vakfına ait olan eve mütevel-
li tayini (VGMA, Defter nr. 5178, s.60).

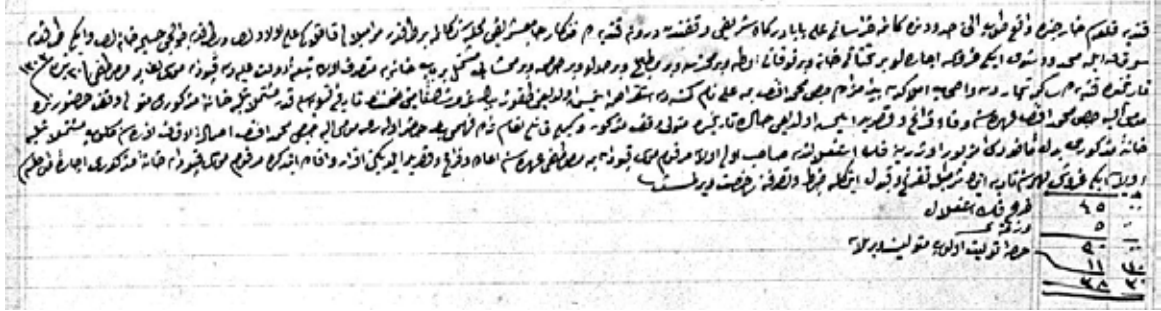

Kandiye nahiyesine mülhak Topaltı arazisi hududunda vâki' Horasanî Ali Baba dergâhı vakfından derûn-ı Kandiye'de Hünkâr Câmî-i Şerîfi mahallesinde kâ'in bir taraftan Handıra Câmî-i Şerîfi vakfından olub Salih Kadri Efendi ve zevcesi Hadice Hanımın müşterek hanesi ve bir taraftan Kalıbsızâde Hacı Arif Efendi hanesi ve bir taraftan Berber Mehmed'in kerimesi Hadice Hatun bağçesi ve bir taraftan sokak ile mahdûd senevi altmış (60) para icareli tulen yirmi üç zira' iki parmak ve arzen on yedi zira' on parmak behesab rebî'i dört yüz iki zira' arsa üzerine mebni fevkani bir kebir oda ve bir sagir oda ve bir divanhane ve tahtani bir portaku (?) ve bir matbah ve bir kebir havlu ve bir sagir havlu ve iki mahseni müsta'mel bir bab haneye mutasarrıf olan

Hanyevi Ahmed Ağa bin Mustafa fi 4 Muharrem sene 304 (3 Ekim 1886) tarihinde Kandiye İslam eytam sandığından istikrâz etmiş olduğu dokuz bin sekiz yüz on (9.810) gurusun te'mini müstemilatıyla hane-i mezkûru sandık-ı mezbûr müdürü safiyetlû Aşçızâde Hüseyin Behcet Efendi müteveli-i vakf vekili Fehmi Bey hazır olduğu halde bi'l-isale evkaf idaresine gelerek müstemilatıyla hane-i mezkûru bedel-i me'hûzu-i mezbûr üzerine fen-i istiklalinden sahib-i evveli olan merhum Ahmed Ağa uhdesine i'âde ve ferağ ve kasr-ı yed eylediğini ikrar ve ifâde ettikde merhum Ahmed Ağa hane-i mezbûru teferruğ ve kabul ederek icare-i mü'eccilesi olan altmış parayı beher sene te'diye etmek şartıyla zabt ve tasarrufuna ruhsat verilmiştir.

Para	Guruş	
5	49	harc-ı fen-i istiklâl
	5	varaka
20	37	icaresi gurre-i sene 80 ila sene 305 sene 25
25	91	
49	20	hisse-i tevliyetle icaresi olub vekil-i müteveliye verilen tenzil
41	35	

Belge 21. Kandiye kalesi dışında Topaltı sınırındaki Horasanlı Ali Baba Tekkesi vakfına ait olan eve mütevellî tayini (VGMA, Defter nr. 5178, s.68).

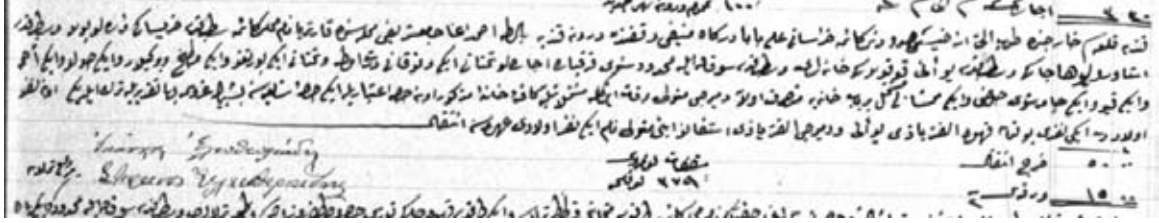

Kandiye kal'ası hâricinde vâki' Topaltı hududunda kâ'in Horasanî Ali Baba dergâh-ı şerifi vakfından derûn-ı Kandiye'de Hüncâr Câmî'-i Şerîfi mahallesinde kâ'in bir taraftan Merambelâlı Kaklâki Ali evladları ve bir taraftan Çulcu Hüseyin haneleri ve iki taraftan sokak ile mahdud ve senevi iki guruş icareli tahtani hane ve bir fevkani oda ve bir mahzen ve bir matbah ve bir havlu ve bir havlu ve mahseni müştemil bir bab haneye mutasarrıf olan teb'a-i devlet-i aliyyeden Kapudan Musa Ağa bin Mustafa fî 20 Nisan sene 1303 (2 Mayıs 1887) tarihinde Kandiye'de sakin tüccardan ve ashab-ı emlakdan Bayramzâde Hacı Mehmed Efendi bin Ali nâm kimesneden istikrâz etmiş olduğu dokuz bin (9.000) guruşun te'mini zımında tarih-i tes-

viyesine kadar müştemilatıyla hane-i mezkûru mütevellî-i vakf huzurunda mumaileyh Hacı Mehmed Efendi uhdesine vefâ ve ferağ ve kasr-ı yed eylemiş olduğu hâlde tarihte mütevellî-i vakf-ı mezkûr vekili Kanlıağasızâde Fehmi Bey hazır olarak mumaileyh Hacı Mehmed Efendi asaleten evkaf idaresine gelüb müştemilatıyla hane-i mezkûru bedel-i me'zuri-i mezbûr üzerine fen-i istiklâlinden sahib-i evvel olan merhum Musa Kapudan bin Mustafa uhdesine i'âde ve ferağ ve kasr-ı yed eylediğini ikrar ve ifade ettikde merhum Musa Kapudan hane-i mezkûru icare-i mü'ecilesi olan iki guruş beher sene te'diye etmek şartıyla takdim ve kabul etmekle zabt ve tasarrufuna ruhsat verilmiştir.

Para	Guruş
45	Harc-ı fen-i istiklal
5	varakası
50	
30 11	hisseyi tevliyet olub mütevellisine verilen
30 38	

Belge 22. Kandiye kalesi dışında Topaltı arazisindeki Horasanlı Ali Baba Tekkesi vakfından olan evin mütevellî tayini (VGMA, Defter nr. 5178, s.244).

Kandiye kal'ası hâricinde Topaltı arazisi hududunda kâ'in Horasani Ali Baba dergâh-ı münîfi vakfından derûn-ı Kandiye Balta Ahmed Ağa cami'-i şerifi mahallesinde Karterya nâm mahalde kâ'in bitaraftan Hırısâki ve Relopula ve bitaraftan İstavir ve Luhacaki ve bitaraftan Yuanni Kukolaki haneleri ve bitaraftan sokak ile mahdûd ve senevî kırk para icâreli tahtani iki ve fevkânî dört oda ve iki matbah ve bir kiler ve iki havlu ve iki ahır ve iki kuyu ve iki çamaşır havlusu ve iki mahseni müştemil bir bab haneye mutasarrıf olan Demirci Mütevellî vefat etmek-

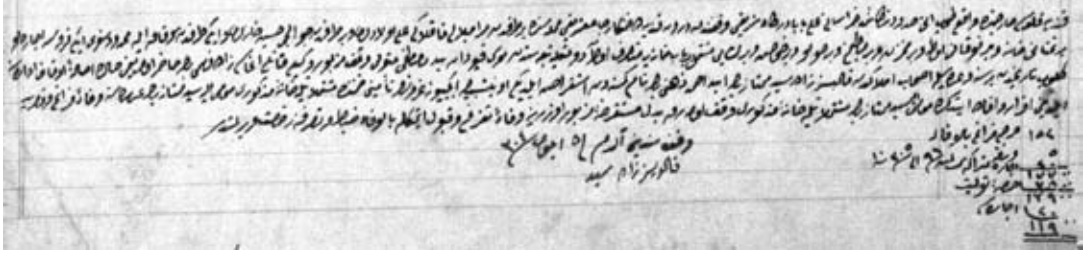
le müştemilatıyla kâffe-i hane-i mezkûr on hisse i'tibarıyla iki hisse-i şâyi'asına beş bin guruş baha takdiriyle terk eylemelerini on nefer evladdan iki neferi bulunan Kahveci Yuanni ve Demirci İstifânov ibni Mütevellî nâm iki nefer evladı uhdesine intikâl (Mayıs 1305/Mayıs 1889).

Guruş

50 harc-ı intikâl

15 varakası

Belge 23. Kandiye’de Horasanlı Ali Baba Tekkesi vakfına ait yıllık 2 kuruş kira gelirli evin yönetimini Musa Kaptan bin Mustafa’nın borcuna karşılık olarak Seyyid Mümtaz Bey’e bırakması (VGMA, Defter nr. 5178, s.73).

Kandiye kal’ası hâricinde vâki’ Topaltı hududunda kâ’in Horasani Ali Baba dergâh-ı şerifi vakfından derun-ı Kandiye’de Hünkâr Câmi’-i Şerifi mahallesinde bir taraftan Merambelalı Kaklaki Ali evladları ve bir taraftan Çuvalcı Hüseyin haneleri ve iki taraftan sokak ile mahdûd senevî iki guruş icâreli bir tahtani hane ve bir fevkani oda ve bir mahzen ve bir matbah ve bir havlu ve bir mahseni müstemil bir bâb haneye mutasarrıf olan devlet-i aliyye teb’asından Musa Kapudan bin Mustafa mütevellî-i vakf-ı mezbûr vekili Kanlıbaşızâde Fehmi hâzır olduğu hâlde asaleten evkâf idâresine gelüb tarihden bir sene va’desiyle ashab-ı emlâktan Kalıbsızâde Seyyid Mümtaz Bey ibn Ahmed Zihni Bey nâm kimesneden istikrâz eylediği on beş bin iki yüz (15.200) guruşun te’mini zımnında müstemilatıyla hane-i mezkûru mumaileyh Seyyid Mümtaz Bey uhdesine vefâ’en ferağ ve kasr-ı yed eylediğini ikrâr ve ifâde ettikde mumaileyh Seyyid Mümtaz Bey hane-i mezkûru vakf olarak bedel-i müstakriza-i mezbûr üzerine vefâ’en teferru’ ve kabul etmekle bi’l-vefâ zabt ve tasarrufuna ruhsat verilmiştir fi 15 Eylûl sene 304 (27 Eylûl 1888).

vakf senedin aldım Kalıbsızâde Seyyid

Guruş

152 harc-ı ferâğ bi’l-vefâ

5

20 varaka

177 icare müterâkesi 96 ila 305 sene 10

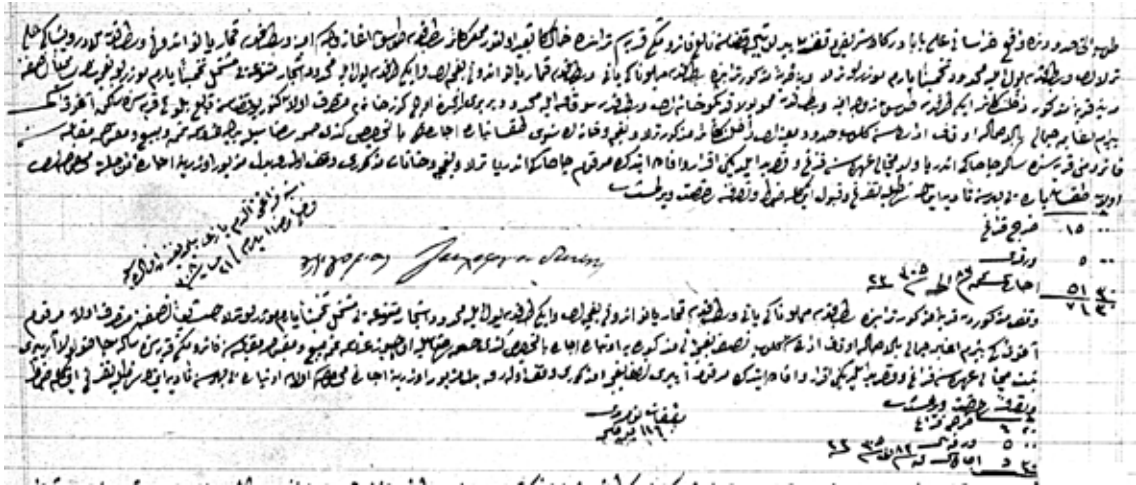
78 hisse-i tevliyet

139

20 icaresi

119

Belge 25. Topaltı sınırındaki Horsanlı Ali Baba Tekkesi vakfına ait olan üç göz evin idaresi (VGMA, Defter nr. 5178, s.232).

Topaltı hududunda vâki' Horasanî Ali Baba dergah-ı şerifi vakfından Pirlotice (?) kazasına tâbi' Fanroski karyesi türabında Halka ta'bir olunur mahalde kâ'in bir taraftan Tosun Ağa zevcesi Emine ve bir taraftan Kaçaryanov Enduş ve bir taraftan Molla Dervişaki Ali tarlaları ve bir taraftan yol ile mahdûd tahminen yarım mavzerlik tarla ve yine karye-i mezkûr türabında bir taraftan Milonaki Yani ve bir taraftan Kamaryanov Endoni bağçeleri ve iki taraftan yol ile mahdud eşçar-ı mütenevvi' ayı müstemil tahminen yarım mavzerlik bağçesinin salifü'l-ahz ve yine karye-i mezkûr dahilinde kâ'in iki taraftan Tosun zevcesi Emine ve bir taraftan Bulakdikov haneleri ve bir taraftan sokak ile mahdud bir yeri içinde

üç göz haneye mutasarrıf olan kazasına tâbi' Belum karyesinde sakin Ağrikaki Bayram Ağa bin Cemali bi'l-isale evkaf idaresine gelüb hudud-ı mu'ayyeneleri dahilinde kâ'in mezkûr tarla ve bağçe ve hanelere senevi doksan (90) para icare bi't-tahsîs kendi hüsn-i rızasıyla bin (1.000) gurusş semen ve bey' ve makbuz mukabelesine Kanrumnu karyesinde sakin Cahaki Enderya veled-i Mihali uhdesine ferağ ve kasr-ı yed eylediğini ikrar ve ifade ettikde merkur Cahaki Enderya tarla ve bağçe ve hasat-ı mezkûru vakf olarak bedel-i mezbûr üzerine icare-i mü'eccele-i mahsusaları olan doksan parayı beher sene te'diye etmek şartıyla teferruğ ve kabul etmekle zabt ve tasarrufuna ruhsat verilmiştir.

Para	Guruş	
	15	harac-ı ferağ
	5	varakası
30	51	icarı gurre-i sene 82 (1867) ila sene 305 (1890) sene 23
30	71	

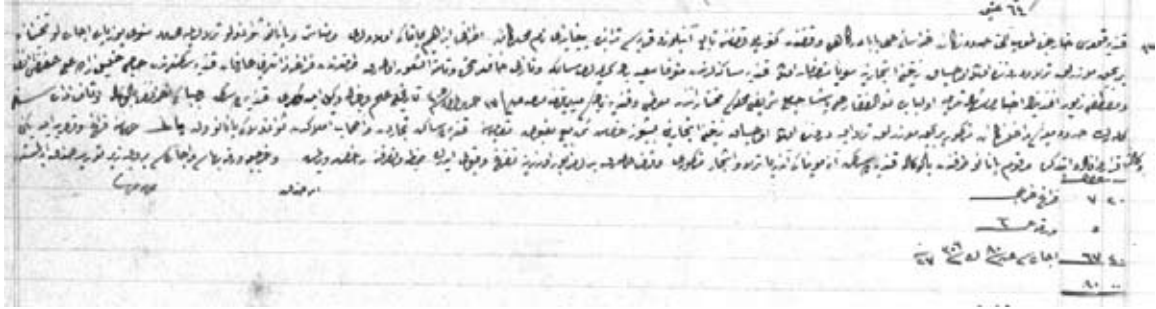
İş bu ferağati aldım yazı bilmediğimden ifadesiyle vaz' ve imza eylerim fi 21 Nisan sene 308.

Vakf-ı mezkûrdan karye-i mezkûr türabında bir taraftan Milonaki Yani ve bir taraftan Kamaryanov Endoni bağçeleri ve iki taraftan yol ile mahdud ve eşçar-ı mütenevvi'ayı müstemil tahminen yarım mavzerlik tarlanın sâlifü'l-ahz mutasarrıf olan merkum Ağrikaki Bayram Ağa

bin Cemali bi'l-isale evkaf idaresine gelüb nısf-ı bağçe-yi mezkûreye on para icare bi't-tahsis kendi hüsn-i rızasıyla üç yüz (300) guruş semen bey' ve makbuz mukabelesine Kanrumnu karyesinde sakın Cahulula Aryiri binti Mihali uhdesine ferağ ve kasr-ı yed eylediğini ikrar ve ifade ettikde merkum Aryirilerin bağçe-i mezkûru vakf olarak bedel-i mezbûr üzerine icare-i mahsusası olan on parayı beher sene te'diye etmek şartıyla teferruğ etmekle zabt ve tasarrufa ruhsat verilmiştir.

Para	Guruş	
30	4	harc-ı ferağ
	5	varakası
30	5	icaresi gurre-i sene 82 (1867) ila sene 305 (1890) sene 23.

Belge 26. Kandiye kalesi dışında Topaltı sınırındaki Horasanlı Ali Baba Tekkesi vakfına ait olan ev (VGMA, Defter nr. 5178, s.260).

Kandiye kal'ası hâricinde Topaltı hududunda kâ'in Horasanî Ali Baba dergâhı vakfından Közyü (?) kazasına tâbi' Anbelözü karyesi Trabez Pigayidi nâm mahalde kâ'in etrafı İbrahim Yakâki evlamları ve Manastır ve Panaku Su'zulu tarlalarıyla mahdûd senevî yüz para icârelü tahminen bir buçuk mavzerlik tarla ve derûnunda olan zeytin eşcârına seviyen mutasarrıfât olan Kandiye sakinelerinden müteveffâ Sa'id Bey kerimeleleri Salike ve Tazeli hanımlar sıhhat ve tametü'sşuşu'ur olarak taraflarından ferağa zâtlarını ârifân Kandiye sakinlerinden Hacı Halilzâde Ali Hakkî Efendi ve Mustafa Ziver Efendinin ihbâr ve şehadetleriyle olbâbda Zülfikar Ali Paşa Câmi'-i Şerifi mahallesi muhtaratından mûmzi ve Kandiye nahiyesi müdüriyetinden musaddak fî 17

Haziran sene 305 (29 Haziran 1889) tarihli il-mühaberinin vekil eyledikleri Kandiye'de sakin Recebâki Ahmed Efendi bi'l-vekâle evkaf idaresine gelerek hudud-ı mu'ayyene dâhilinde kâ'in mezkûr bir buçuk mavzerlik tarla ile derûnunda olan zeytin eşcârını beş yüz gurus semen bey' makbuz mukabelesinde Kandiye'de sakin tüccardan ve ashab-ı emlakdan Özülaki Patanu veled-i Yani uhdesine ferağ ve kasr-ı yed eylediğini vekaleten karar ve ifâde ettikde merkum Patanu tarafından bi'l-vekâle Kandiye'de sakin Anamonyaki Anderya tarla ve eşcâr- mezkûru vakfı olarak bedel-i mezbûr üzerine teferruğ ve kabul eden zabt ve tasarrufuna ruhsat verilmiş ve harcıyla varaka bahası ve icaresi ber vech-i zir tevir-i sandık edilmiştir

Para	Guruş	
20	7	ferağ harcı
	5	varakası
20	67	icaresi gurre sene 80 (1864) ile sene 306 (1891) 27 sene
..	80	

Belge 27. Horasani Ali Baba Tekkesi vakfına ait olan konağın idaresi (VGMA, Defter nr. 2803, s.64).

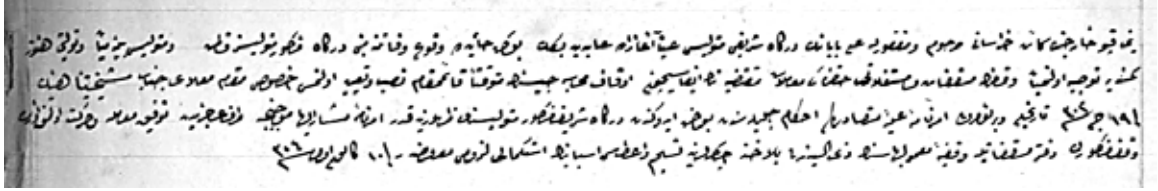

Horasanî dergâhı vakfından olub Kandiye tüccarından Abacaki Ali Fâ'ik Efendi'nin bundan bir sene akdem iştirâ eylediği konağın harç-ı ferağından hisse-i tevliyetin mütevellisi i'tâsı ve şer'an ve nizamen lazım gelen izin-i mütevellinin istihsalıyla bila ikâ'e vakt-i feragat-ı lazımesinin mumaileyh Ali Fâ'ik Efendiye verilmesi hakkı hey'et-i nezaretleri vârid olan fî 31 Kanun-ı sâni sene 303 (12 Şubat 1888) tarihli ve 71 numaralı tahrirata muhasebe-i evkâfdan yazılan derker-nardır

Hey'et-i nezâret riyaseti canibinden mevrûd iş bu tahrirat-ı aliyye mütala'a olundu Horasanî Ali Baba dergâhının tevliyeti bâ-berat-ı âlişân sa'âdetlû Abidin Bey'in uhdesinde bulunduğundan harç-ı ferâğının hisse-i â'idesi kendüsüne bi'l-i'tâ şer'an ve nizamen izin-i mütevellinin istihsalıyla feragat-ı lazımesinin i'tâsından ibâret bulunduğu anlaşıldı. Derûn-ı Kandiye'de vâkî' umum tekâyâ ve zevâyâ ne evkâf-ı mülhakadan ve ne de evkâf-ı mazbûtadandır bu âna kadar ferağ ve teferruğ mu'âmelâtı hûd-be-hûd mütevellileri tarafından ifâ olunmakda idüğü derkâr ve dergâh-ı mezkûr dahi bu kabilden bulunduğu aşîkar ise de mir-i mumaileyh hem bâi' ve hem de mütevellî bulunduğu ve i'tâsı lazım gelen

ferağ senedinin dahî her hâlde ma'muleye ve salih olmasına mebni cânib-i evkâfın takririnin alınması ve evkâf muhasebecisi mührüyle ferağ senedinin tahrir ve i'tâsı emeliyle mumaileyh Ali Fa'ik Efendi evkâf idâresine gelüb mütevellî vekili Fehim Bey hazır olduğu hâlde konak-ı mezkûrun ferağ ve teferruğ ka'idesi bi'l-icrâ harç-ı ferağı dahî alınarak imaneten tevriyye-i sandık ettirilmişdir tahrirat-ı mezkûreye imtisalen harç-ı ferağ-ı mezkûrdan hisse-i musibe-i nizamiyyesi olan mütevellî hissesine rub'-ı harcın deyn olduğundan ahzıyla tanzim edilecek olan ferağ senedinin müstereken temhiri husûsu vekil-i mumaileyh ifâde olunmuş ise de dergâh-ı mezkûr ne evkaf-ı mülhakadan ve nerede evkâf-ı mazbutadan olmadığı cihetle ferağ harcının tamamen kendüsüne i'tâsı ve ferağ senedinin sâ'ir tekâyâ misillü adi bir varakada yazub vereceğini mazruğla olan mumaileyh Ali Fa'ik Efendi'ye kanâ'at hâsıl olmadığı hâlde evkâf muhasebecisi mührüyle tasdik edilmesini beyan ve ifâde eylemiştir ma'mâfih bu gibi mu'âmelenin evkâf idaresince vuku'bulduğundan tereddüd hâsıl olmuş olmağla keyfiyetin meclisçe nazara alınmasıyla icabının icrâsı bâbında arz kılınır fî 3 Şubat sene 303 (15 Şubat 1888).

Belge 28. Yenikapı dışındaki Horasanlı Ali Baba Tekkesi mütevellisi Ayanağazâde Abidin Bey'in Hanya'da vefatı üzerine vakfın gelir ve giderlerinin kontrol edilmesi (VGMA, Defter nr. 2803, s.129).

Yenikapı hâricinde kâ'in Horasanî merhum ve mağfurunleh Ali Baba'nın dergâh-ı şerifi mütevellisi Ayanağazâde Abidin Bey'in bu kere Hanya'da vuku'-ı vefatına mebnî dergâh-ı mezkûr mütevellisiz kalmış ve mütevellisi bilinmeyen ve tevliyeti henüz kimesneye tevcih olunmayan vakfın müsakkafat ve müstefilatı hakkındaki mu'âmelât-ı mukteziyyenin ifası için evkaf muhasebecisinin mütevakkiten ka'imakam nasb ve ta'yîn olunması husûsı makam-ı mu'alla-yı cenab-ı meşihatpenahinin fî 19 C sene 302 (5 Nisan

1885) tarihli ve bir numaralı emirnâme-i aliyye-i mütesadiresi ahkâm-ı celilesinden bulunmuş idüğünden dergâh-ı şerif-i mezkûr mütevellisinin zuhuruna kadar emirnâme-i müşarünileyhâ mucebince taraf-ı âciziden tevfik-i mu'âmele ve hareket olunmak üzere vakf-ı mezkurun defter-i müsakkafatıyla vakfiyye-i ma'mul bahasının bi'l-ahz çakerlerine teslim ve it'âsı esbabının istikmâli lüzumu ma'rûzdur fî 10 Kanun-ı evvel sene 304 (22 Aralık 1888).

Belge 29. Horasanlı Tekkesi tevliyet görevini Ayanağazâde Ali Zeynelâbidin Bey ibn Mustafa Ağa ibn Ahmed Ağa'nın vakıf şartına aykırı olarak üzerine aldığı, onun ölümünün ardından münhal kalan bu göreve 1889 yılında Mustafa Safvet İlhami Baba'nın atanması (BOA, EV.MKT, 1776/100).

Mührü mutabık ve meâli tevliyet-i mezkûrenin ber vech-i muharrer tevcihini istirhamdan ibâret idüğü

Fî 16 Şa'ban sene 307 (7 Nisan 1890)

Der devlet-i mekine-i arz-ı dâ'î-i keminele-ridir ki

Girid vilayet-i celilesi dâhilinde kâ'in kürsi-i livâ olan mahrûse-i Kandiye kal'ası haricinde

vâki' nezâret-i evkâf-ı hümayun-ı mülûkaneye mülhak evkâfdan olub ashab-ı hayrâtdan Horasanîoğlu Dervîş Ali nâm sahibü'l-hayrın ihyâ eylediği tarikat-ı Bektaşîyye tekyesi vakfının tevliyet ve tekye-nişinliğine meşrut olduğu hâlde hilâf-ı şart-ı vâkıf bâ-berat-ı şerif-i âlişân tevliyet ve tekye-nişinlik cihetleri uhdesine geçirmiş olan mahruse-i Hanya eşrafından A'yân Ağazâde Ali Zeynelâbidin Bey ibn Mustafa Ağa

ibn Ahmed Ağa bundan akdem vefat edüb bir nefer sagîr oğlunu terk etmiş ise de vakfiyye-i ma'mûl bahasına nazaran tevcihi câ'iz olamayacağından yeri hâlî ve hidmet-i lazimesi mu'attıla kalmağla enfü'l-beyân mahrûse-i Kandiye ahali-sinden ve tekye-i mezkûrun el-yevm post-nişini bulunan iş bu bâ'isü'l-arz Mustafa Safvet İlhami Efendi ibn Derviş Ali dâ'ilerinin tevliyet hidmeti uhdesinden gelmeğe kâdir ve sadâkat ve istikâmeti mezkûr Kandiye ahalisinden müfti-i belde faziletlü Ali Şükrü Efendi ibn Halil Ağa ve meclis-i evkâf ve etyâm re'isi izzetlü Süleyman Mehri Efendi ibn İbrahim Ağa ve reşâdetlü Hüseyin Kamil Efendi ibn Mustafa Nazif Efendi ve eytâm-ı İslam müdürü Hüseyin Behcet Efendi ibn Hacı Mehmed Ağa ve Aşcızâde Arif Efendi ibn Hacı Mehmed Ağa ve Derviş Ali Efendizâde Hüseyin Bezmi Efendi ibn Derviş Ali Efendi ve evkâf ve eytâm meclis a'zâsından Kasımzâde Ali Efendi ibn Kasım ve İbrahim Pertev Efendi ibn Mustafa ve Melek Şükrü Efendi ibn Molla Ahmed ve Hasan Nami Bey ibn Yusuf Bey nâm mevsûkü'l-kalem-i müslimîn livâ-i mezkûr mahkeme-i şer'yyesinde hâlâ evkâf muhâsebecisi ref'atlû Mekmed Şermi Efendi ibn Ahmed Ağa hâzır olduğu hâlde her biri

alâ tariki's-şehâde ihbarlarıyla lede's-şer'ü'l-enver zâhir ve mütehakkık olmağın vakfiyye-i mezkûrenin takdim kılınan bir kıt'a mümzi ve mahtûm suretinin be-ibârethâ evkâf muhasebesine kayd tevliyet-i mezkûre müteveffâ-yı mumaileyhin mahlûlünden ber mûceb-i şart-ı vâkıf post-nişin-i mumaileyh Mustafa Safvet İlhami Efendi dâ'ilerine vazife-i mu'ayyenesiyle tevcih ve yedine bir kıt'a berat-ı şerif-i âlişân sadaka ve ihsân buyurulmak ricasına bi'l-iltimâs derbâr-ı şevketkarâr-ı mülûkaneye arz ve i'lâm olundu el-emr li-hazret-i veliyyü'l-emrindir fi'l-yevmi's-sâbi' aşar min Zilka'adeti's-şerif li-sene sitte ve sülûsemi'e ve elf (17 Zilhicce 1306/14 Ağustos 1889)

El-abdü'd-dâ'î li-devleti'l-aliiyeti'l-osmaniyye el-müvella hilâfe livâ-i Kandiye.

Belge 30. Horasanlı Tekkesi tevliyet görevine 1889 yılında Mustafa Safvet İlhami Baba'nın atanması (BOA, EV.MKT, 1776/100).

Evkâf-ı hümayun nezaret-i celilesine

Girid vilâyet celilesi dâhilinde nefsi Kan-diye kal'ası hâricinde vâkî' evkâf-ı hümayûn nezaret-i celilesine mülhak ashâb-ı hayrâtdan Horâsanî oğlu Derviş Ali nâm sahibü'l-hayrın ihyâ eylediği tarikat-ı aliyye-i Bektaşîyye tekyesi vakfının tevliyeti tekyenişinlik meşrûta olduğu hâlde hilaf-ı şart-ı vakıf olarak uhdesine geçirmiş ve her nasılsa berat-ı âlişânı dahi istihsâle muvafak olmuş olan Hanya eşrafından A'yânağazâde Ali Zeynelabidin Bey bin Mustafa ibn Ahmed Ağa bundan akdem vefat etmiş ve bir nefer sagır oğlu dahi terk eylemiş ise de vakfiyye-i ma'mûlbahâsına nazaran tevliyet-i mezkûre zâten hilaf-ı şart-ı vâkîf müteveffâ-yı mumaileyh uhdesine geçirmiş bulunduğu başka evladiyete dahi meşrut olmayub postnişin bulunacak olan zata şart olunmuş ve seniyye-i vafiredenberü makam-ı meşihate kâ'im olan Mustafa Safvet İlhami Efendi ise tevliyet-i mezkûrenin hüsn-i ifa ve idaresine muktedir bulunduğu şer'an tahakkuk eylediği misillî tekye-i mezkûre dahi el'an mevcud ve ma'mûr olub ber müceb-i şart-ı vâkîf

ayende ve revendeye it'âm-ı ta'âm olunmakda bulunduğundan tevliyet-i mezkûre ber müceb-i şart-ı vâkîf efendi-i mumaileyh tevcih ve ihsanı zımnında mahkeme-i şer'iyyeden sadır olan bir kıt'a i'lâm-ı şer'î ve müteveffâ-yı mumaileyh berat sureti müsteviyen ve rü'yet olunan altı senelik muhasebesiyle vakfiyyesi dahi hazine-i celilece kaydının icrâsı için suret-i musaddakası ma'an takdim-i huzur-ı âli-i beratsâzileri kılınmış ve kırk sekeneşiyle beraber varaka bahası harç-ı berat olarak bin yüz yetmiş beş (1.175) gurus otuz yedi buçuk (37,5) para bi'l-ahz tevdiye-i sandık kılınmış olmağla icrâ-yı icabıyla vakfiye-i ma'mul bahası ahkâm-ı celilesine ve i'lâm-ı şer'î-i mezkûrun hükm-i âlisine tevfiikan mumaileyh Safvet İlhami Efendi'ye icrâ-yı tevcihle icab eden berat-ı âlişânın sadaka ve ihsanı her hâlde müsa'ade-i seniyye-i asafâneleri bulunmuş olduğu mu'arrızda takdim-i mazbata-i mükterânemize cür'et kılındı olbâbda ve her hâlde emr ve ferman hazret-i men lehü'l-emrindir fi 26 Rebî'ü'l-ahır sene 1307 ve fi 7 Kanun-ı evvel sene 305 (20 Kasım 1889).

Belge 31. Horasanlı Tekkesi tevliyet görevine 1889 yılında Mustafa Safvet İlhami Baba'nın atanması (BOA, EV.MKT, 1612/57).

Mektûbi kalemine mahsus müsveddedir

Evrâk numarası

662

Müsveddi ismi

Tesvidi tarihi

30 Temmuz sene 306 (11 Ağustos 1890)

Tebyizi tarihi

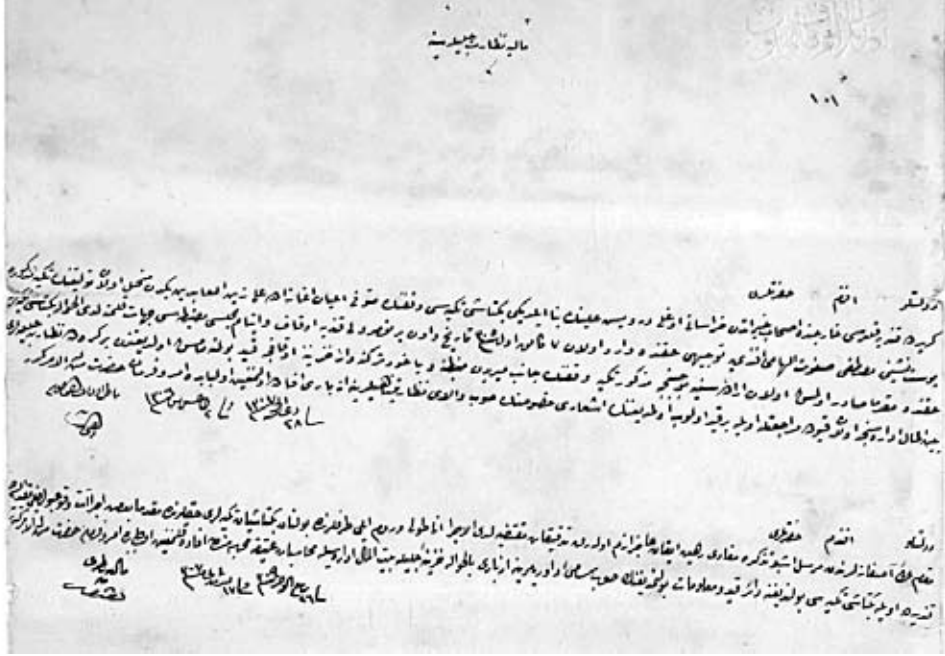
2 Ağustos sene 306 (14 Ağustos 1890)

Maliye Nezâret-i Celilesine

Girid'de Kandiye kal'ası hâricinde ashâb-ı hayrâtdan Horasanioğlu Derviş Ali'nin bina eylediği Bektaşî tekyesi vakfının müteveffâ A'yân

Ağazâde Ali Zeynelâbidin Bey'den münhal olan tevliyetinin tekve ve mezkûre post-nişini Mustafa Safvet İlhami Efendi'ye tevcihi hakkında vârid olan 7 Kanûn-ı evvel sene 305 (19 Aralık 1889) tarih ve on bir numaralı Kandiye evkâf ve eytâm meclisi mazbatası cihât kalemine lede'l-havâle Bektaşî tekyeleri hakkında mukaddemâ sadır olmuş olan irade-i seniyye mücebince mezkûr tekve vakfının cânib-i miriden zabt veyahut terkine dâ'ir hazine-i evkafça kayd bulunamamış olduğundan bir kerede nezaret-i celileleri beytül-mâl idâresince olan kuyûda mürâca'atla öyle bir kayd olub olmadığının iş'ârı husûsunun savb-ı vâlâ-yı nezâretpenâhîlerine ez bârî ifâde olunmağın olbâbda.

Belge 32. Horasanlı Tekkesi tevliyet görevine 1889 yılında Mustafa Safvet İlhami Baba'nın atanması (BOA, EV.MKT, 1776/100).

Mâlîye nezâret-i celilesine

Devletlû efendim hazretleri

Girid'de Kandiye kal'ası hâricinde ashab-ı hayrâtтан Horasanî oğlu Derviş Ali'nin bina eylediği Bektaşî tekyesi vakfının müteveffâ A'yânağazâde Ali Zeynelabidin Bey'den münhal olan tevliyetin tekye-i mezkûre post-nişini Mustafa Safvet İlhamî Efendi'ye tevcihi hakkında vârid olan 7 Kanun-ı evvel sene 305 (19 Aralık 1889) tarih ve on bir numaralı Kandiye evkâf ve eytâm meclisi mazbatasî cihât kalemine lede'l-havâle Bektaşî tekyesi hakkında mukaddemâ sâdır olmuş olan irâde-i seniyye mücebince mezkûr tekye vakfının cânib-i miriden zabtına veyahut terkine dâ'ir hazine-i evkâfça kayd bulunamamış olduğundan bir kerede nezaret-i celileleri beytül-mâl idâresince olan kuyûda mürâca'atla öyle bir kayd olub olmadığının iş'ârı husûsunun savb-ı vâlâ-yı nezaretpenahilerine ezbarî ifâde olunmağın olbâbda emr ve ferman

hazret-i men lehü'l-emrindir fî 28 Zilhicce sene 1307 ve fî 2 Ağustos sene 1306 (15 Ağustos 1890)

Nâzır-ı Evkâf-ı Hümâyûn

Devletlû efendim hazretleri

Makam-ı âlî-i âsafânelerinden mürsel iş bu tezkere müfâdı reh-in-i îkân-ı âcizânem olarak tedkikat-ı mukteziyye lede'l-icrâ Anadolu ve Rumeli taraflarında bulunan Bektaşiyân tekyeleri haklarında mukaddemâ ba'zı icraât vuku'bulacağı mukayyed ise de Kandiye'de öyle Bektaşî tekyesi bulunduğuna dâ'ir kayd ve ma'lûmât bulunmadığının savb-ı sâmi-i dâverilerine ezbarî bi'l-havâle hazine-i celile beytül-mâl idâresiyle muhâsebât-ı atika muhasebesinden ifâde kılınmağın olbâbda emr ve ferman hazret-i men lehü'l-emrindir fî 26 Rebî'ü'l-ahır sene 309 ve fî 17 Teşrin-i sâni sene 307 (29 Kasım 1891)

Maliye Nazırı

Belge 33. Horasanlı Tekkesi'nin Zeynelâbidîn Bey'den münhal olan tevliyet görevine 1889 yılında Mustafa Safvet İlhami Baba'nın atanması (VGMA, Defter nr. 2702, s.177).

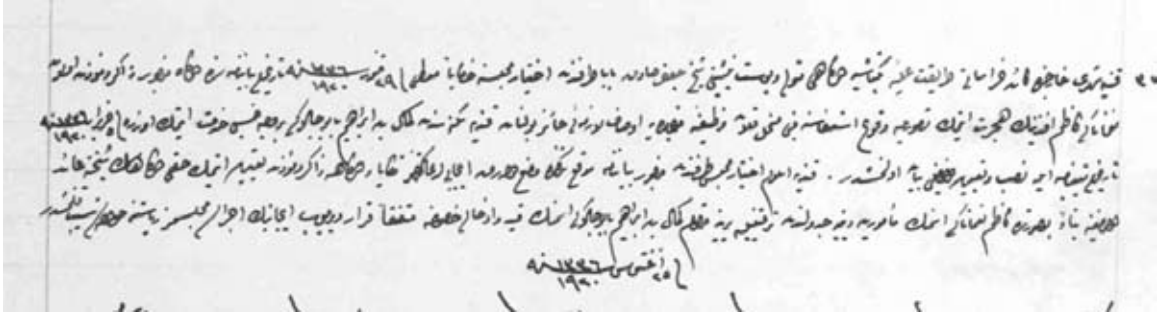
8 Cemaziyelahir sene 1312 (7 Aralık 1894) ve 24 Teşrin-i sâni sene 1310 tarih ve on iki rakamlı evkâf-ı hümayûn nezâret-i celîlesinden şerefmevrûd tahrîrât-ı aliyeye suretidir

Girid Kandiye kal'ası hâricinde Horasan oğlu Derviş nâm zâtın inşâgerdesi olan dergâhın Zeynelâbidîn Bey'den münhal olan tevliyetin dergâh-ı mezkûr post-nişini Mustafa Safvet İlhami Efendi'ye tevcihi hakkında Kandiye sancağı evkâf ve eytâm meclislerinden vârid olan 7 Kanûn-ı evvel sene 305 (19 Aralık 1889) tarih ve on bir numaralı mazbata ile melfufu olan i'lâm-ı şer'î ve mu'ahharan cereyân eden muhâbere ve

mahallinden vârid olan mazâbit ve evrâk-ı sâ'ire üzerine hazinece tedkikât-ı lazıme icrâ olunmakda olduğu esnâda her nasılsa evrâk-ı merkûme zayi' olduğundan mezkûr mazbata ve i'lâm-ı şer'î evrâk-ı sâ'ire nüsha-i saniyelerinin irsâli zımnında keyfiyetin savb-ı şerîflerine ezbârı cihât kaleminden ifâde olunmağın icrâ-yı icabı sıyakında şukka.

Esseyyid Abdullah Galib.

Belge 34. Horasanlı Tekkesi'nde zakir ve müezzin olan Kazım Efendi'nin istifası üzerine Haziran 1920 tarihinde bu görevlere Kemal bin İbrahim'in tayin edilmesi (VGMA, Defter nr. 2826, s.171).

Kandiye şehri hâricinde ka'in Horasani tarikat-ı Bektaşîyye dergâhı mütevellî ve post-nişini Şeyh Ca'fer Sadık Baba tarafından ihtiyâr meclisine hitâben mu'tî fi 29 Temmuz sene 1336/1920 tarihli beyannamesinde dergâh-ı mezbûr zâkir ve mü'ezzin olan Nu'mânâki Kazım Efendi'nin hicret etmek tasavvuruyla vuku'-ı isti'fâsına mebni münhal kalan vazife-i mezbûreye evsâf-ı lâzime'î hâ'iz bulunan Kandiye tekyesinden Kemâl bin İbrahim ber vech-i hasbî hizmet etmek üzere fi 5 Haziran sene 1336/1920 tarihli beyannâme ile nasb ve ta'yîn

olunduğu beyân olunmuştur. Kandiye İslâm ihtiyâr meclisi tarafından mezbûr beyânnâme mevkî'-i tezkere vaz' olunarak icbâî tekâyâ ve dergâha zâkir ve mü'ezzin ta'yîn etmek hakkı dergâhın şeyhine a'id olduğuna binâ'en bu surette Kazım Nu'mânâki isminin me'mûriyet cedvelinden terkinîyle yerine merkum Kemâl bin İbrahim isminin kayd ve idhâli husûsuna müttefikan karar verilüb icabının icrâsı meclisimiz riyasetine havâlesi tensib kılınmıştır fi 25 Ağustos sene 1336/1920.

Belge 35. Horasanlı Tekkesine ait yağ ve dakik (un) fabrikalarına İngiltere’den alet alınması (VGMA, Defter nr. 2826, s.124).

Kandiye sekenesinden Çalyakaki Şadi Bey tarafından Kandiye İslam ihtiyar meclisine hitaben mu'ti 9 Mart sene 1336/1920 tarihli istid'â ile taleb altı dâ'iresinde kâ'in Horasanî dergâhına a'id yağ ve dakik fabrikasının işlenmesine mütevakkıf İngiltere'den gelecek olan âlâtın vürudu tarihinden i'tibaren şehri beş yüz (500) zırahmî mukabelesine dört sene için Hacı Mustafa Efendi ve mezbûr fabrika tekkeden ifrâzı için lazım gelen duvarın inşasından sonra işlemeki salim bir halde kendüsüne teslim olunmak ve kendüsü dahi teslim edeceği hâl üzere i'âde-i teslim etmek ve senedin tanziminde kendüsüne

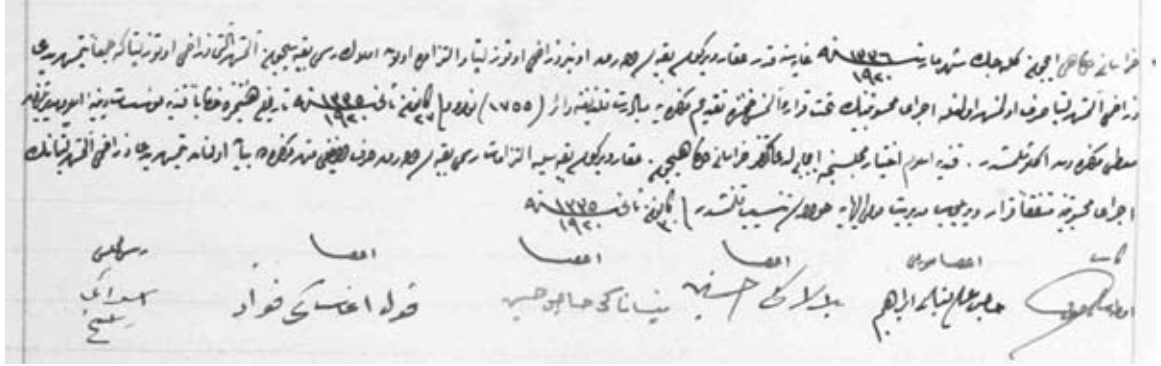
teslim olunmak şartıyla iltizamı ta'ahhüd eder olduğundan icar olunması talep olunmuşdur icabı Kandiyê İslam ihtiyar meclisince lede'l-müzekker mezbûr fabrikânın tekkece idâresi müşekkil olduğu cihetle icar edilmesi daha münasib olduğuna binâ'en şurût-ı âtiyye ile ya'ni (1) müzâyede-i aleyh fî 15 Mart sene 1336/1920 Pazar günü alafranga sa'at on râddelerinde kable'z-zahr Kandiyê mü'essesât-ı deyniyye-i umumiyye dâ'iresinde icrâ olunacaktır (2) ilk olarak şehri beş yüz drahmi tahsis olunur (3) müstencer kefâlet-i mu'tebere i'tâsına mecburdur (4) son talep müzayedenin tasdik ve adem-i

tasdik hakkı ha'iz olan ihtiyâr meclisi tarafından tasdikinden mukaddem hiçbir hakka mâlik olmayacaktır (5) müddet-i icar dört seneden ibâret olacaktır (6) müddet-i icar fabrikanın işlemeğe salim olmasına mütevakıf İngiltereden gelecek olan alatin vürudu tarihinden başlayacaktır (7) ihalenin ihtiyâr meclisi tarafından tasdikinden sonra icar senedi tanzim olacak ise de bedel-i icar zıkr olunan alatin vürudundan i'tibaren işleyecektir (8) mezkûr alatin İngiltereden gelmesi te'ehhürde kalmasından veyahut bütün bütün gelmemesinden dolayı son talibin tekleden hiçbir mütalibeye hakkı olmayub geldikleri hâlde akd olunan icar bi't-tab' mu'tesûh olacaktır (9) şehir-i temmuz sene 1336/1920 gayetine kadar alat-ı mezbûre gelmez ise gelmeyeceği add olunarak akd olunan icar fesh olunacaktır (10) yağhâne tupaları ve fabrikanın levâzımât-ı sâ'iresi masarîf-ı müstakbere a'id olacaktır (11) iki değirmen ve bağhâne taşları (?) teslim olunacak taşların bulunduğu hal üzere olduğu hâlde müddet-i icarın hitamında teslim olunacaktır (12) fabrikanın alatından biri kırılıb veyahut her ne sebebe mebni olur ise olsun tebdili lazım gelür ise müstecir kendi masrafiyla yerine vaz' etmeğe mecbur olub bu sebebden dolayı fabrikanın mu'attıl kalacağı müddet için tazminat aramağa hakkı olmayacaktır (13) müstecir teke için lüzum olan dakikleri bila ücret temhir etmeğe mecbur olacaktır (14) dellal ücreti ve ihtiyâr meclisi kararı sureti ve mukavelat muharriri masarifatı müstecire a'id olacaktır (15) şehir-i hâlin on yedinci gününde öylene kadar herkesin bedel-i icar-ı mukarrereye yüz de beş

zam ve ilave etmeğe salahiyeti olacaktır (16) bedel-i icar her ây nihâyetinde aksi hâlinde yüzde dokuz eyyâm-i mâre fasıla te'diye olunacaktır (17) icarın tasdikinden sonra müstecir icar senedinin tanzimi için olacak da'vet üzerine sekiz gûn zarfında kefilî ile beraber isbat-ı vücut etmeğe mecbur olub aksi hâlde me'cûr tekrar mevki'-i müzayedeye konularak noksan verilerek bedel-i icar için müstecir vekili ba-kefalet müteselsile kamet olacağı gibi vuku'bulacak masarîfın kaffesini te'diye etmeğe mecburdur şurûtu ile mevki'-i müzayedeye vaz' olunması meclisimizce müttefikane karar verilerek icabının icrâsı zımnında mü'essest-ı deyniyye-i umumiyeye müdürîyetine havalesi tensib kılınmıştır fi 9 Mart sene 1336/1920.

Kâtib	Aza mülazımı
Odabaşı Safvet	Hacı Ali Bakkali İbrahim
Aza	Aza
Bilalaki Hüseyin	Yenanaki Hacı Hüseyin
Aza	Re'is-i meclis
Kolağası Fu'ad	İsvâki Rasih

Belge 36. Horasanlı Tekkesi'nin 1920 yılı akar vergisi (VGMA, Defter nr. 2826, s.110).

Horasanî dergâhı için gelecek şehr-i Mart sene 1336/1920 gayetine kadar akar vergisi bakıyyesi olarak otuzar drahmi otuz peta ve iltizamda olan emlak resmi bakıyyesi için altmışaltı drahmi otuz peta ki cem'an yetmiş yedi drahmi altmış peta sarf olunmuş olmağla icrâ-yı mahsubunun taht-ı karara alınması zımında takdim-i mezkûreye mübaderet kılındığına dâ'ir (1755) numaralı fî 27 Kanun-ı sani sene 1335/1920 tarihli hey'etimize hitaben Kandiye mü'essesat-ı deyniyye-i umumiyye müdürlüğünden mu'ti müzekkereden anlaşılmıştır. Kandiye islam ihtiyar meclisince icabı lede't-tezekkür Horasanî dergâhı için akar vergisi bakıyyesiyle iltizamat resmi bakıyyesi olarak sarf olunduğu tezkerede beyan olunan yetmiş yedi drahmi altmış petanın icrâ-yı mahsubiyetine müttefikan karar verilüb müdüriyet-i mumaileyhâya havalesi tensib kılınmıştır fî 30 Kanun-ı sani sene 1335/1920.

Kâtib	Aza mülazımı
Odabaşı Safvet	Hacı Ali Bakkalî İbrahim
Aza	Aza
Bilalaki Hüseyin	Minanaki Hacı Hüseyin
Aza	Re'is-i meclis
Kolağası Fu'ad	Esdaki Râsih

B. Resimler

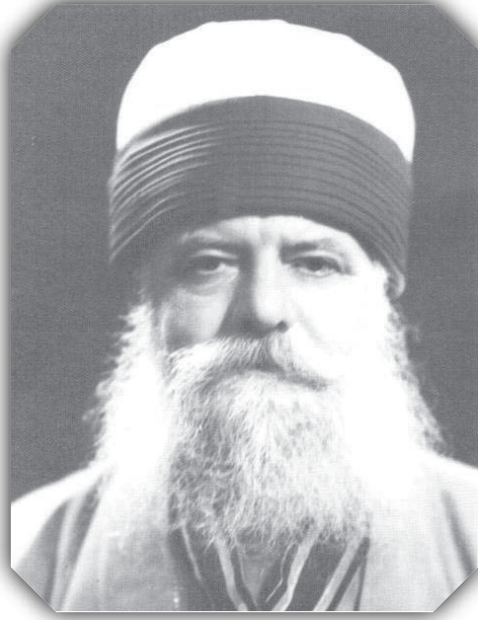
Resim 1. Önde Ortada Horasanlı Tekkesi'nin 1911-1915 Yılları Şeyhi Âbidin Mehdi Baba, Sağ Başta Birecikli Hüseyin Baba ve Sol Başta Mısır Kaygusuz Sultan Bektaşî Tekkesi Şeyhi Muhammed Lütfi Baba (Şimşek, 2014: 74).

Resim 2. Horasanlı Tekkesi'nin Son Yıllarına Ait Bir Resim (Şimşek, 2014: 55).

Resim 3. 1911-1915 Yılları Arasında Horasanlı Tekkesi'nde Şeyhlik Yapan Âbidin Mehdi Baba (Şimşek, 2014: 46).

Resim 4. Girit Kandiye Horasanlı Tekkesi'nde Muharrem Günü (1921) (Ata, 2012: 126).

Resim 5. 1920'li Yıllar Başında Kandiye'de Horasanlı Bektaşî Tekkesi'nin Bahçesi (Ata, 2012:125).

Resim 6. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba (1875-1966) (Ata, 2012:171).

Resim 7. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba (1875-1966) (Ata, 2012:172).

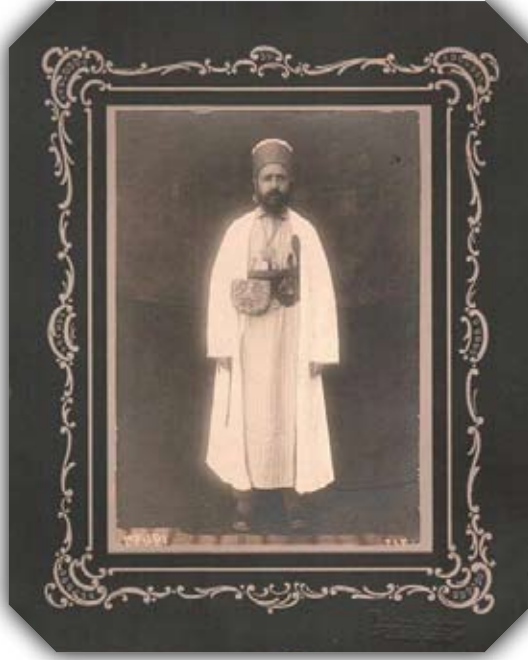
Resim 8. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba (solda)

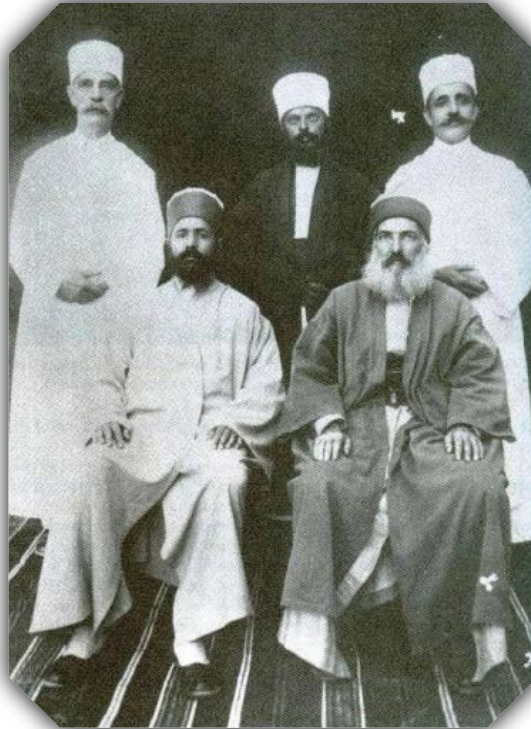
Resim 9. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba'nın 1921 yılına ait resmi.

Resim 10. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba'nın 1921 yılına ait resmi.

Resim 11. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişinlerinden Abidin Mehdi Baba ve Cafer Sadık Bektaş Baba ile dervişler.

Resim 12. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba'nın 1921 yılına ait resmi.

Resim 13. 1911-1915 Yılları Arasında Horasanlı Tekkesi'nde Şeyhlik Yapan Âbidin Mehdi Baba

Resim 14. Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini Cafer Sadık Bektaş Baba'nın mezartaşı kitabesi.

